

Interessestyrt skriving og elevars skriveferdigheiter

*Er elevane sine interesser ein faktor som kan betre deira
skriveferdigheiter i ungdomsskulen?*

Erik Veum

UND 350 - Masteroppgåve i læring og undervisning

Hautsemesteret 2014

HØGSKULEN I SOGN OG FJORDANE/UNIVERSITETET I BERGEN

Avdeling for lærarutdanning og idrett

Føreord

Etter ein lang og innhaldsrik arbeidsprosess er det mange eg vil takke. Eg vil først og fremst takke førelesarar på studiet *Læring og undervisning* ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Takk for grundige førelesingar og god oppfølging i prosessen.

Eg vil òg rette ein takk til Høyanger kommune og Høyanger skule for å vise godt samarbeid i høve mine studiar ved sidan av jobb. Takk til mine flinke medstudentar og kollegaer for god hjelp heile vegen. Ein spesiell takk til Asbjørn Sagen for svært god hjelp. Her må eg òg nemne Høyanger bibliotek for godt samarbeid og god service.

Tusen takk til mine informantar, som har vore heilt avgjerande for mitt arbeid. Det har vore interessant og lærerikt å få jobbe med elevtekstar med eit noko anna blikk.

Ein spesiell takk til min rettleiar Eli Bjørhusdal, som har vist fantastisk oppfølging og gitt meg glupe råd og idear som har drive meg framover i arbeidet.

Så vil eg vise mi takksemnd til familie og venner. Takk for all støtte og oppmuntring, og takk til Jessica som har vore samarbeidsvillig og som har gitt meg tid til arbeidet.

Høyanger 09.11.14

Erik Veum

Samandrag

Tema for oppgåva er interessestyrt skrivning for elevar i ungdomsskulen. Problemstillinga «Vert tekstane til elevar i 10. klasse betre når dei får skrive interessestyrt? Kva for delar av skrivinga deira vert i så fall betre?» tek sikte på å finne ut om interessestyrte tema i skriveoppgåvene får elevane til å skrive betre tekstar. Ved interessestyrte tekstar vel elevane sjølv tema ut i frå sine egne interesser. Målet er å bidra i arbeidet med å betre skriveopplæringa i ungdomsskulen.

Eg har gjennomført ein pedagogisk dokumentanalyse av elevar sine skrivne tekstar. Utvalet i arbeidet er ein 10. klasse med 20 elevar. Elevane har skrive to tekstar kvar, ein med lærarstyrt tema og ein med interessestyrt tema, slik at tekstutvalet i oppgåva er 40 elevtekstar. Eg har nytta Skrivesenteret sitt Normprosjekt som utgangspunkt for mine analyser av tekstutvalet. Her les eg tekstane i lys av forventingsnormer på ulike vurderingsområde og vurderer dei ulike tekstlege delane som meistringsnivå. Normprosjektet sin analysemodell er knytt til barne- og mellomtrinnet, slik at eg har måtta gjort mine egne justeringar for å tilpasse det til ungdomsskulen. I den praktiske analysen har eg nytta fire tekstar av to elevar til heller eksplorative analysar. Resten av elevtekstane vert framstilte meir skjematisk med generelle kommentarar og meistringsnivå i tråd med dei fire djupanalysane.

I arbeidet konkluderer eg med at dei interessestyrte tekstane har eit høgare meistringsnivå på alle vurderingsområda. Det største skiljet mellom lærarstyrt og interessestyrt tema finn ein på makronivå, det vil seie når det gjeld samsvar mellom innhald og tema, betre kommunikasjon med lesar og ein tydelegare struktur i oppbygginga av teksten. På områda språkbruk, rettskriving og teiknsetjing var det vanskelegare å peike på forskjellar i meistringsnivå knytt til interessestyringa.

At eg meiner å ha funne at interessestyrte tekstar har høgare meistringsnivå samla sett, kan vere eit grunnlag for vidare arbeid med interesseemnet i skriveopplæring. Utfordringa for skulen, slik eg ser det, er å vere meir bevisst på arbeidsoppgåver i skriveopplæringa. Ein kan sjå på moglegheita for å overføre omgrepa lystbetont og interessestyrt lesing til skriveopplæringa.

Abstract

The topic for this assignment is interest controlled writing for students in secondary school. The thesis “Will student texts profit from being written from an interest controlled outset? What parts of the texts will be better?” aims to find out if an interest controlled theme in student texts, makes them any better. Interest controlled texts means that the students choose their own theme based on their interests. The goal is to contribute to better the quality of students’ writings in (Norwegian) secondary school.

I have conducted an educational document analysis of the students’ written texts. The source of my work is a 10th grade class of 20 students. The students have written two sets of texts each, one with a teacher-directed theme and one with an interest controlled theme. Thus the sources of material in the assignment are put together by 40 student texts. I have used *Skrivesenteret* and their *Normprosjekt* as a basis for my analysis of the text selections. I read the texts in light of the norms of expectation and have evaluated the different parts of the text bound to mastery level. The Normprosjekt’s model of analysis is attached to first school and primary school, so I had to do my own adjustments so that it could be used in a secondary school context. In the product of my analysis I show a thorough analysis of four student texts. The rest of the students texts are shown in schematic form with general comments and mastery level.

In the thesis I conclude that the interest controlled texts have an overall higher mastery level in all fields of evaluation. The biggest differences between teacher-directed and interest controlled themes are more evident at the largest text levels, which means compliance between contents and theme, better communication with the reader of the text and a clearer structure in the building up of the text. In the smaller parts of the text like the usage of language, orthography and punctuation, it was difficult to point to any differences in the text sources that were attached to the interest controlled term.

That interest controlled texts have got an overall higher mastery level, could be a basis and a reason to keep working on this subject in the field of writing. The main challenge when in school, as I see it, is to be more conscious about the written tasks given when it comes to the exercise of writing. One could look to the possibility of transferring the terms of will and interest controlled reading to exercises of writing.

Innholdsliste

1. Innleiing	2
1.1 Problemområde og problemstilling	2
1.2 Sentrale omgrep	3
1.3 Presentasjon av metode	4
1.4 Oppbygging av oppgåva	5
2. Teoretiske perspektiv	5
2.1 Kunnskapsløftet: Ein literacy-reform	6
2.2 Motivasjon for å skrive	7
2.3 Interessestyrt lesing	8
2.4 Interesseomgrepet i skriveforskning	8
3. Metode	10
3.1 Val av metode	11
3.2 Utval	11
3.3 Arbeidsmåte	12
3.4 Normprosjektet	13
3.4.1 Normprosjektet sin analysemodell	13
3.4.2. Mine justeringar	15
3.5 Feilkjelder	17
3.6 Forskingsetiske vurderingar	17
4. Analyse av elevtekstar	18
4.1 Eksplorativ analyse av fire elevtekstar	18
4.2 Elev 1	18
4.2.1 Analyse av tekst 1	20
4.2.2 Analyse av tekst 2	28
4.2.3 Komparativ oppsummering av Elev 1 sine to tekstar	36
4.3 Elev 2	36
4.3.1 Analyse av tekst 1	37
4.3.2 Analyse av tekst 2	45
4.3.3 Komparativ oppsummering av Elev 2 sine to tekstar	50
4.4 Analyse av dei resterande elevtekstane	50
5. Konklusjon	58
5.1 Kommunikasjon og føremål	59

5.2 Innhald og samsvar med tema	59
5.3 Tekstopbygging	60
5.4 Bruk av skriftmediet	61
5.5 Mikronivå	61
6. Vegen vidare	62
7. Litteraturliste	63
Vedlegg 1: Informert samtykke	67
Vedlegg 2: Dei resterande elevtekstane	68

1. Innleiing

1.1 Problemområde og problemstilling

Arbeidet med denne mastergradsoppgåva starta med ein tanke som eg har utvikla gjennom erfaringar som norsklærer og gjennom tidlegare erfaringar som elev. Eg har lenge vore nyfiken på kvifor det verkar som om lysta til å skrive forsvinn gradvis, etter kvart som elevane vert eldre. Skrivearbeid i barneskulen vert ofte knytt til elevane sine eigne røynsler og interesser. I ungdomsskulen skal elevane utvikle skriveferdigheiter på eit meir kompleks nivå. Desse ferdigheitene er noko meir og noko anna enn eit sett av delferdigheiter som kan lærast ein gong for alle. Dei må heile tida utviklast i nye kontekstar og praktiske samanhengar (Nicolaysen, 2005).

Dermed har eg spurt meg sjølv: Korleis utviklar elevane sin skrivekompetanse på best mogleg måte? Eg har undrast på korleis ein kan skape den same skrivegleda på ungdomssteget som ein ofte ser i barneskulen, og samtidig utvikle betre skriveferdigheiter. Omgrepet *interesse* vert såleis sentralt i oppgåva mi. Ein underliggjande hypotese er at elevane vil kunne skrive betre tekstar, om dei skriv om tema dei interesserer seg for.

Kva veit vi eigentleg om elevane sin skrivekompetanse? KAL-prosjektet (Kvalitetssikring av læringsutbytte i norsk skriftleg) er ein studie av 3300 eksamenstekstar frå 1998-2001. Det er den mest omfattande studien av norske elevar sin skrivekompetanse som er gjort til no. Undersøkinga viste at norske elevar i grunnen meistrar å skrive, og at sjølv dei svake skriverane kan skrive enkle forteljande tekstar. Det som stod ut som det markante funnet i undersøkinga, er at norske elevar er langt flinkare til å skrive personlege og forteljande tekstar enn sakprega tekstar (Berge, Evensen, Hertzberg, Vagle, 2005). Granskinga viser òg det same som PISA-

testane har synt, at jentene skriv mykje betre enn gutane, spesielt i dei personlege og forteljande tekstane (Kjærnsli & Roe, 2010). Berre rundt 15% av elevane vel oppgåvene som inviterer til sakprega skriving og fleirtalet av dei som skriv slike tekstar, vel personleg farga sjangrar som kåseri og lesarinnlegg.

Oppgåvene på eksamen i grunnskulen har som mål å kome eleven og hans/hennar interesser og preferansar i møte. Eleven skal kunne velje ein sjanger han eller ho kjenner seg heime i. Dette synet ligg tett opp til det Frøydis Hertzberg kallar den ekspressivistiske ståstaden, som er forankra i prosessorientert skrivepedagogikk (Hertzberg, 2001). Det Hertzberg kallar *postulatet* i denne pedagogikken er at ein i skriveopplæringa bør la elevane finne fram til si personlege stemme og i neste omgang la den vere plattform for arbeidet med form (Hertzberg, 2001). Den beste skriveundervisning er den som gir elevane lyst til å skrive og noko å skrive om.

På bakgrunn av dette har eg kome fram til følgjande to-delte problemstilling:

Vert tekstane til elevar i 10. klasse betre når dei får skrive interessestyrt? Kva for delar av skrivinga deira vert i så fall betre?

1.2 Sentrale omgrep

I denne oppgåva skal eg nytte nokre sentrale omgrep frå skriveopplæring og pedagogikk. Omgrepa har ulike definisjonar i ulike samanhengar. Difor vil eg klargjere kva for tydingar eg legg vekt på i mi oppgåve.

Skrivekompetanse kan definerast som det å kunne ytre seg i skrift på ein forståeleg og hensiktsmessig måte tilpassa ulike situasjonar og føremål. Å skrive er å utføre ei handling som skal oppfylle eit eller fleire føremål. Vi skriv for å halde kontakt med andre menneske, for å reflektere over noko, for å skildre noko, for å utforske noko, for å overbevise nokon om noko eller for å førestille oss noko. Skrivekompetanse er sterk knytt til fagleg og personleg utvikling (Evensen, 2010).

Interessestyrt er eit omgrep eg sjølv har formulert, med nær tilknytning til omgrep nytta i leseopplæringa. Motivasjon spelar ei stor rolle når det gjeld utbyte av lesing. Når innhaldet er interessant og spanande, vert lesinga meir lystbetont, og om lesinga i tillegg er frivillig er sjansen for eit godt leseutbyte stort. Dei som har spesielle interesser kan lese og forstå overraskande omfattande og kompliserte tekstar innanfor sitt spesialfelt (Roe, 2006). Desse resonnementa har eg overført til skriving. Eg vil altså nytte omgrepet *interessestyrt skriving*.

Det er vanleg å dele all skriftleg tekst og litteratur inn i to hovudgrupper, nemleg *saktekst* og *skjønnlitteratur*. Det avgjerande skiljet mellom dei to hovudgruppene er om mottakar har grunn til å tru at framstillinga refererer til røyndomen eller ikkje (Tønnesson, 2008). Skjønnlitteratur vert oppfatta som fiktiv, og er som oftast subjektiv, medan saktekst er knytt til verkelegheita og er meir objektiv.

I arbeidet med skriveoppgåver er omgrepet sjanger viktig. Sjanger kan definerast snevert og vidt, og det finst mange ulike definisjonar. Eg har valt å nytte Dagrun Skjelbred (2006) si forklaring av omgrepet: Ein sjanger gir eit mønster for korleis vi kan skape og tolke ein tekst. Det gir hjelp til å finne samanheng og mening i tekstar vi møter. Ein sjanger er altså ei tolkingsramme, eller tolkingsbriller, som hjelper oss å forstå ulike tekstar. Omgrepet sjangerlære fortel at elevane skal lære seg å skrive ulike sjangrar innan saktekst og skjønnlitteratur. Dei skal meistre ulike normer og konvensjonar i ulike skrivesituasjonar (Torvatn, 2009).

I konklusjonen prøver eg å samanlikne og dra slutningar om elevtekstane sitt makro- og mikronivå. Makronivå vil her seie det som omfattar dei større teksteiningane, som avsnitt og større tekstdelar (Skjelbred, 2006). Mikronivå omfattar ord- og setningsnivå i teksten (Iversen, Otnes, Solem, 2007, Skjelbred, 2006).

1.3 Presentasjon av metode

Eg har gjennomført ein pedagogisk dokumentanalyse av elevar sine skrivne tekstar. Utvalet er tekstar frå 20 elevar i 10. klasse på ungdomssteget. Dei har levert inn to tekstar kvar, éin med lærarstyrt tema og éin med interessestyrt tema. Materialet er såleis 40 elevtekstar. Det er analysemetoden til Skrivesenterets Normprosjekt som er utgangspunkt for elevtekstane i oppgåva – tekstane vert lesne i lys av forventingsnormer på ulike vurderingsområde og ulike skriveferdigheiter vert såleis vurderte som ulike meistringsnivå. Etersom Normprosjektet sin analysemodell er knytt til barne- og mellomtrinnet, har eg gjort justeringar av denne metoden for å tilpasse han til ungdomssteget. Analysen av to av elevane sine tekstar, altså av fire tekstar, har eg framstilt eksplorativt. Dei resterande 36 tekstane er analyserte med same metoden, men funna herifrå er framstilte meir skjematisk med markering av meistringsnivå og kortare, generelle merknader.

Alle elevtekstane ligg som vedlegg.

1.4 Oppbygging av oppgåva

I kapittel 2 vil eg presentere Kunnskapsløftet og kvifor det vert sett på som ein literacy-reform. Her skal eg òg nemne nokre utfordringar med Kunnskapsløftet knytt til skriveopplæringa. Vidare går eg nærare inn på interesseomgrepet og tidlegare forskning som knyter det til skriveferdigheiter. Eg vil vise på kva måte motivasjon er ein føresetnad for omgrepet. I kapittelet skal eg òg trekkje fram Stephen Krashen og George Hillocks sine studiar som viser fram svært motstridande syn på skriveopplæring. I kapittel 3 legg eg fram mine metodiske val. Her presenterer eg Normprosjektet sine vurderings- og forventningsnormer, som er mitt utgangspunkt for analysane. Eg skal òg diskutere utvals- og validitetsspørsmål. I kapittel 4 presenterer eg mine analysar av elevtekstane. I kapittel 5 konkluderer eg om funna frå analysen i høve til problemstillinga og teoretisk grunnlag. Kapittel 6 er ei drøfting av vegen vidare, bygd på konklusjonane.

2. Teoretiske perspektiv

Læreplanen Kunnskapsløftet vart sett i verk i 2006. Under arbeidet med å utvikle ein ny læreplan lanserte det såkalla Kvalitetsutvalet omgrepet basiskompetanse. Utvalet definerte basiskompetanse som del av ein heilskapleg kompetanse, for eksempel lese- og skriveferdigheiter, rekneferdigheiter og ferdigheiter i engelsk. Det føreslo ei rekkje slike kompetansar som del av basiskompetanseomgrepet, noko som gjorde det vanskeleg å avgrense det på ein meningsfull måte. Slik kom departementet fram til at det i staden ville identifisere nokre sentrale ferdigheiter som grunnleggjande reiskaper for læring og utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2014.).

Slik vart Kunnskapsløftets fem grunnleggjande ferdigheiter etablerte: *Å kunne uttrykkje seg munnleg, å kunne lese, å kunne uttrykkje seg skriftleg, å kunne rekne og å kunne bruke digitale verkty.*

Bakgrunnen for at departementet arbeidde med dette, er å finne i OECD sitt forsøk på å definere såkalla nøkkelkompetansar som organisasjonen hevdar er viktige for personleg og sosial utvikling hos mennesker i det moderne informasjonssamfunnet. Prosjektet Definition and Selection of Competencies (DeSeCo) har definert tre kategoriar av nøkkelkompetansar (Rychen & Salganik, 2003, s. 85).

- Interaksjon i sosialt heterogene grupper – evne til å samarbeide med andre menneskje, behandle og løyse konflikhtar
- Å kunne handle sjølvstendig – å setje individ i stand til å meistre liva sine på ein meiningsfull måte, å kunne forsvare og hevde sine rettigheter og interesser
- Å kunne bruke verkty interaktivt – å bruke språk, symbol og tekst i samhandling med andre, samt å kunne bruke dei digitale verkty som informasjonssamfunnet krev.

Det at DeSeCo definerte skriftkulturelle kompetansar spesielt som nøkkelkompetansar for læring, fekk innverknad for læreplanarbeidet i Noreg.

2.1 Kunnskapsløftet: Ein literacy-reform

Omgrepet literacy, eller skriftkyndigheit som er eit forsøk på ei norsk omsetjing, refererer til praktiske lese- og skriveferdigheiter som er nødvendige for å kunne uttrykkje seg, formidle og tenkje fagleg. At Kunnskapsløftet er ein literacy-reform vil seie at faga sin språkkultur er løfta fram og står i fokus. Faga sine grunnleggjande mål er at elevane lærer å uttrykkje seg relevant på dei ulike faga sine premissar (Berge, 2005).

Dei ulike faga inneheld ulike sjangrar og ulike tekstkulturar og har meir eller mindre faste normer for korleis ein skal og bør skrive. I samfunnsfag kan det vere aktuelt å arbeide med argumenterande tekstar, medan i kroppsøving kan treningsplanar og ulike former for rapportar vere hovudfokus (Smidt, 2011).

Det å utvikle skrive- og leseferdigheiter på eit komplekst nivå er avgjerande i dagens skriftbaserte samfunn. Det er aktuelt i yrkes- og samfunnslivet seinare, så vel som i vidare utdanningsløp (Nicolaysen, 2005). Med innføringa av Kunnskapsløftet og skrivning som grunnleggjande ferdigheit, vart alle lærarar posisjonert som skrivelærarar med ansvar for skrivning i sine fag. Skrivekompetanse skal utviklast gjennom heile skuleløpet parallelt med den faglege utviklinga.

KAL-studien viste at det store fleirtalet blant elevane unngår å skrive resonnerande og utgreiande tekstar. Det er ein overveldande dominans av forteljande, ekspressiv skrivning i KAL-materialet (Berge, Hertzberg, 2005). Dette meiner Kjell Lars Berge og Frøydis Hertzberg har samanheng med grunnskulen sin karakteristiske skrivekultur. Den personlege stemma og eleven som forfattar er ideal som har slått rot i norske klasserom, og fiksjonstekstar som utnyttar ein skjønnlitterær skrivestil vert høgt vurdert av lærarar og elevar (Berge, Hertzberg, 2005, s. 389-390).

Med skriving som grunnleggande ferdigheit er fagskriving blitt ei viktig oppgåve for norsk skule (Smidt, 2011). Elevane kan ikkje lenger velje å skrive utelukkande personleg og narrativt. Interessene deira vil òg verte utfordra ved tydelegare formelle krav til korleis tekstar skal utformast.

2.2 Motivasjon for å skrive

Opplæringsstyresmaktene meiner motivasjon er ein grunnleggjande føresetnad for å utvikle elevane sine skriveferdigheiter på ungdomstrinnet (Udir, 2012). Også forskning viser ein klar samanheng mellom motivasjon og sjølvoppfatning. Det heng tett saman med elevane si oppleving av meistring. Trua på at ein kan få det til er avgjerande for elevane sin motivasjon for å skrive (Graham & Perin, 2007a). Motivasjon er knytt til opplevinga av skriving som relevant for den enkelte, og er avhengig av elevane sine vurderingar av skrivinga sin nytteverdi. Ein motivert skrivar er ikkje nødvendigvis ein som liker å skrive, men ein som ser skriving som eit nødvendig verkty for å nå måla sine (Boscolo, 2009).

Self-efficacy er eit omgrep henta frå psykologen Albert Bandura (1998). Han definerer det slik: "...people's beliefs about their capabilities to produce designated levels of performance that exercise influence over events that affect their lives" (Bandura, 1998). Det styrer korleis menneske føler, tenkjer, motiverer seg sjølv og oppfører seg. Når ein person skal gjere eller løyse ei oppgåve, meiner Bandura at eiga tru på korleis ein meistrar oppgåva er avgjerande for gjennomføringa og resultatet (Bandura 1998). Den som skal utføre ei oppgåve, må ha ei viss tru på, ha motivasjon for, at dette let seg gjere. Med låg grad av self-efficacy vil både innsats og resultat bli dårlegare enn om ein person har høg grad av self-efficacy. Ein kan sjå på ei oppgåve som utfordrande eller truande, og ein vil så handle deretter; anten mobilisere energi og gå i gang med oppgåva eller la det vere (Bandura 1998).

Self-efficacy kan samanliknast med omgrepet *Intrinsic motivation* til Deci og Ryan (2000). Intrinsic motivation, eller indre motivasjon, refererer til å gjere noko fordi det er ibuande interessant eller kjekt (Deci & Ryan, 2000). Indre motivasjon fører til høg læring og kreativitet. Slik indre motivasjon eksisterer i relasjonen mellom individ og aktivitetar. Nokre individ er indre motivert for nokon aktivitetar, ikkje andre, medan andre individ ikkje er indre motiverte i det heile (Ryan & Deci, 2000). Indre motivasjon vil berre framkome i aktivitetar som har indre interesse hos kvar einskild, aktivitetar som appellerer til noko nytt, utfordrande, eller har estetisk verdi for individet (Ryan & Deci, 2000).

2.3 Interessestyrt lesing

Ifølgje Ryan & Deci (2000) sin self-determination theory, utviklar individet seg best ved hjelp av sjølvbestemming. Ein lesar som sjølv bestemmer er indre motivert, som betyr at han eller ho les for si eiga skuld og sin eigen verdi. Ein sjølvbestemt lesar les dessutan òg av fleire grunnar og interesser (Roe & Taube, 2012).

Roe & Taube (2012) har samanfatta resultat henta frå internasjonale leseundersøkingar, blant anna PISA, som har målt motivasjon for lesing innanfor ulike fagområde. Det kjem fram at dei som i PISA-undersøkinga vert sett som engasjerte lesarar, bruker mykje tid på å lese for underhaldning- og nyttinga si skuld. Samtidig ser dei på lesing som verdifullt og interessant i seg sjølv. Lesarane som vert sett som lite engasjerte, brukar lite tid på å lese for underhaldning- og nyttinga si skuld, dei les berre eit lite utval tekstar og er lite motiverte for å lese. Samanliknar ein graden av engasjement hos lesaren med leseferdigheit, viser PISA-undersøkinga i 2000 at det er positiv korrelasjon. I alle dei nordiske landa var det tydeleg positiv korrelasjon, med 0.47 i Noreg (Roe & Turmo, 2012). Dette fortel oss at elevane les betre og får betre leseferdigheiter når dei opplever tekstane som spennande og interessante (Roe & Turmo, 2012).

Gjeld det same for skiving?

2.4 Interesseomgrepet i skriveforskning

På slutten av 1980-talet kom omgrepet *interesse* i forskinga sitt søkelys. Interesse vart til dømes definert som: «ein motiverande variabel, i tillegg til ein psykologisk tilstand som tek plass i interaksjon mellom menneskje og objekt i miljøet, og vert karakterisert av auka merksemd, konsentrasjon og påverknad» (Renninger, Hidi & Krapp, 1992) (mi omsetjing). Det vert skilt mellom to typar interesse; situasjonsbasert og individuell eller personleg (jf. òg Boscolo, 2009). Situasjonsbasert interesse har relativt kort levetid og vert påverka av noko i miljøet som gir merksemda fokus. Individuell interesse har relativt lang levetid, vert utvikla langsamare og kan assosierast med auka kunnskap og verdiar. Ein generell karakteristikk av omgrepet interesse er at det er snevert. Når individet er interessert i noko, er det i heilt spesifikke tilhøve, til dømes fag, tema og oppgåver (Boscolo, 2009).

Det har til ein viss grad vorte forska på om det er nokon samanheng mellom interesse, val av teksttema og skriveferdigheiter. Hidi & McLaren (1990;1991) har granska kva for innverknad emnet for teksten fekk på skriveferdigheiter. Sidan interesse stimulerer til intellektuell aktivitet, var hypotesen at dersom elevane fekk skrive om tema dei var interesserte i, ville dei skrive betre tekstar. Resultatet viste at skriveoppgåver knytt til høg-interesse tema ikkje gav

tydeleg betre tekstar. Kvaliteten var i større grad eit resultat av elevane sin kunnskap om emnet enn av interessa for emnet (Hidi & McLaren, 1990;1991). Konklusjonen i denne granskinga var at sjølv om interessa for temaet er høg, kan skrivinga verke skremmande om elevane ikkje har god nok kunnskap om emnet.

Boscolo (2009) viser til Albin et al. (1996) som har undersøkt om individuelle interesser relaterer til betre narrativ skriving. Resultatet her var at interesse for temaet var signifikant relatert til skrivekvalitet og framstillinga av kunnskap. Elevane gav meir relevant informasjon i tekstane når dei hadde høg interesse for temaet. Renninger et al. (2002) har konkludert med det same: Om eit tema kan identifiserast som individuell interesse, vil elevane sannsynlegvis skrive lengre tekstar og framvise ei tydelegare retning for teksten (her etter Boscolo, 2009).

Desse forskingsarbeida som knyter interesseomgrepet til skriving, byggjer på ei samanlikning mellom lesing og skriving i eit motivasjonsperspektiv. Sidan interessa for eit emne fungerer som motivasjon for lesing, var hypotesen at dette kunne overførast til skriving. Dei refererte forskingsarbeida viser likevel at interesseomgrepet ikkje så lett kan overførast slik. Sjølv om ein skriv om eit tema ein tykkjer er interessant, må ikkje det bety at ein tykkjer det er interessant å skrive om det (Boscolo, 2009). Kunnskap om emnet spelar ei viktigare rolle, argumenterer Albin et al. (1996) for.

Også den norske didaktikaren Frøydis Hertzberg har tangert spørsmål om interessestyrt lesing i nokre arbeid. I ein artikkel frå 2001 tek ho utgangspunkt i ideen om at vi har to ulike typar kunnskap; *påstandskunnskap* og *ferdigheitskunnskap*. Påstandskunnskap er all kunnskap som i prinsippet kan formulerast språkleg, medan ferdigheitskunnskap, evna til å utføre noko, er i prinsippet «taus». Skriveprosessen vert i stor grad styrt av automatiserte kognitive prosessar. I skulen oppstår det eit spenningsfelt mellom *kunnskap om* og *trening i*, altså mellom påstandskunnskap og ferdigheitskunnskap. Hertzberg stiller spørsmål om kor viktig det er at elevane lærer seg å beherske eit sett med sjangertrekk (ferdigheitskunnskap) samanlikna med å utvikle si personelege stemme (påstandskunnskap) (Hertzberg, 2001).

Hertzberg diskuterer vidare den amerikanske språklæringsforskarer Stephen Krashens arbeid rundt spørsmålet om interessestyrt lesing og skriving. Med utgangspunkt i ei rekkje effektstudiar knytte til skriving, konkluderer Krashen med at frivillig, lystbetont lesing er den viktigaste faktoren for utviklinga av skriveferdigheita. Han vidareutvikla dette resonnementet til ein samanhengande teori som så å seie skrinlegg alle andre måtar å auke skriveferdigheiter på. Hypotesen han var at skrivekompetansen berre kjem gjennom lesing, og berre ubevisst, altså som ei naturleg tileigning. Skrivetrening i seg sjølv fremmar ikkje denne kompetansen.

Direkte instruksjon, altså undervisning, kan berre føre til bevisst læring, og kunnskap formidla på denne måten kan aldri verte ein del av skrivekompetansen (Hertzberg, 2001).

Ein kan seie at Krashen knyter interessestyrt lesing direkte til utvikling av skriveferdigheiter. Men han meiner altså at skrivetrening, eller noko form for interessestyrt skriving, ikkje vil auke skrivekompetansen. Det vil seie at Krashen er uinteressert i sjølve utføringa. Måten ein utfører noko på, for eksempel ei skriveoppgåve, har ingen plass i hans teori. Difor kjem han òg til kort ovanfor det empiriske faktum at det ikkje er noko ein-til-ein-korrespondanse mellom lesevolum og ferdigheiter i skriving, peikar Frøydis Hertzberg på (Hertzberg, 2001).

Hertzberg framstiller så Georg Hillocks sin teori som ein kontrast til Stephen Krashens. Hillocks meiner at skriveundervisning med stor vekt på elevsentrerte, frie skriveoppgåver løner seg dårlegare enn lærarstyrte, strukturerte aktivitetar før og undervegs i skriveprosessen. Han er motstandar av prosess-skriving som fremjar eleven si personlege stemme, og argumenterer for arbeid med form. Vidare meiner han at læraren si rolle er blitt redusert til å lette skriveprosessen – ikkje til å gje spesifikke skriveoppgåver, ikkje til å hjelpe elevane til å lære kriterium for tekstvurdering. I korthet, konkluderer Hillocks, unngår lærarane å gjere det som etter hans dokumentasjon gir dei beste resultatata (Hertzberg, 2001).

Hillocks kombinerer form og innhald med påstandskunnskap og ferdigheitskunnskap. Han seier at påstandskunnskap om form er evna til å identifisere språkleg form på ulike nivå, medan ferdigheitskunnskap om form er evna til å produsere ulike former. Påstandskunnskap om innhald er ein database for det ein skriv om, og ferdigheitskunnskap om innhald er det som set ein i gang til å søke i hukommelsen etter relevant kunnskap og overføre det til språkleg uttrykk (Hertzberg, 2001). Han meiner at alle kunnskapstypene er nødvendige for skrivinga, og at undervisninga må ta sikte på å utvikle alle desse.

Dei teoretiske forskingsarbeida som eg har nytta, spriker altså noko og kan ikkje seie oss sikkert om interessestyrte tema verkar positivt på kvaliteten på elevtekstar eller ikkje. Det viktigaste i denne samanhengen er at desse forskingsarbeida viser at interessestyrt skriving *kan* vere ein interessant faktor når det gjeld skriveferdigheiter og tekstkvalitet. Det er òg interessant at spørsmålet er så pass lite granska – det er med på å legitimere arbeidet mitt.

3. Metode

I dette kapittelet gjer eg greie for val av metode. Eg gjer òg greie for korleis eg gjekk fram då eg henta inn data, og eg grunngir utvalet av tekstmateriale. Eg skal presentere

forskningsprosjektet Normprosjektet sin vurderingsreiskap, og kva for justeringar eg har gjort for å tilpasse kriteria i dette til mitt arbeid. Arbeidet har nokre feilkjelder som eg òg vil gjere greie for.

3.1 Val av metode

For å få best mogleg svar på problemstillinga mi har eg valt ein pedagogisk dokumentanalyse. Dokumentanalyse er ein type kvalitativ innhaldsanalyse. Innsamla data skal då analyserast for å få fram viktige samanhengar og relevant informasjon om det forholdet ein ynskjer å studere (Grønmo, 2004). At den er pedagogisk vil seie at han er nytta for å studere elevtekstar knytte til skulen. Ein må gå inn i tekstane som elevane leverer for å vurdere vekstpunkt, utviklingspotensiale og svar på kriterium i oppgåva.

Ein av dei metodiske vanskane mine var å finne fruktbare kriterium for vurderinga av elevtekstane. Eg valde å nytte vurderingsmetoden til Normprosjektet, Skrivesenteret sitt omfattande forskningsprosjekt for å kartleggje kva for krav norske lærarar meiner ein kan stille til skriveferdigheitene til elevar som begynner på 5. og 8. trinn i skulen (Berge, 2010) (sjå 3.4).

3.2 Utval

Søkelyset mitt er elevar i ungdomsskulen. Eg vil finne ut om ein interessestyrt arbeidsmåte fremjar skriveferdigheitene til elevane her. Å *kunne skrive* har vorte ei grunnleggjande ferdigheit i alle fag (Kunnskapsløftet, 2012). Eg valde å gjennomføre mitt arbeid på 10. trinn, fordi elevane her etter kvart har erfaring med skriveoppgåver i ungdomsskulen.

Materialet mitt er altså to tekstar frå 20 elevar i ein 10. klasse, det vil seie 40 tekstar. Klassen har i utgangspunktet 26 elevar, men fem elevar har eit tilpassa opplæringstilbod, og jobba med andre sjangrar i denne perioden. Desse elevane vart ikkje involverte, for å ikkje forstyrre opplæringa deira. Den siste eleven som manglar i utvalet, leverte berre ein av tekstane.

Eg gjennomførde forskingsarbeidet i klassen der eg sjølv er faglærer i norsk. Eg tykte det var viktig å vite at det ikkje var arbeid meir med eller lagt meir ressursar ned i dei interessestyrte tekstane enn dei «konvensjonelle». Slik kunne eg sikre at rammene rundt dei to storleikane som skal samanliknast, nettopp er samanliknbare. Valet hadde òg praktiske årsaker. Elevane var midt i skuleåret i 10. trinn, og skriveoppgåvene måtte difor følgje årsplanen i faget.

Eg vurderte først å dele klassen i to homogene grupper, der ei gruppe skulle fungere som kontrollgruppe og den andre som intervensjonsgruppe. For å styrke validiteten i undersøkinga gjekk eg bort frå dette. Dette fordi homogeniteten ville vere vanskeleg å fastslå og ivareta. Det er vanskeleg å finne eigenskapar hos utvalet med lite variasjon i ei relativt lita elevgruppe

(Befring, 2007). I staden skreiv alle elevane to tekstar kvar, den eine med lærarstyrt tema og den andre med interessestyrt tema. I den siste valde altså elevane temaet ut frå egne interesser. Dermed er utvalet på 40 elevtekstar, 20 med lærarstyrt tema og 20 med interessestyrt tema.

Analysen av tekstutvalet er framstilt på to nivå. Eg har valt å framstille analysen av fire tekstar meir grundig, i djupna, for å syne fram vektlegginga, vurderinga og resonnementa mine. Desse vert kalla eksplorative analysar. Her viser eg altså fram detaljerte lesingar av to elevar sine fire tekstar.

Eg nytta det Befring kallar eit «formålsteneleg utval» då eg plukka ut tekstane til den eksplorative analysen (Befring, 2007). Eg vurderte kva elevar som kunne representere ytterpunkt i elevgruppa, for å gjere vurderingane mine og markeringa av meistringsnivå klarare. Analysane av dei resterande 36 tekstane er gjort på same måten, men presenterte skjematisk. Her gjev eg ein generell kommentar til kvar tekst saman med markering av meistringsnivå på dei ulike forventingsnormene (sjå 3.4).

3.3 Arbeidsmåte

Sjangeren i skriveoppgåvene var fagartikkel. Ein fagartikkel er ifølgje læreverket som elevane nyttar «ein artikkel som tek for seg eit fagstoff. Han er som oftast skriven i presens – notid. Nokre fagartiklar gir først og fremst informasjon og kunnskap» (Blichfeldt, Heggem & Larsen, 2006). Eg valde denne sjangeren fordi eg såg han som det beste grunnlaget for å skrive interessestyrt.

Skriveprosessen varte i om lag ein månad, og elevane skreiv to fagartiklar etter tur. All undervisning vart gjennomført i forkant av skriveoppgåvene. Det vil seie at det var like mykje undervisning, og same ressursar knytt til begge skriveoppgåvene, for å forsøke å sikre eit godt grunnlag for samanlikning. Oppgåveformuleringa var den same på begge skriveoppgåvene, den einaste forskjellen var temaet. I den lærarstyrte oppgåva var temaet *mobbing i skulen*. Dette var ei oppgåveformulering som allereie låg i planane om kva elevane skulle skrive. I den interessestyrte skriveoppgåva valde elevane tema sjølv. Dei fekk i oppgåve å grundig vurdere kva som kunne vere interessant for dei å skrive om, før dei valde eit tema.

Tekstane skulle skrivast på to ulike målformer, nynorsk og bokmål, som kan ha gjeve nokre utslag på meistring på vurderingsområda, kanskje særleg på tekstane sitt mikronivå. Eg drøftar dette i konklusjonskapittelet.

3.4 Normprosjektet

Prosjektet «Developing national standards for the assessment of writing. A tool for teaching and learning» (Normprosjektet), er ein stor intervensjonsstudie om skriving som grunnleggjande ferdigheit og vurdering av skriving i norsk skule. Normprosjektet har som mål å utvikle og prøve ut eksplisitte forventingsnormer til bruk i skriveopplæring og vurdering, og å undersøke på kva måte desse kan påverke elevane sin skrivekompetanse og lærarane sin vurderingspraksis (Solheim & Matre, 2014).

I normprosjektet vert sju ulike tekstlege og språklege område vurderte separat: *kommunikasjon, innhald, tekstopbygging, språkbruk, rettskriving og formverk, teiknsetjing og bruk av skriftmediet*. Med Normprosjektet sine vurderingsreiskapar vert kvart av områda vurderte summativt etter ein femdelte skala, der midtnivået er definert som det ein rimeleg kan forvente. Det finst to nivå over – høg og svært høg meistring i forhold til det som kan forventast, og tilsvarande to nivå under – låg og svært låg meistring. At ulike aspekt ved teksten vert analyserte og vurderte separat, gjer at læraren vert «tvinga» til å sjå ulike tekstnivå og kvalitetar, og det hindrar at han får eit førsteinntrykk som vert blenda av ortografiske feil eller uleseleg handskrift (Solheim & Matre, 2014).

3.4.1 Normprosjektet sin analysemodell

Under kvart vurderingsområde opererer Normprosjektet med ulike forventingsnormer som fortel kva vurderinga legg til grunn. Forventingsnormene er noko ulike i forhold til kva klassetrinn dei skal nyttast på. Dette er forventingsnormene i dei sju vurderingsområda etter 7. trinn (Skrivesenteret, u.å.):

Figur 1:

Vurderingsområde 1: Kommunikasjon

Det vert vurdert i kva grad teksten kommuniserer med lesarar på ein relevant måte.

Skrivaren skal...

- Innta relevante skriveposisjonar og kunne veksle mellom ulike relevante skriveposisjonar
- Vende seg på ein relevant måte til ein eller fleire kjende lesarar

Vurderingsområde 2: Innhald

Det vert vurdert om det teksten handlar om, er relevant og utdjupa.

Skrivaren skal...

- Presentere eigne og andre sine førestillingar, erfaringar og synspunkt på ein utdjupa måte
- Presentere og utdjupe eit innhald som er tematisk relevant, for eksempel for det fagområdet ein skriv om

- Tilpasse mengda av innhald til det teksten handlar om.

Vurderingsområde 3: Tekstopbygging

Vurderer teksten sin overordna komposisjon, samanhengen mellom dei enkelte delane av teksten og i dei ulike delane av teksten.

Skrivaren skal...

- Meistre ulike måtar å strukturere tekstar på
- Komponere teksten på ein føremålstenleg måte (t.d. sjanger)
- Meistre avsnitt som organiseringsprinsipp
- Nytte varierte koplingsmarkørar for å uttrykke samanheng i teksten

Vurderingsområde 4: Språkbruk

Vurderer ordval, setningsbygning og stil.

Skrivaren skal...

- Byggje opp komplekse og varierte setningar
- Nytte eit relevant, variert og presist ordforråd, òg fagomgrep
- Nytte ein relevant språkleg stil
- Nytte varierte språklege verkemiddel

Vurderingsområde 5: Rettskriving og formverk

Vurderer i kva grad eleven beherskar reglane for korrekt skriftleg bokmål og nynorsk.

Skrivaren skal...

- Meistre ortografisk skriving
- Meistre skiljet mellom og/å og då/når

Vurderingsområde 6: Teiknsetjing

Vurderer som skrivaren beherskar dei formelle reglane for bruk av skiljeteikn.

Skrivaren skal...

- Meistre bruk av kolon, parentes og bindestrek
- Nytte komma mellom heilsetningar
- Nytte komma etter leddsetningar

Vurderingsområde 7: Bruk av skriftmediet

Vurderer den grafiske utforminga og handskrifta.

Skrivaren skal...

- Lage eit oversiktleg og hensiktsmessig sideoppsett

- Kombinere ulike uttrykksmiddel for å skape heilskap og mening i teksten
- Nytte digitale tekstressursar med ulike kommunikative og estetiske føremål.

3.4.2. Mine justeringar

Normprosjektet har fokusert på kva skrivekompetanse det er rimeleg å forvente etter fjerde og sjuande trinn i grunnskulen (Normprosjektet, u.å.). For at eg skulle nytte Normprosjektet sine vurderingsområder, måtte eg tilpasse nokre av forventingsnormene til arbeid på 10. trinn. Med utgangspunkt i læreplanen i norsk omarbeidde eg nokre av Normprosjektets forventingsnormer etter 7. trinn.

Nedanfor markerer eg med kursiv kva eg har omarbeidd eller lagt til som forventingsnormer. Nokre forventingsnormer har eg tatt vekk. Eg vil gjere merksam på kva eg har sett bort i frå, og kvifor eg har gjort det.

Vurderingsområde 1: Kommunikasjon

- *Nytte ei overskrift som passar til teksten og orienterer lesaren, samtidig som at den triggjar lese lyst og interesse*

Denne forventingsnorma har eg lagt til fordi overskrifta i ein saktekst, i dette arbeidet ein fagartikkel, er viktig for å kommunisere med lesaren. Den viser til kven som er målgruppa for teksten, og kva føremålet er, noko ein finn att i kunnskapsmåla i læreplanen: «skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende tekster på hovedmål og sidemål med begrunnende synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium» (Udir, 2013).

- *Vere tydeleg i si rolle som skrivar knytt til sjanger og skrivemåte*

Eleven si rolle som skrivar viser til om eleven følgjer den gjeldande sjangeren. Norma handlar om på kva måte eleven viser si rolle i teksten, om han er primært subjektiv eller primært objektiv og på kva måte informasjonen vert presentert og drøfta. Mi justering tek utgangspunkt i læreplanen i norsk si formulering om at elevane skal «uttrykkje seg i norskfaglege sjangrar på ein hensiktsmessig måte» (Udir, 2013).

Vurderingsområde 2: Innhald

Her er ingen eksplisitte modifikasjonar, men eg presiserer at eg vurderer dei ulike forventingsnormene ut i frå kunnskapsmåla etter 10. trinn.

Vurderingsområde 3: Tekstopbygging

- *Komponere og strukturere teksten på ein formålstenleg måte*

Her har eg slått saman dei to første forventingsnormene til ei. Det gjorde eg fordi å komponere og strukturere ein tekst heng saman.

Vurderingsområde 4: Språkbruk

- *Ha ein klar skriftleg stil i forhold til medium, mottakar og føremål*

Denne forventingsnorma utdjupa eg noko for å få fram poenget i kunnskapsmålet i læreplanen: «skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende teksten på hovedmål og sidemål med begrunnende synspunkt og tilpasset mottaker, formål og medium» i læreplanen (Udir, 2013).

Vurderingsområde 5 og 6 har eg valt å slå saman til eitt. Eg ser på rettskriving og teiknsetjing samla. Samtidig har eg gjort forventingsnormene mindre konkrete. Eg nemner ikkje spesifikke rettskrivings- eller teiknsetjingsfeil i forventingsnormene, og tek heller dette i analysen.

- *Meistre ortografisk skriving*
- *Korrekt teiknsetjing*

Vurderingsområde 6: Bruk av skriftmediet

- *Vise korrekt bruk av kjeldetilvising*

Eg legg til denne forventingsnorma fordi det etter 10. trinn er eit mål å føre korrekte kjeldetilvisingar og litteraturliste. Kunnskapsmålet i læreplanen i norsk seier at elevane skal kunne å «integre, referere og sitere relevante kilder på en etterprøvbar måte der det er hensiktsmessig» (Udir, 2013).

I arbeidet mitt er bruken av meistringsnivå noko annleis enn hos Normprosjektet. I deira arbeid med meistringsnivå ligg erfarne lærarar si vurdering til grunn (Solheim & Matre, 2014). Eg har først og fremst nytta mine vurderingar knytt til undervisninga i klassen, altså ut i frå kva elevane har arbeidd med og kva vi har gått gjennom i forkant av skrivearbeidet. Eg har òg nytta dei aktuelle kompetansemåla, som vist ovanfor, som ein peikepinn. Her er det igjen mine vurderingar som legg grunnlaget for meistringsnivå. Samtidig har eg nytta same vurderingsmåtar som eg har erfaringar med frå tidlegare, knytt opp til karaktersetjing. Eg har samanlikna meistringsnivåa noko med inndeling i låg, middels og høg måloppnåing. Middels måloppnåing kan då samanliknast med meistringsnivåa sitt midtnivå.

3.5 Feilkjelder

Når eg avgjer kva meistringsnivå elevane har på kvart vurderingsområde, må eg tolke tekstane og vurdere kvar enkelt. Fordi tolkinga skjer frå mitt perspektiv, kan lesinga av tekstane bli snever eller einseitig knytt til mine horisontar. Andre tolkingmoglegheiter vert kanskje ikkje oppdaga eller drøfta fordi dei er på sida av det perspektivet eg har (Grønmo, 2004). Om ein annan fagperson vurderte dei same tekstane, kunne resultatet ha vorte annleis. Ein må vere bevisst dette når ein tolkar funna mine og implikasjonane av dei. På den andre sida ville heller ikkje ein annan lesar sine tolkingar i prinsippet vore meir «objektive» enn mine. Ein kunne kanskje sjå føre seg at materialet mitt vart vurdert av ein fellesskap av vurderarar. Det ville nok gje høgare validitet, men òg praktiske utfordringar av ein type som dette masterarbeidet ikkje kunne femne.

Det er relevant å problematisere rolla mi som forskar. I skrivearbeidet av tekstane kan elevane vere påverka av sin kjennskap til at innhaldet skal analyserast av meg (Grønmo, 2004). Men når det gjeld validiteten i datainnsamlinga, har min kompetanse på fagfeltet eg skal undersøke òg positiv verdi. At, eg har forkunnskapar om og kompetanse frå elevvurdering, kan styrke validiteten (Grønmo, 2004).

Problemstillinga mi har heller ikkje så mange teoretiske haldepunkt. Det vil seie at eg har få andre forskingsresultat å ta utgangspunkt i og samanlikne med. I teorikapittelet viser eg til Hidi & McLaren (1990,1991), Albin et al. (1996) og Renninger et al. (2002) som har forska på tema som liknar på mi problemstilling. Dette er ikkje heilt nye arbeid, og forskning på elevar si skrivekompetanse har utvikla seg mykje etter den tid – om enn ikkje forskinga på interessestyrd skrivning. Arbeidet mitt kan sjåast som ei eksplorerande undersøking, med mål om danne eit grunnlag for emnet i forskingsfeltet (Grønmo, 2004). Difor vil eg understreke at eg ikkje konkluderer med at funna mine kan generaliserast svært vidt. Kor stort utvalet må vere for å vere generaliserande avheng av kva forhold som skal studerast. I mitt tilfelle er det relativt komplekse forhold, som slik sett krev eit stort utval. Samtidig vil mi rolle som lærar og forskar og mi tilknytning til materialet vere med å hindre generaliseringspotensialet (Grønmo, 2004). Målet med dette arbeidet er difor å belyse problemstillinga og problemområda med *mine* funn.

3.6 Forskingsetiske vurderingar

Forskingssjokjekt som omhandlar personar, krev at det vert innhenta eit informert samtykke (Befring, 2007). Elevane er under 18 år, slik at føresette må godkjenne undersøkinga. Eg sende ut ein førespurnad om informert samtykke med informasjon om arbeidet (vedlegg 1). Dette

skrivet sa òg at alt datamateriale skulle behandlast konfidensielt og bli anonymisert. Eg fekk skriftleg samtykke frå både føresette og informantar før eg starta med datainnsamlinga.

Å vere reieleg vil seie å vere til å stole på. Det inneber blant anna å vere i stand til å gjennomføre forskning med validitet og kvalitet (Befring, 2007). Ureieleg handlingar kan innebere alt frå fusk til fabrikkering og plagiat. Å vere reieleg handlar òg om ein påliteleg og fullverdig tilvisingspraksis (Befring, 2007). Dette har eg i, i heile arbeidsprosessen, prøvd å ta omsyn til og etterleve.

Eg tok NSD-testen som tilsa at det ikkje var personversproblematikk knytt til oppgåva mi som måtte godkjennast.

4. Analyse av elevtekstar

Eg skal no framstille fire eksplorative analysar av to elevar sine tekstar. Elevane vert kalla «Elev 1» og «Elev 2». Dei fire originale elevtekstane er presenterte i sin heilskap, og er limte inn i forkant av analysen. Etter analysen av dei fire tekstane gjer eg ei kort komparativ oppsummering. Her samanliknar eg forventingsnormer der eleven har ulike meistringsnivå, og prøver å gjere greie for moglege årsaker til skilnadene.

Analysen av dei resterande 36 elevtekstane er framstilt skjematisk sist i dette kapitlet. Her presenterer eg ein generell kommentar om kvar tekst og viser kva meistringsnivå eleven ligg på i dei ulike forventingsnormene.

4.1 Eksplorativ analyse av fire elevtekstar

Det som vert referert til som «Tekst 1» i analysen, er oppgåva som er formulert av læraren. Tema i desse tekstane er «Mobbing i skulen». Oppgåva var å skrive ein fagartikkel om temaet. Oppgåva skulle skrivast på sidemål, altså bokmål. «Tekst 2» refererer til skriveoppgåvene der elevane har valt tema sjølv. Slik var oppgåveformuleringa: «*Tema er valfritt, og her skal du velje noko som du interesserer deg for. Målet er at du skal kunne fortelje om og vise fram dine kunnskapar om eit tema du interesserer deg for, og kan mykje om.*». Målforma på dei interessestyrte tekstane er hovudmål (nynorsk).

4.2 Elev 1

Tekst 1

Figur 2: Teksten til Elev 1. Skriftstorleiken er endra, og teksten er sett i kursiv, men elles er dette den originale elevteksten:

Gutter mobber mer enn jenter

Hvert eneste år blir 1 av 10 elever i Norge mobbet. Det er omtrent 42.000 elever på landsbasis. I tillegg sier 40% av elevene som har blitt mobbet at De har tenkt på å ta selvmord, i følge forskning fra Olweusgruppen gjort i 2012. Hva er egentlig mobbing? Og hva kan vi gjøre for å stoppe det?

Mobbing er enkelt sagt når en person gjentatt ganger og over tid utsettes for negative handlinger.

Det finnes i hovedsak to typer mobbing:

- Direkte mobbing- Vold, si stygge ting, kallenavn o.m.
- Indirekte vold- Internett, utestengelse, forskjellsbehandling o.m.

Den meste av mobbingen foregår på skoleveien og ikke på skolen.

50-75% av mobbingen skjer i friminuttene: på skolegården, i korridorene eller på mer bortgjemte steder. Enda mer skjer på skoleveien, som skolen også har ansvaret for. Disse tallene er veldig usikre.

Grunnen til at noen mobber er i hovedsak at mobberen har lav selvfølelse og er redd, derfor føler mobberen at hun eller han må trykke andre ned for å selv komme opp. I tillegg finnes det en opplevd «gevinst» ved mobbing. For enkelte kan det å gjøre noen til offer gi dem selv en følelse av å vere mektige. Følelsen av tilhørighet til venner kan bli forsterket ved at noen utestenges. Ved å få andre til å tenke negativt om spesielle elever kan en «spille ut» en konkurrent. Sier Tove Falck, ved senter for Atferdsforskning, i et intervju med VG gjort i 2011.

Barn som mobber er ikke nødvendigvis bøller, ofte er det barn som selv er redde for å bli holdt utenfor og som gjerne er litt populære. Eksempel på hva disse mobberne kan gjøre er små ting som i sum kan bli store – som å snu seg vekk når noen prater, dra pulten sin litt vekk fra sidemannen, dele godteri med alle unntatt én, gi en i klassen en litt styggere bursdagsinvitasjon enn de andre, eller låne bort en liten og ødelagt blyant til én, mens en annen får låne en helt ny og fin blyant. Barn vet godt hvordan de kan krenke andre, uten at voksne merker noe til dette.

Det er flere gutter enn jenter som mobber selv om direkte mobbing er et større problem blant gutter, foregår det likevel en hel del mobbing blant jenter. Mobbing jenter imellom er ofte mye vanskeligere å oppdage. Jenter bruker i stor grad indirekte og mer utspekulerte metoder som baksnakking, ryktespredning, utestengelse, og er ofte preget av sjalusi som gjør at De velger å hevner seg. Både gutter og jenter mobber omtrent like mye indirekte.

Elever på barneskolen blir mer mobbet enn elever på ungdomsskolen og videregående, dette kan ha mye med aldersforskjeller å gjøre. Barneskolen består av hele 7 klasseser og elever i alderen 6-13 år, og her kan det lett oppstå maktforhold blant de ulike klasseserene. Aldersforskjellen på barneskolen er betraktelig større enn hva det er på ungdomsskolen og videregående, og det oppstår ikke slike maktforhold i like stor grad. Mobbingen i Norge foregår mest innenfor samme klasse, og i noen tilfeller mot yngre elever.

Mobbing kan starte i barnehagen ved utestengelse, som for eksempel barn som ikke får leke med andre. Men det er usikkert omkring hvorvidt man skal definere ulike typer negativ oppførsel i barnehagen som mobbing, sier professor Ingunn Størksen, ved Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger.

Konsekvensene med mobbing kan være svært alvorlige, og fører ofte til både psykiske, fysiske og sosiale skader. Det er stor sammenheng mellom mobbing og selvmord. Det sies at rundt 50 mennesker i Norge velger å ta selvmord som en direkte følge av mobbing.

Offeret kan ofte føle seg utstøtt fra fellesskapet og får i mange tilfelle dårlig selvtillit og lavere livskvalitet. I tillegg kan mobbing og føre til stor belastning for både offeret og mobberens familie.

Tiltak mot mobbing:

- Voksene må sette klare grenser for hva som er akseptabel oppførsel og gripe inn
- Både lærere, rektorer og foreldre må komme med forebyggende tiltak, som for eksempel historier om mobbing, snakke om konsekvenser, lære eleven å sette seg inn i situasjonen til mobberen og mobbeofferet selv. Og ikke minst må De voksne opptre voksent, og ikke baksnakke, eller drive med andre former for mobbing selv.
- En kan få sterke og positive elever til å ta hand om De litt svake og beskytte De.
- Lærere må hjelpe mobberen mer. Det er alltid en grunn til at en mobber. Uansett om det er sjalusi eller om offeret er litt annerledes. Lærere kan hjelpe med å sette klare grenser, og lære mobberen og heve seg over det.
- Og til slutt må lærerne vise at De er til å stole på. Vis at De tar mobbing seriøst, så mobbeofferet ikke er redd for å si i fra.

4.2.1 Analyse av tekst 1

Vurderingsområde 1: **Kommunikasjon**

- *Overskrift*
- *Kommunikasjon med eventuell lesar*
- *Rolle som skriar knytt til sjanger og skrivemåte*

Overskrifta i teksten, «Gutter mobber mer enn jenter», kan sjå ut som ein påstand. Den treng ei tydeleg grunngeving seinare i teksten ut i frå kjelder, elles vert det sett på som ein påstand som eleven sjølv har funne på. Det er berre ei linje seinare i teksten som handlar om det som overskrifta seier og der står det: «Det er flere gutter enn jenter som mobber selv om direkte mobbing er et større problem blant gutter, foregår det likevel en hel del mobbing blant jenter».

Samtidig fortel overskrifta oss noko om kva teksten handlar om. Vi får vite at teksten skal handle om mobbing. Den skaper òg interesse. Ein vert nyfiken og vil lese vidare for å finne ei grunngeving av overskrifta. Her viser eleven at han vender seg til lesarar utanfor klasserommet sine rammer – om overskrifta er meint å vere interessant og meint å skape interesse.

Eleven bruker ordet «vi» i ingressen: «Og hva kan vi egentlig gjøre for stoppe det?» avsluttar han her og stiller spørsmålet til lesaren, samtidig som han signaliserer at han sjølv er ein del av fellesskapen. Eleven viser at han har fleire lesarar i tankane. Informasjonen i artikkelen er ganske generell, og difor er det kanskje ikkje medelevar som er dei tenkte lesarane. Dei fleste mellomoverskriftene som er markerete med feit skrift er faktainformasjon som i prinsippet treng kjelder og grunngjevingar. Ved første augekast skapar dei interesse og leselyst. Dei kan sjåast på som påstandar, på same måte som overskrifta til teksten. Nokre eksempel på slike mellomoverskrifter er: «Den meste av mobbingen foregår på skoleveien», «Barn som mobber er ikke nødvendigvis bøller», «Elever på barneskolen blir mer mobbet enn elever på ungdomsskolen og videregående». Desse mellomtitlane kan vere teikn på at eleven har sett føre seg eit breitt utval lesarar, og at artikkelen skulle ha passa i ei avis eller på ein nettstad, som har leselyst og interesse som føresetnader.

Eleven nyttar altså ordet «vi» i ingressen. Kva «vi» refererer til, vert ikkje presisert, og det er ikkje mogleg å seie at «vi» viser til berre elevar eller lærarar, for eksempel. Elles i teksten ser vi lite til skrivaren. I tråd med sjangeren sine krav ser vi ingen av eleven sine egne meiningar eller ytringar lyse gjennom i teksten. Eleven greier å halde seg objektiv og skjult. Teksten inneheld informasjon, fakta og andre sine utsegner eller meiningar underbygde av andre kjelder enn eleven sine egne meiningar.

Meistringsnivå: **M4**

*Vurderingsområde 2: **Innhald***

- *Presentere og utdjupe eit innhald som er tematisk relevant, til dømes for det fagområdet ein skriv*
- *Tilpasse mengda av innhald til det teksten handlar om*
- *Presentere egne og andre sine førestillingar, erfaringar og synspunkt på ein utdjupe måte*

Overskrifta fungerer som ein interessevekkjar. Vidare fungerer informasjonen i starten og midtdelen av teksten stort sett som ei kartlegging av temaet. Mellomoverskriftene i starten og midtdelen av teksten er slik: «Den meste av mobbingen foregår på skoleveien», «Grunnen til at noen mobber», «Barn som mobber er ikke nødvendigvis bøller», «Det er flere gutter enn jenter som mobber» og «Elever på barneskolen blir mer mobbet enn elever på ungdomsskolen og videregående». Dei to siste mellomoverskriftene går meir konkret inn på følgjer og tiltak av/mot mobbing: «Konsekvensene med mobbing» og «Tiltak mot mobbing». Teksten er

sjangeradekvat, med generell informasjon og fakta i starten og midtdelen, før han kjem til kva slags følgjer mobbing kan ha, og kva tiltak som kan fungere i høve til desse følgjene.

Teksten handlar i store delar om mobbing på eit relativt generelt grunnlag. Eleven knyter informasjonen til barn og unge. I tredje avsnitt skriv eleven at «Den meste av mobbingen foregår på skoleveien og ikke på skolen...», som viser at temaet har utgangspunkt i eit skuleperspektiv. Det at eleven ofte skriv *barn* gjer at ein lesar kan knyte det til skulen, og kanskje vil gjere det. «Barn som mobber er ikke nødvendigvis bøller» og «Barn vet godt hvordan de kan krenke andre, uten at voksne merker noe til dette» er nokre eksempel. Eleven svarar altså godt på det som oppgåva spør om, samtidig som han gjev rom for andre tolkingar.

Så til spørsmålet om korleis eleven har trekt inn andre sin kunnskap. I to tilfelle har eleven vist direkte til kjelder: Ei undersøking om sjølvord blant mobbeoffer gjort av Olweusgruppa i 2012, og eit intervju med Tove Falck, som jobbar ved senter for Adferdsforskning, om grunnen til at nokon mobbar. Dette framstår som relevante kjelder i ein fagtekst om mobbing.

Undersøkinga av sjølvord vert presentert i ingressen i elevteksten, for å gje eit alvorleg blikk på mobbeproblematikken. Ingressen seier: «I tillegg sier 40% av elevene som har blitt mobbet at De har tenkt på å ta selvmord(...)Hva er egentlig mobbing? Og hva kan vi gjøre for å stoppe det?». Ingressen peikar på kor alvorleg mobbing kan vere, før eleven avsluttar med to spørsmål som fortel kva teksten skal handle om.

Meistringsnivå: **M4**

Vurderingsområde 3: Tekstoppygging

- *Komponere og strukturere teksten på ein formålstenleg måte*
- *Meistre avsnitt som organiseringsprinsipp*
- *Bruke varierte koplingsmarkørar for å uttrykkje samanheng i teksten*

Teksten startar med generell informasjon som «1 av 10 elever i Norge mobbet», «42.000 elever på landsbasis» og ein definisjon av mobbing i avsnittet under. I ingressen og definisjonen av mobbing får vi svaret på *kva*. Det første avsnittet, ingressen, avsluttar med to spørsmål: «Hva er egentlig mobbing? Og hva kan vi gjøre for å stoppe det?». Det er ein effektiv måte å vise kva teksten skal handle om. Teksten handlar derimot mest om kvar mobbing føregår og kven som mobbar. Difor burde spørsmåla i starten òg teke opp utbreiinga av mobbing for å skape samanheng med resten av teksten.

Etter den generelle informasjonen i starten handlar teksten om kven som mobbar og kva type den personen i mange tilfelle er, før teksten kjem inn på kvar mobbing er mest utbreidd og

konsekvensar av mobbing. Dette er hovuddelen i artikkelen. Her får vi svar på *kven* og *kvar*. Avsnittet om konsekvensar vert såleis eit slags svar på ingressen og avsluttar hovuddelen etter dei forventningane som ingressen har bygd opp.

Avslutninga av teksten er avsnittet om tiltak. Her får vi svaret på *korleis*. Eleven har nytta kulepunkt i staden for fullstendige setningar og samanhengande tekst. Det kan sjåast som ein snarveg å bruke kulepunkt, og informasjonen vert prega av stikkord. Samtidig er det oversiktleg for lesaren, og skil dei ulike tiltaka frå kvarandre på ein effektiv måte. Det avsluttar òg teksten med å svare på det eine spørsmålet i ingressen, nemleg «Og hva kan vi gjøre for å stoppe det?», slik at avslutninga viser tilbake til starten og skapar samanheng.

Teksten er delt inn i ti avsnitt. Etter dei to innleiande avsnitta i starten startar kvart avsnitt med nokre feite markerte ord. I utgangspunktet er nok dette meint å vere mellomoverskrifter, men dei er ein del av teksten, på same måte som det gjerne vert gjort i aviser og magasin. Dei understrekar at eleven startar kvart avsnitt med ny informasjon. Vidare i avsnittet utdjuvar eleven den nye informasjonen, som såleis vert kjend informasjon. For eksempel vert eit avsnitt innleidd slik: «**Konsekvensene med mobbing** kan være svært alvorlige, og fører ofte til både psykiske, fysiske og sosiale skader.» Siste linje i avsnittet seier: «I tillegg kan mobbing og føre til stor belastning for både offeret og mobberens familie.» Avsnitta er tydeleg delt inn som temarema, ny informasjon vert følgt av kjend informasjon. Alle avsnitta er òg ganske like i lengd. Det gjer at all informasjonen framstår som like viktig, eleven har ikkje fokusert på nokre spesifikke poeng.

I teksten er det brukt både grammatisk og leksikalsk referansebinding. Døme på grammatisk referansebinding ser vi her: «Jenter bruker i stor grad indirekte og mer utspekulerte metoder som baksnakking, utestengelse, og er ofte preget av sjalusi som gjør at De velger å hevne seg.» Dømet viser at eleven nyttar pronomen for å vise tilbake til *jenter*. Ei av dei leksikalske bindingane i teksten er: «...i hovedsak at mobberen har lav selvfølelse og er redd, derfor føler mobberen at...». Gjentakning av same ord kan brukast for å understreke noko. Det kan òg gjere at lesaren ikkje er i tvil om kven det er snakk om. Her, brukt om «mobberen», fungerer det greitt. Samtidig er det viktig å vise variasjon i ordval.

Eleven nyttar mange koplingsmarkørar for å binde saman setningar: «...mobberen har lav selvfølelse og er redd, derfor føler mobberen at hun eller han må trykke andre ned...». Her nyttar eleven ordet *derfor* for å binde saman dei to setningane. På same måte har eleven nytta ein koplingsmarkør her: «**Mobbing kan starte i barnehagen** ved utestengelse, som for

eksempel barn som ikke får leke med andre.»). Her er det ordet *for eksempel* som bind setningane saman.

Meistringsnivå: **M5**

Vurderingsområde 4: **Språkbruk**

- *Byggje opp komplekse og varierte setningar*
- *Bruke eit relevant, variert og nyansert ordtilfang, òg fagomgrep*
- *Bruke varierte skriftlege verkemiddel*
- *Ha ein klar skriftleg stil i forhold til medium, mottakar og føremål*

Eleven ser ut til å meistre setningsbygging over snittet. Han har nytta både komplekse og enkle setningar. Eit døme på dei komplekse kan vere: «Følelsen av tilhørighet til venner kan bli forsterket ved at noen utestenges» og, «Aldersforskjellen på barneskolen er betraktelig større enn hva det er på ungdomsskolen og videregående, og det oppstår ikke slike maktforhold i like stor grad». Døme på enklare setningar: «Den meste av mobbingen foregår på skoleveien og ikke på skolen». Dette gir god variasjon i teksten.

Eleven har brukt mange ord som relaterer fagleg til temaet mobbing i teksten: *selvmord, direkte mobbing, indirekte mobbing, utestengelse, og bøller*. Han varierer altså ordbruken. Samtidig er ord som «direkte mobbing», «indirekte mobbing» og til ein viss grad «utestengelse» gode fagomgrep knytt til temaet. Ut i frå val av ord understreker eleven i kva for sjanger han skriv, og kva føremålet er.

Det er òg mykje bruk av adverb i teksten. Eksempel som: «...omtrent like mye indirekte», «Konsekvensene med mobbing kan være svært alvorlige» og «Aldersforskjellen på barneskolen er betraktelig større enn» viser at eleven er oppteken av å nyansere og presisere informasjonen han legg fram.

I ein formell fagartikkel er det oftast lite rom for språklege verkemiddel. Eleven har heller ikkje brukt mange. I fjerde avsnitt har eleven nytta somme språklege bilete for å illustrere grunnen til at nokon mobbar: «...finnes det en opplevd «gevinst» ved mobbing» og «...elever kan en «spille ut» en konkurrent». Her samanliknar eleven mobbing med speling og gambling. Han har markert orda med hermeteikn for å vise at dei er brukte medvite.

Når det gjeld føremål og mottakar viser eleven at teksten er meint for allmennheita. At teksten har heller kompleks setningsstruktur, viser at skuleelevar kanskje ikkje er hovudmottakarar av teksten. Teksten liknar mest på ein avisartikkel eller ein artikkel på nettet. Overskrifta «Gutter

mobber mer enn jenter» skaper reaksjonar og interesse for innhaldet i artikkelen. Vidare har eleven valt normalstil, som passar til artikkelsjangeren. Det vil seie at språkbruken i teksten er nært knytt til skriftleg språkbruk i dagleglivet (Skjelbred, 2006).

Meistringsnivå: **M5**

Vurderingsområde 5: **Rettskriving**

- *Meistre ortografisk skriving*
- *Korrekt teiknsetjing*

Eleven skriv generelt bra sidemål (bokmål). Det er få feil, men det er særleg ein feil som går att i teksten. Han skriv *De* med stor bokstav: «En kan få sterke og positive elever til å ta hand om De litt svake og beskytte De.». Dette er ei høflegheitsform i tredje personspronomen, men eleven nyttar det i staden for vanleg fleirtalsform av pronomen i tredje person. Det er vanskeleg å sjå kvifor eleven har valt å skrive det med stor bokstav. Ser ein på heilskapen, må ein oppsummere at eleven skriv godt. Det er mogleg at det er sjangeren og den formelle konteksten som har gjort at eleven har valt høflegheitsforma.

Det er òg andre småfeil i teksten: «Den meste av mobbingen», som er feil val av artikkel. Her er det nok koplinga mellom «den» og «mobbingen» som har forvirra. Ein ser òg preposisjonsfeil, til dømes «Konsekvensene med mobbing». Elles meistrar eleven samanskriving av ord, som er typiske feil i elevtekstar, og andre skrivereglar.

Eleven nyttar punktum, spørsmålsteikn og kolon på riktig måte gjennom teksten. Komma er nytta i oppramsing: «Internett, utestengelse, forskjellsbehandling..» og ved sidestilling av setningar: «Barneskolen består av hele 7 klassetrinn og elever i alderen 6-13 år, og her kan det lett oppstå maktforhold blant de ulike klassetrinnene.». Det vert òg nytta for å markere leddsetning: «Konsekvensene med mobbing kan være svært alvorlige, og fører ofte til både psykiske, fysiske og sosiale skader».

Mestringsnivå: **M4**

Vurderingsområde 6: **Bruk av skriftmediet**

- *Kombinere ulike multimodale uttryksmiddel for å skape heilskap og meining i teksten*
- *Vise korrekt kjeldetilvising*

Overskrifta i teksten er utheva og markert. Ingressen kunne med fordel ha vore markert med feit skrift for å skilje han frå brødteksten. Den første setninga i kvart avsnitt er markert med feit skrift, men kunne i staden ha vore på eiga linje som mellomoverskrift. Teksten har ikkje

bilete. Kulepunkt er nytta i avsnittet om tiltak mot mobbing, som eg vurderer som eit godt verkemiddel. Her viser eleven at han veit det er viktig å gje oversynleg informasjon til lesaren.

Ingressen opnar med forskingsresultat henta frå Olweus: «Hvert eneste år blir 1 av 10 elever i Norge mobbet. Det er omtrent 42.000 elever på landsbasis. I tillegg sier 40% av elevene som har blitt mobbet at De har tenkt på å ta selvmord, i følge forskning fra Olweusgruppen gjort i 2012.» I brødteksten har eleven referert til kjelder to gonger: «...kan en «spille ut» en konkurrent. Sier Tove Falck, ved senter for Atferdsforskning, i et intervju med VG gjort i 2011.» og «...negativ oppførsel i barnehagen som mobbing, sier professor Ingunn Størksen, ved Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger.» I det første sitatet viser eleven til i kva samanheng personen har lagt fram informasjonen. Det gjer han ikkje i det andre sitatet. Eleven har ikkje markert sitatet på nokon måte, utanom å leggje til kven som har sagt det på slutten. Her kunne han med fordel ha nytta replikkstrek eller markert med kursiv eller hermeteikn.

Kjeldene som står sist i artikkelen, er alle henta frå nettstader. Det er ofte dei vanlegaste kjeldene i elevtekstar. Den eksakte internettkjelda er kopiert og limt inn, og dei ulike kjeldene er markerte med kulepunkt. Eleven kunne ha lagt til dato for nedlasting og i kva år kjelda er publisert, for å gje meir presis informasjon.

Meistringsnivå: **M4**

Tekst 2

Figur 3:

Kosttilskot kan føre til kreft og død

Nordmenn handlar for over to milliardar i kosttilskot kvart einaste år, i følge bransjerådet for naturmidlar. Men det mange ikkje veit, er at for mykje antioksidantar gjennom kosttilskot kan vere farleg? Kva er eigentleg antioksidantar, kor mykje skal ein få i seg, og verkar kosttilskot på same måte som vanleg mat?

Antioksidantar beskyttar mot skadelege stoff

Antioksidantar er eit samlenamn på ei lang rekke stoff. Nokre er mineralar, nokre er vitaminer og andre kan vere fargestoff i bær, frukt og grønsaker. I kroppen vår dannast det heile tida små mengder skadelege stoff (frie radikalar) som kan skade celler og vev. Antioksidantene si oppgåve er å forsvare oss mot desse farlege stoffa. Den beste måten å få i seg nok antioksidantar er gjennom å ete frukt og grønsaker, seier kosthaldsekspert, Jeanette Roede, til KK.

Kan vere vanskeleg å få i seg riktig mengde antioksidantar

Til tross for at det finst mykje antioksidantar i frukt og grønsaker, kan det vere vanskeleg å få i seg riktig mengde. Spesielt jern og vitamin D. Difor vel mange å bruke kosttilskot for å dekkje dette behovet. Vi har i utgangspunktet mange gode jernkjelder i vanleg norsk kosthald. Både gjennom grove kornprodukt og alle typar kjøtt (spesielt rødt kjøtt). Det er også mykje jern i ein del grønsaker, nokre meir enn andre. Fordi jern er ein viktig bestandel i hemoglobin, som er blodets raude fargestoff, og som sørger for å oppta oksygen og transportere dei vidare. I tillegg til å oppretthalde surleiksgraden i blodet, vil jernmangel kunne ha ein direkte negativ effekt på vår uthaldenheit. Får ein i seg for lite jern må ein gjere nokre nødvendige grep med kosthaldet. I ein kortare periode kan det være nødvendig med eit tilskot for å få normalisert jernlagerna. Inntak av jerntilskot i en kortare periode vil gje ein positiv effekt på uthaldenheiten vår. Det er midlertidig viktig å påpeike at dette alltid skal skje i samråd med lege og det skal være påvist en jernmangel får man starter me dette. Årsaken til at dette skal gjerast i samråd med lege, og sjekkast med blodprøver, er at for høgt inntak kan få negative konsekvensar som jernforgifting.

I tillegg kan vitamin D vere utfordrande å få i seg på dei nordlige breddegrader. Grunna soleksponering på hud er den viktigaste kjelda til produksjon av vitamin D. I vinterhalvåret når ikkje dei verksame UVB-strålane fram gjennom atmosfæren, og soleksponering bidrar berre til vitamin D i sommarmånadene. Vi ser difor at vitamin D-statusen fell gjennom vinteren og at ein kan utvikle vitamin D-mangel. Det kan difor være lurt å inkludere noen ekstra gode kjelder for vitamin D i haust- og vintermånadene, til dømes tran.

Store mengder av antioksidantar kan føre til kreft og død

Kosttilskot kan innehalde helseskadelege legemidlar utan at dette er merka på pakninga. Innehaldet kan berre avdekkast gjennom analyser. Det seier Mattilsynet, i ein rapport lagt fram 09. Juli 2013.

Ein hører stadig vekk at ein må ete sunt, og få i seg nok antioksidantar, men gjer antioksidantar berre bra for oss? Nei. Som sagt er frie radikalar skumle greier som ein ikkje vil ha. Det er ikkje heilt sant. Kroppen er nok litt meir kompleks enn det. Antioksidantar bryt altså ned dei frie radikalane i kroppen, og dermed beskytt cellene frå å bli brytt ned og skada. Men ikkje alle celler er like ønska i kroppen. Kreftceller til dømes. Dei vil ein ikkje ha, og bryt ein ned alle dei frie radikalane i kroppen, med å proppe i seg antioksidantar av forskjellige typar, svekka ein altså kroppens eiga forsvarsmekanisme mot byrjande kreftsvulstar som dei frie radikalane vanlegvis ville brytt ned.

Mat er betre enn kosttilskot

I ein artikkel som blei publisert av The American College of Sports Medicine i 2009 har dei lagt fram ei kort oppsummering frå nokre av høgdepunkta innan idretts- og ernæringsforskning frå dei siste åra. Her er nokre av høgdepunkta:

- Proteintilskot i form av pulver eller proteinbar gir ikkje betre treningseffekt eller ytterligere muskelbyggjande effekt enn matvarer med riktig næringsinnhald
- Løparar som inntok frukt og bær, hadde færre muskelsmerter enn kontrollgruppa
- Syklistar som fekk i seg solbærekstrakt før løp hadde god effekt av dette, og opplevde mindre oksidativt stress
- Matvarer med riktig samansett næringsinnhald gir betre helseeffekt enn kosttilskot. I ein studie der høge doser med tilskot av vitamin C, A, E og selen vart gitt i seks veker før løp, fant forskerane ingen positiv effekt

- Ein kan spare pengar på å kjøpe vanleg sjokolademelk etter trening framfor ei kostbar restitusjonsdrikke. Ei studie som samanlikna desse to drikkene fant ut at restitusjonsdrikken ikkje gav noko betre effekt

Korleis burde ein ete/drikke?

Bytt ut dagens få, store måltider med få mindre. Få og store måltider gjer at kroppen ikkje klarer å ta i bruk alle kaloriane, og kalorioverskotet vert vidare gjort om til feitt. Dersom det går for lang tid mellom måltida vert blodsukkeret lavt, og ein får meir lyst på søtsaker og gjer dårlege matval for å døyve svolten.

Derimot kan fleire regelmessige måltider gjennom heile dagen bidra til å få ein jamn tilførsel av energi, og halde blodsukkeret stabilt. Slik oppretthald ein forbrenninga gjennom dagen og ein redusera feittlagringa. I tillegg bidrar det til å redusere slappheit og svolten samtidig som det aukar konsentrasjonen.

Fleire regelmessige måltid kan innehalde dei fire vanlege hovudmåltidene, i tillegg til to små mellommåltider. Hovudmåltida skal ikkje vere for store. På den måten vil det totale kaloriinntaket frå fleire måltid per dag, heller ikkje verte noko større.

I ein hektisk kvardag med jobb eller skule kan ein lett tenkje at det er vanskeleg å ete mange, små og regelmessige måltid. Men det er ikkje nødvendigvis sant. Dei små mellommåltida kan vere noko så lite som eit eple, smoothie eller ein yoghurt. Kven som helst kan klare det, berre ein lagar seg ei rutine på det.

Kjelder:

- <http://nhi.no/forside/kort-om-trening-og-ertering-35158.html>
- <http://www.kk.no/helse/ikke-ta-mye-av-dette-19101>
- <http://www.trening.no/kosthold/14590.o2.html>
- <http://www.skoleforum.com/artikkel/det.aspx?id=2387>
- <http://www.osloby.no/sprek/Mattilsynet---Kosttilskudd-kan-fore-til-helseskader-7251495.html#.UwEtP0J5Mbp>
- <http://tjomlid.com/2013/02/04/antioksidanter-en-moderne-helsemyte/>

4.2.2 Analyse av tekst 2

Vurderingsområde 1: Kommunikasjon

- Overskrift
- Kommunikasjon med eventuell lesar
- Rolle som skrivar knytt til sjanger og skrivemåte

Overskrifta «Kosttilskot kan føre til kreft og død» kan på mange måtar samanliknast med overskrifta i den første teksten. Den kan likne på ein påstand og treng legitimering. Lesaren reknar med å få det i teksten, og det skapar leselyst og interesse. Ved å bruke ordet «kan» i overskrifta har eleven valt å halde att litt.

Overskrifta heng godt saman med innhaldet i teksten. Ei av mellomoverskriftene i teksten er: «**Store mengder av antioksidantar kan føre til kreft og død**», som viser direkte til overskrifta. Elles handlar teksten om at antioksidantar frå mat er betre enn frå kosttilskot, som indirekte heng saman med overskrifta.

I denne teksten, som den førre, viser eleven gjennom overskrifta at han har ei stor gruppe lesarar i tankane. Her er det nok personar som er interessert i kosthald og trening som er målgruppa.

Ingressen presenterer kva teksten handlar om: «Men det mange ikkje veit, er at for mykje antioksidantar gjennom kosttilskot kan vere farleg? Kva er eigentleg antioksidantar, kor mykje skal ein få i seg, og verkar kosttilskot på same måte som vanleg mat?». Starten av ingressen fortel kva eleven vil med artikkelen. Målet er å opplyse den tenkte lesargruppa om temaet. I og med at ordet kosttilskot er nemnt både i overskrifta og resten av teksten, er det rimeleg at modell-lesaren er interessert i trening og kosthald. På same vis som førre teksten, er denne teksten meint for ei anna målgruppe enn berre medelevar.

Eleven inkluderer seg sjølv som mottakar av teksten, saman med lesaren. Han gjer det ikkje direkte, men indirekte ved å etablere seg som ein del av fellesskapen. Ein ser fleire døme på dette: «I kroppen vår...», «...å forsvare oss mot...» og «men gjer antioksidantar berre bra for oss?». Det er ein måte å trekkje modell-lesaren inn i teksten på, slik at han får eit nærare forhold til innhaldet. Eleven at dette omhandlar alle, ikkje berre nokre.

Informasjonen er faktabasert og lagt fram for å opplyse lesaren. Eleven ser ut til å meistre ei sakleg, objektiv framstillingsform. Eleven fremjar ikkje sine egne meiningar. Derimot har eleven lagt fram kva ekspertar på ulike områder seier, noko eg skal kome tilbake til seinare i analysen.

Meistringsnivå: **M5**

*Vurderingsområde 2: **Innhald***

- *Presentere og utdjupe eit innhald som er tematisk relevant, til dømes for det fagområdet ein skriv*
- *Tilpasse mengda av innhald til det teksten handlar om*
- *Presentere egne og andre sine førestillingar, erfaringar og synspunkt på ein utdjupe måte*

Eleven har valt ganske lik framgangsmåte som i førre oppgåve i innleiinga. Han startar med ei overskrift som skapar interesse og leselyst. Vidare avsluttast ingressen med to spørsmålsteikn, sjølv om det eine ikkje kan reknast som eit spørsmål: «Men det mange ikkje veit, er at for mykje antioksidantar gjennom kosttilskot kan vere farleg?». Det neste spørsmålet inneheld i og for seg tre ulike spørsmål: «Kva er eigentleg antioksidantar, kor mykje skal ein få i seg, og verkar kosttilskot på same måte som vanleg mat?». Her fortel eleven oss lesarar kva teksten skal handle om. I starten av sjølvve teksten forklarar eleven utgangspunktet til overskrifta, i den første mellomoverskrifta: «Antioksidantar beskyttar mot farlege stoff». Her skriv han om kva antioksidantar er for noko, kva dei gjer i kroppen og korleis ein får dei i seg.

Fagfeltet til teksten kan seiast å vere kosthold og trening. Teksten er mynta på dei som er interesserte i dette, og innhaldet må seiast å vere relevant for feltet. Under tredje mellomoverskrift «Store mengder av antioksidantar kan føre til kreft og død» tek eleven føre seg hovudtemaet for teksten, nemleg kvifor det kan vere farleg. I dette avsnittet presenterer eleven ganske lite informasjon, i grunn berre to linjer: «Kosttilskot kan innehalde helseskadelege legemidlar utan at dette er merka på pakninga. Innehaldet kan berre avdekkast gjennom analyser. Det seier Mattilsynet, i ein rapport lagt fram 09. Juli 2013.». Vidare skriv eleven at det er farleg å få i seg for mykje antioksidantar. Avsnittet før har mellomoverskrifta: «Kan vere vanskeleg å få i seg riktig mengde antioksidantar», og her skriv eleven at det ofte er vanskeleg å få i seg nok, og at det difor er mange som vel å bruke kosttilskot. Det er med andre ord noko motstridande informasjon som vert lagt fram, som er grunnlag for mistydingar hos lesaren.

I avsnittet som handlar om at mat fungerer betre å bruke enn kosttilskot, er det vist til ulike forskingsresultat presentert i ein artikkel *The American College of Sports Medicine*. Den siste mellomoverskrifta og avslutninga av artikkelen handlar om korleis ein bør ete og drikke. Dette verkar som relevant informasjon ut frå at modell-lesaren alt er etablert som ein som er oppteken av kosthald og trening.

Det står det lite om korleis og kvifor kosttilskot kan føre til død i teksten. Ut i frå overskrifta er det difor tvilsamt om eleven har svara godt på oppgåva. Men om ein ser kosthald som eit overordna tema kan ein seie at det er eit godt svar. Eleven fokuserer på kva antioksidantar er for noko, kor mykje ein skal få i seg, og kva som er riktig kosthold ut i frå det. Han konkluderer med at vanleg mat fungerer betre enn kosttilskot, og prøver å overtale lesaren om at det er det beste alternativet. Den første linja i artikkelen er: «Nordmenn handlar for over to

milliardar i kosttilskot kvart einaste år, i følgje bransjerådet for naturmidlar.» Dette kan såleis sjåast som grunnproblemet i artikkelen.

Med fordel kunne eleven ha skrive meir om kosttilskot. Teksten saknar eksempel eller forklaring på kva kosttilskot det er snakk om. Proteintilskot vert nemnt, men berre i eit kulepunkt frå ein annan artikkel: «Proteintilskot i form av pulver eller proteinbar gir ikkje betre treningseffekt eller ytterligare muskelbyggjande effekt enn matvarer med riktig næringsinnhald». Med eksempelbruk eller utdjujingar her hadde nok oppgåva svara betre på det temaet som eleven har valt å fokusere på.

Eleven meistarar å halde framstillinga objektiv. Det er ikkje vanskeleg å sjå kva han meiner om temaet, gjennom vektlegginga av stoffet, men likevel er informasjonen nøytral og belagt av kjelder. Under den første mellomoverskrifta, «Antioksidantar beskyttar mot skadelege stoff», kan ein likevel sjå teikn til skrivaren i framstillinga: «I kroppen vår dannast det heile tida små mengder....», «Antioksidantar si oppgåve er å forsvare oss mot desse farlege stoffa». Her ser ein at med bruken av «vår» og «oss» tek eleven med seg sjølv i sin omtale av kroppen, som han gjorde i tekst 1. Det kan gje lesaren eit større eigarforhold til teksten.

Eleven har nytta nokre sitat frå viktige kjelder. Ingressen liknar mykje på ingressen i den førre oppgåva. Her òg startar eleven med eit sitat for å setje artikkelen i perspektiv: «Nordmenn handlar for over to milliardar i kosttilskot kvart einaste år, i følgje bransjerådet for naturmidlar.» Eleven legg slik fram bakgrunnen for at han har skrive om dette temaet, nemleg at svært mange nordmenn nyttar kosttilskot. Vidare parafraserer eleven kosthaldsekspernten Jeanette Roede: «Den beste måten å få i seg nok antioksidantar er gjennom å ete frukt og grønnsaker», står det i slutten av første avsnitt.

Når eleven skal grunngje kvifor kosttilskot kan vere helseskadeleg, nyttar han ein rapport frå Mattilsynet som direkte kjelde i teksten. Det er ei relevant kjelde, men informasjonen fortel heller lite. Her kunne han ha nytta kjelda meir medvite og grundig.

Den siste mellomoverskrifta i teksten er: «Korleis burde ein ete/drikke?». Dette avsnittet inneheld tips og ei forklaring av kva som er eit sunt dagleg kosthald. Her har ikkje eleven vist direkte til kjelder, så truleg er dette eleven sine tips. Det kan fungere, men det kan òg hende at tipsa hadde vorte betre tekne i mot av lesaren om eleven hadde brukt faglege kjelder her.

Meistringsnivå: **M4**

Vurderingsområde 3: **Tekstoppygging**

- *Komponere og strukturere teksten på ein formålstenleg måte*
- *Meistre avsnitt som organiseringsprinsipp*
- *Bruke varierte koplingsmarkørar for å uttrykkje samanheng i teksten*

I skjønnlitterære tekstar kan ein byggje opp tekstar kronologisk, medan det er andre strukturingsprinsipp som oftast må nyttast i ein fagartikkel. I den førre teksten såg ein at eleven nytta spørsmål *kva*, *kven/kvar* og *korleis*. Dette fungerte godt for teksten om mobbing der eleven svara på spørsmål som han sjølv stilte i ingressen.

Mykje av det same ser ein i denne teksten, ettersom eleven avsluttar ingressen med nokre spørsmål. Her legg han grunnlaget for oppbygginga av resten av innhaldet. Ingressen spør: «Kva er eigentleg antioksidantar», «kor mykje skal ein få i seg» og «verkar kosttilskot på same måte som vanleg mat»? Svara på desse tre spørsmåla utgjer nesten heile artikkelen. I tillegg til å svare på desse spørsmåla legg eleven til informasjon om kva eit sunt kosthald inneheld mot slutten av artikkelen.

Første del av artikkelen gjev svar på *kva*. Eleven forklarar kva antioksidantar er og kva dei gjer i kroppen. Vidare fortel han at det kan vere vanskeleg å få i seg riktig mengd. Her held eleven fram å fortelje om *kvifor* mange vel å nytte kosttilskot og *kvifor* antioksidantar er viktige: «...jern er ein viktig bestandel i hemoglobin, som er blodets raude fargestoff, og som sørger for å oppta oksygen og transportere dei vidare», dessutan «Inntak av jerntilskot i en kortare periode vil gje ein positiv effekt på uthaldenheiten vår».

Vidare får vi vite at mat er betre enn kosttilskot, og vi får vite kva eit sunt kosthald kan innehalde. Her kan ein seie at eleven svarar på *korleis*. Såleis er *kva*, *kvifor* og *korleis* nytta som strukturering av innhaldet i begge tekstane.

Teksten er delt inn i fem mellomoverskrifter, utanom hovudoverskrifta og ingressen. Det er 11 avsnitt i teksten. Ein ser same type avsnittsstruktur som i tekst 1, nemleg at dei fleste overskriftene er tema for det som kjem i avsnittet under. Altså er òg dette typisk *tema-remapoppbygging*. Det er likevel ikkje like gjennomført i denne teksten. I førre tekst starta kvart avsnitt med feit skrift, som tydeleg var ny informasjon. Her er det nytta meir generelle mellomoverskrifter.

Det er noko ulik lengd på avsnitta. Det største problemet er avsnittet som fortel at kosttilskot kan vere helseskadeleg. Ut frå overskrifta til artikkelen bør dette avsnittet utdjupe og forklare meir. Overskrifta fortel at det er innhaldet i dette avsnittet som er det sentrale, og då er det problematisk at det er så kort.

Under siste mellomoverskrift, i avsnittet som handlar om tips til kosthald, er framstillinga delt inn i fire korte avsnitt. Desse kunne vore slått saman til to avsnitt, fordi alle fortel om kor mange måltid ein bør ete og kva dei bør innehalde.

Eleven etablerer samanheng i teksten gjennom koplingsmarkørar. Sitatet: «...små mengder skadelege stoff (frie radikalar)(...) Antioksidantar si oppgåve er å forsvare oss mot desse farlege stoffa» er henta frå det første avsnittet. Informasjonen er framstilt gjennom to setningar, men her er grammatisk referansebinding. Samtidig kan ein òg seie at det er ei leksikalsk binding – *skadelege stoff* er omformulert som *farlege stoff*. I avsnittet om Vitamin-D, det tredje avsnittet, ser ein at eleven har nytta ordet *Vitamin D* mange gonger. Det er vanskeleg å seie kvifor, men mest sannsynleg er det fordi han fann det vanskeleg å bytte ut ordet med eit passende pronomen. Uansett kan ein seie at det er ei form for leksikalsk referansebinding i avsnittet: «Vi ser difor at vitamin D-statusen fell gjennom vinteren og at ein kan utvikle vitamin D-mangel.». Orda er ikkje heilt like her, men i heile avsnittet er ordet brukt seks gonger, og avsnittet heng såleis saman gjennom referansebindingar.

Meistringsnivå: **M5**

Vurderingsområde 4: **Språkbruk**

- *Byggje opp komplekse og varierte setningar*
- *Bruke eit relevant, variert og nyansert ordtilfang, òg fagomgrep*
- *Bruke varierte skriftlege verkemiddel*
- *Ha ein klar skriftleg stil i forhold til medium, mottakar og føremål*

Eleven har variert bruken av komplekse og enkle setningsar. Eit eksempel på det frå teksten er: «Fordi jern er ein viktig bestandel i hemoglobin, som er blodets raude fargestoff, og som sørgjer for å oppta oksygen og transportere dei vidare.». Her kunne eleven ha skrive det som var poenget rett fram, men vel å forklare kva hemoglobin er for noko, slik at lesaren skal forstå. Han gjer ein, i utgangspunktet kompleks setning, enklare å forstå.

Teksten inneheld mange ord som grunngjev og nyanserer temaet. Store delar av teksten handlar om antioksidantar og her varierer eleven både informasjon og ordbruk. Nokre eksempel er: «Antioksidantar er eit samlenamn på ei lang rekke stoff», «Nokre er mineralar, nokre er vitaminar og andre kan vere fargestoff i bær....». I tillegg fortel eleven mykje om jern og vitamin D som òg er antioksidantar. Her ser ein at eleven utdjupear kva omgrepet *antioksidantar* er for noko, og viser til ulike typar antioksidantar som gir teksten variasjon. I tekst 1 om mobbing refererer eleven og mest truleg dei fleste lesarane til skulen, slik at det

vert ekstra viktig at eleven skriv slik at både unge og eldre lesarar vil forstå. Denne teksten inneheld fleire fagspesifikke og dermed «vanskelege» omgrep som «frie radikalar», «hemoglobin», «jernforgifting» og «kosttilskot». Eleven forklarar kva «frie radikalar» er, og det same gjer han med «hemoglobin». Andre fagomgrep vert ikkje eksplisitt forklarte. Eleven reknar altså med ein innforstått lesar.

Det viktigaste for eleven er å forklare kva antioksidantar er, at det er vanskeleg å få i seg riktig mengd og at det er unødvendig å nytte kosttilskot. Uttrykket kosttilskot nyttar eleven gjennom heile teksten, og det finst òg i overskrifta. Eleven kunne nok ha utdjupa ordet meir og gitt fleire eksempel på kva typar kosttilskot det er snakk om, til dømes ved eit eige avsnitt om ulike kosttilskot og kanskje om kva som er vanleg å bruke knytt til kosthald og trening.

Med godvilje kan ein seie at eleven har nytta besjeling i teksten, i første avsnitt etter ingressen: «Antioksidantane si oppgåve er å forsvare oss mot desse farlege stoffa.».

I femte avsnitt skriv eleven om kvifor store mengder antioksidantar kan føre til kreft og død. Her har han valt eit noko meir munnleg språk, samanlikna med ordbruken elles i teksten. Nokre døme kan vere: «...men gjer antioksidantar berre bra for oss? Nei. Som sagt er frie radikalar skumle greier som ein ikkje vil ha. Det er ikkje heilt sant.» og «Dei vil ein ikkje ha, og bryt ein ned alle dei frie radikalane i kroppen, med å proppe i seg antioksidantar av forskjellige typar...». Her bruker eleven daglegdagse ord og formuleringar som «skumle greier» og «proppe i seg» samtidig som at han svarar direkte på det han skriv: «...berre bra for oss? Nei.» og «Det er ikkje heilt sant.». Kanskje viser eleven sitt engasjement i temaet i dette avsnittet? Ved bruk av daglegdagse uttrykksformer engasjerer han lesaren og viser samtidig at han står nær tematikken. Innhaldet er altså språkleg tilpassa ein allmenn lesar som er interessert i temaet.

Eleven legg fram informasjonen tilsynelatande objektivt, og har trekt inn kjelder og sitat frå andre personar i staden for å leggje fram si eiga meining. Kanskje burde eleven ha vist direkte til kjelder i femte avsnitt òg, der han svarar direkte på nokre av spørsmåla sine. Men når ein les teksten, ser ein ikkje på det som eleven sine eigne meiningar. Med bruk av varierte og gode fagomgrep, forklaringar og eksempel, treffer han sjangeren fagartikkel.

Meistringsnivå: **M5**

Vurderingsområde 5: **Rettskriving**

- *Meistre ortografisk skriving*

- *Korrekt teiknsetjing*

Teksten er skriven på eleven sitt hovudmål, nynorsk. Det er ikkje mange rettskrivingsfeil som går att. Eleven meistrar altså hovudmålet sitt godt. Ein lik feil viser seg derimot to plassar i teksten: «...man starter me dette.» i andre avsnitt og «...svekka ein altså kroppens eiga...» i femte avsnitt. I det første dømet ser ein bortfall av ending i ordet «med», medan i det andre dømet ser ein at verbet manglar –er ending i presens. Det er ein vanleg bøyingsfeil, og i dette tilfellet kan dei begge hengje saman med dialekten.

Teiknsetjinga i teksten er god. Eleven nyttar ofte komma i teksten, men gjer det korrekt. Han har nytta det ved oppramsing, «Nokre er mineralar, nokre er vitaminer og andre kan vere fargestoff i bær, frukt og grønnsaker.» og ved innskot: «Årsaken til at dette skal gjerast i samråd med lege, og sjekkast med blodprøver, er at for høgt inntak kan få negative konsekvenser...». Vidare har eleven nytta komma ved leddsetningar: «Men det mange ikkje veit, er at for mykje antioksidantar gjennom kosttilskot...» og ved bruk av ordet *men*, altså ved motsetning: «Ein hører stadig vekk at ein må ete sunt, og få i seg nok antioksidantar, men gjer antioksidantar berre bra for oss?».

I denne teksten, som i den førre, avsluttar eleven ingressen med nokre spørsmål som viser kva teksten skal handle om vidare. Men han har lagt inn eit spørsmålsteikn etter ei setning som ikkje er eit spørsmål: «Men det mange ikkje veit, er at for mange antioksidantar gjennom kosttilskot kan vere farleg?». Dette gjer nok eleven for å markere at dette er ei problemstilling som skal svarast på av artikkelen.

Meistringsnivå: **M5**

*Vurderingsområde 6: **Bruk av skriftmediet***

- *Kombinere ulike multimodale uttrykksmiddel for å skape heilskap og meining i teksten*
- *Vise korrekt kjeldetilvising*

Overskrifta er utheva og med større skrift enn resten av teksten. Ingressen er markert med feit skrift, og eleven har lagt inn byline. Mellomoverskrifter er markerte med feit skrift og plasserte over resten av teksten. Her, som i førre tekst, har eleven nytta kulepunkt i det eine avsnittet på ein god måte. Han legg fram relevante moment frå ein artikkel, som lesaren då oppfattar som dei viktigaste opplysningane herfrå. Avsnitta er oversiktlege. Eleven kunne med fordel ha lagt inn bilete, for å ha grafiske eksempel og for å auke det visuelle intrykket av temaet for teksten.

I kjeldelista fører eleven opp internettadresser. Han har nytta fleire ulike linkar, som gjer teksten meir påliteleg. Dei manglar nedlastingsdatoar, som førre tekst òg gjorde.

I teksten har han vist direkte til kjelder fire ulike stader. Han startar ingressen med: «Nordmenn handlar for over to milliardar i kosttilskot kvart einaste år, i følgje bransjerådet for naturmidlar.» Dette er opninga i artikkelen, som skaper merksemd hos lesaren med ein gong. Elles har eleven altså nytta eit sitat frå kosthaldseksperter Jeanette Roede i første avsnitt: «Den beste måten å få i seg nok antioksidantar er gjennom å ete frukt og grønnsaker, seier kosthaldseksperter, Jeanette Roede, til KK.» Å vise til kjelder i teksten aukar truverdet, særleg viktig synest dette å vere i fagartiklar som så tydeleg baserer seg på forskning.

Meistringsnivå: **M4**

4.2.3 Komparativ oppsummering av Elev 1 sine to tekstar

Eleven har samla sett skrive to gode fagartiklar. Begge tekstane ligg på eit høgare meistringsnivå på alle forventingsnormene enn det meistringsnivået ein kan forvente seg, som er 3. Tekst 2, den interessestyrte, har betre meistringsnivå på vurderingsområda *kommunikasjon og rettskriving og teiknsetjing*.

Kommunikasjonen med lesaren er tydelegare i tekst 2. Målgruppa er lettare å definere. Eleven inkluderer lesaren med bruk av ordet *vi* på ein tydelegare måte, og innretninga i artikkelen er tydeleg retta mot lesarar med interesse for temaet. Overskrifta og mellomoverskriftene i teksten heng tydelegare saman med resten av innhaldet enn i tekst 1.

Det er færre skrivefeil i tekst 2, og feila gjentek seg ikkje slik som i tekst 1. At feila som er kommenterte i tekst 1 gjentek seg fleire gonger, understrekar at det er eit problemområde. Tekst 2 har òg nokre feil, men dei fleste førekjem berre ein gong. Begge tekstane er relativt velskrivne med få feil.

4.3 Elev 2

Tekst 1

Figur 4:

Skolene må ta grep om mobbing i skoletiden!

Skolene har ikke tatt mobbing alvorlig nok. Dere burde begynne å observere de heilt til de er små, og det er viktig å informere skolen, helsesøstera og de nærmeste om du legger merke til noen som blir mobba. En del mobbing foregår i skolegården. Både psykisk og fysisk

(<http://www.hihm.no/Hovedsiden/Om-Hoegskolen/Nyheter/2010/Mobbing-i-skolen> bildet)

På en del skoler så er det mobbing, stor del av alle skolene kjemper for at mobbing ikke skal være noe problem. Men på noen skolen tror rektor og lærarane at det ikke er noe mobbing, men de er de. En del av ungene tørr ikke seier ifra, og det er ikke noe bra. Det er og veldig mange som tørr men de vil ikke sei ifra, for de er redd for at det skal bare gjøre ting enda verre en det de allerede er.

Noen mener at de burde opprette grupper for å fortelle og vise hvordan ungene må være mot hverandre på skolegården, og på fritiden. Men for at det skal gå må de trenge støtte og hjelp fra skolen, rektor og helsesøstera. Helsesøstera burde begynne å være mye mer aktiv i sånne saker som mobbing, det er såpass alvorlig. Det er og mange som ikke vil snakke med helsesøstera, om de ikke vil snakke med helsesøstera er det lurt at de som observere deg ,som eleven, gå å få tak i hjelp gjennom hun/han.

Det er forska på at de som blir mobber, tar da og mobber andre igjen. Og det er ikke noe bra i det heile tatt. Det er mange som ikke vil gå på skolen for det er en kvie å tenke på alt det som vil skje på skolegården og hun/han kommer på skolen. Så det er en del som skulker skolen for at de skal sleppe den psykiske mobbinga og den fysiske.

Jentene kan komme med sleng kommentarer ,mens guttene er mer fysiske. For jentene kan de godt komme med kommentarer som handler om utsende og væremåten til den jenta som de mobber. Mens gutter er mye mer fysiske, blant er det en del gruppepress, mange klarer ikke være seg selv men det er fordi de er redd for at de skal gå på angrep på de.

Lærarane burde allerede begynne å observere når de er begynt i 1.klasse. Til mer oppsyn de små barna vil få til mindre vil det blir. Men det er også foreldra sine ansvar på hvordan de lærar opp ungene sine til å være mot hverandre. Og foreldra må og hugs og observere hvordan skole dagen til ungen deiras har vært så de kan være litt observerte på korleis de har hatt det og har det.

Det er mangan nå i dag som er psykisk skada for livet fordi de har blitt mobba når de var mindre, sliter med angst og desperasjon og med selvbildet sitt. Det er og mangen som vil da ta selvmord etter at de er blitt mobba i så mange år.

4.3.1 Analyse av tekst 1

Vurderingsområde 1: **Kommunikasjon**

- *Overskrift*
- *Kommunikasjon med eventuell lesar*
- *Rolle som skrivar knytt til sjanger og skrivemåte*

Overskrifta «Skolene må ta grep om mobbing i skoletiden!» er ein sterk appell. Faren er at teksten ser ut som ein annan sjanger, nemleg eit lesarinnlegg eller ein debattartikkel. Den viser at eleven bryr seg mykje om temaet og mest sannsynleg meiner at skulen ikkje gjer eit godt

nok arbeid. Vidare skapar overskrifta interesse og leselyst hos lesaren. Overskrifta fortel oss tydeleg at teksten handlar om mobbing i skuletida. Ho heng saman med innhaldet i teksten, men er subjektiv, og passar slik sett dårleg til fagartikkelsjangeren.

Eleven framstår altså som engasjert i temaet. I ingressen står det: «Dere burde begynne å observere de heilt til de er små, og det er viktig å informere skolen, helsesøstra og de nærmeste om du legger merke til noen som blir mobba.». At han skriv *dere* og viser til observasjon tyder på at det er lærarar han meiner. Men vidare i setninga skriv han at det er viktig å informere skulen om ein legg merke til at nokon vert mobba. Då verkar det som om *dere* betyr elevar eller andre utanfor. Pronomenet *du* viser direkte til lesaren. Eleven rettar ein peikefinger mot lesaren og fortel kva han må gjere. Det er vanskeleg å vurdere om *du* her er meint som ein allmenn lesar, eller om det er lærarar eller elevar som er meint.

Nokre setningar i teksten er relativt vage, som her i andre avsnitt: «Noen mener at de burde opprette grupper...» og i tredje avsnitt: «Det er forska på at de som blir mobber...». Generelt går eleven litt lite inn på det han fortel om, slik at kommunikasjonen med lesaren vert vanskeleg: «Mens gutter er mye meir fysiske, blant er det en del gruppepress, mange klarer ikke være seg selv men det er fordi de er redd for at de skal gå på angrep på de.». Intensjonen med teksten ser ut til å vere at skulen må ta mobbing meir på alvor. Stort sett er det dét eleven konsentrerer seg om òg, men han går for lite i detalj, slik ein ser i femte avsnitt: «Lærarane burde allerede begynne å observere når de er begynt i 1.klasse.». Her treng ein noko meir informasjon om kva observasjonen inneber.

I overskrifta og ingressen er eleven synleg og subjektiv. Overskrifta viser at eleven har ein kritikk av skulen si handtering av mobbing. Ved bruk av utropsteikn forsterkar han ytring si. Ved å bruke *dere* og *du* i ingressen peikar eleven på lesaren frå sin ståstad. At han har valt denne ståstaden, i staden for å inkludere seg sjølv i målgruppa, viser at han ser rolla si som opplysar og rådgjevar.

Vidare har teksten òg fokus på å informere lesaren. Det er noko faktainformasjon, men det vert lagt fram som eleven si tolking av informasjonen, som i femte avsnitt: «Men det er også foreldra sine ansvar på hvordan de lærar opp ungene sine til å være mot hverandre. Og foreldra må hugs og observere hvordan skole dagen til ungen deiras har vært...». Det er tydeleg at eleven har som mål å informere, noko som er sjangeradekvat. Det er likevel vanskeleg å sjå kven som er målgruppa og kva rolle eleven som skrivar har.

Meistringsnivå: **M2**

Vurderingsområde 2: **Innhald**

- *Presentere og utdjupe eit innhald som er tematisk relevant, til dømes for det fagområdet ein skriv*
- *Tilpasse mengda av innhald til det teksten handlar om*
- *Presentere eigne og andre sine førestillingar, erfaringar og synspunkt på ein utdjupa måte*

Overskrifta og ingressen fortel oss at «Skolene har ikke tatt mobbing alvorlig nok.». I første avsnitt skriv eleven: «På en del skoler så er det mobbing, stor del av skolene kjemper for at mobbing ikke skal være noe problem.». Ein kan seie at eleven motseier seg sjølv noko her. Men vidare i første avsnitt står det: «Men på noen skolen tror rektor og lærarane at det ikke er noe mobbing, men de er de.». Ein ser her at eleven nok har éin eller nokre skular i tankane, men prøver å gjere det om til ei meir generell tilnærming (les: overskrifta og ingressen). Det kan sjåast som ein påstand, og treng difor noko meir utdjuping.

Eleven fokuserer på å opplyse, informere og gje råd til lesaren eller allmennheita. Det er i tråd med fagartikkelsjangeren. Men han går ikkje grundig nok inn i informasjonen han legg fram. Det ser ein eit eksempel på i andre avsnitt: «...de burde opprette grupper for å fortelle og vise hvordan ungene må være mot hverandre på skolegården, og på fritiden. Men for at det skal gå må de trenge støtte og hjelp fra skolen, rektor og helsesøstra.». Tanken med grupper er interessant, men kven er *de* det er snakk om her? Ein treng tydelegare og grundigare informasjon slik at lesaren ikkje misforstår.

«Skolene må ta grep om mobbing i skoletiden!» fortel ganske greitt kva artikkelen til eleven handlar om. Ut i frå overskrifta er det rimeleg å forvente informasjon om kva skulane må gjere, og kanskje kva dei ikkje gjer eller gjer feil. Kommunikasjon er eit underforstått nøkkelord i teksten. Eleven fortel at det er vanskeleg å seie i frå om ein ser eller opplever mobbing: «En del av ungene tørr ikke seier ifra, og det er ikke noe bra.», «Det er og mange som ikke vil snakke med helsesøsteren...», «Så det er en del som skulker skolen for at de skal slippe den psykiske mobbinga og den fysiske.». Når det gjeld kva skulen må gjere av tiltak, trekkjer eleven fram kommunikasjon og observasjon, dessutan at lærarane må starte med observasjon i 1. klasse.

Ein kan òg velje å sjå på overskrifta og ingressen som ein slags vekkjar for lesaren. Dei skal skaffe merksemd. Når ein så les artikkelen, verkar det som at målet for eleven er å leggje fram litt fakta, informere om korleis situasjonen kring mobbing er i dag, og gje nokre tips om korleis det kan verte betre. Teksten manglar eit tydeleg fokus, og kan verke noko svevande.

Eleven legg altså fram sine meiningar i overskrifta og i ingressen. Gjennom heile teksten kjem eleven med råd og oppfordringar: «Helsesøstera burde begynne å være mye meir aktiv i sånne saker som mobbing...», «...om de ikke vil snakke med helsesøsteren er det lurt at de som observerer deg, som eleven, gå å få tak i hjelp...», «Og foreldra må og hugs og observere hvordan skole dagen til ungen deiras har vært...». Skrivemåten og ordvala gjer at det ser ut som at det er eleven sjølv sine råd. Det er hovudgrunnen til at det er uklart kva for rolle eleven meiner han sjølv har i teksten, og kven som eigentleg er målgruppa.

Eleven har brukt to kjelder, om ein legg godviljen til: «Noen mener at de burde opprette grupper...» og «Det er forska på at de som blir mobber...». Vel, dette er no eigentleg ikkje kjelder. Eleven har teke med andre sine førestillingar, men har altså ikkje oppgjeve kven som har sagt det.

Meistringsnivå: **M2**

Vurderingsområde 3: **Tekstoppygging**

- *Komponere og strukturere teksten på ein formålstenleg måte*
- *Meistre avsnitt som organiseringsprinsipp*
- *Bruke varierte koplingsmarkørar for å uttrykkje samanheng i teksten*

Overskrifta til artikkelen fortel oss at skulane må ta meir grep om mobbing. Eleven held seg stort sett innanfor temaet. Det første avsnittet startar med eit blick på situasjonen ute i skulane: «På en del skoler så er det mobbing, stor del av skolene kjemper for at mobbing ikke skal være noe problem.». Vidare i avsnittet nemner eleven nokre skular, eller ein spesifikk utan namn, som ikkje gjer det: «Men på noen skolen tror rektor og lærarane at det ikke er noe mobbing, men de er de.». Det er tydeleg at nettopp dette er viktig for eleven, og at det er hovudpoenget med artikkelen.

I andre avsnitt fortel eleven om eit tiltak som nokon meiner fungerer mot mobbing. Dette avsnittet er noko malplassert i komposisjonen. I og med at det her er snakk om tiltak og verkemiddel, hadde det nok passa betre mot slutten av artikkelen. Tredje og fjerde avsnitt handlar om mobbing – og kva det går ut på. Desse passar som ein slags midtdel.

Femte og sjette avsnitt er plasserte på slutten av artikkelen, der dei verkar mest relevante. Det femte avsnittet handlar om at lærarar og foreldre må observere barna betre, altså tiltak. Det var nok her avsnitt nr. 2 òg skulle ha vore plassert. Det sjette er ei avrunding av artikkelen: «Det er mangan nå i dag som er psykisk skada for livet fordi de har blitt mobba når de var mindre...». Det er relatert til temaet og den kvasse overskrifta.

Teksten inneheld seks avsnitt utanom ingressen. Lengda på avsnitta er ganske lik. Det fortel oss med første augekast at alle avsnitta er like viktige. Elles treng framstillinga fleire utdjupingar og konkretiseringar for å kommunisere med lesaren. I det fjerde avsnittet, som fortel om mobbinga, fortel eleven om forskjellane mellom jenter og gutar: «Jentene kan komme med sleng kommentarer, mens guttene er meir fysiske.». Her er det lite for grunngevinga for ein så pass kontroversiell påstand om at det er så tydeleg skilje mellom gutar og jenter.

Eleven meistarar å starte eit nytt avsnitt på riktig tidspunkt. Starten på alle avsnitta inneheld ny informasjon. I fleire av avsnitta gjentek eleven at det er mange som ikkje torer å seie i frå, anten dei vert mobba eller observerer mobbing. Dette poenget burde kanskje vere organisert som eit eige avsnitt.

Det er brukt nokre koplingsmarkørar i teksten, som i det første avsnittet: «På en del skoler så er det mobbing, stor del av alle skolene kjemper for at mobbing ikke skal være noe problem.». Ved å bruke ordet *mobbing* to gonger her, understreker eleven viktigheita av ordet. Eleven nyttar det ordet mange gonger i teksten, slik at det tydeleg viser kva som er tema. Samtidig kan bruken av ordet verke masande og gje lite variasjon.

Eleven bruker ordet *de* som koplingsmarkør fleire plassar i teksten, men med hell og uhell, som her, «Noen mener at de burde opprette grupper...», og her «Lærarane burde allereie begynne å observere når de er begynt i 1. klasse.». Her er det tekstbindings/-referansefeil.

Meistringsnivå: **M3**

Vurderingsområde 4: **Språkbruk**

- *Byggje opp komplekse og varierte setningar*
- *Bruke eit relevant, variert og nyansert ordtilfang, òg fagomgrep*
- *Bruke varierte skriftlege verkemiddel*
- *Ha ein klar skriftleg stil i forhold til medium, mottakar og føremål*

Språket i teksten har eit gjennomgåande munnleg preg. Ein ser att eleven som skrivar i val av ord og utforming av setningane på same viset som ein kan sjå han i første avsnitt: «En del av ungene tørr ikke seier ifra, og det er ikke noe bra.». Det same ser ein i tredje avsnitt: «Det er forska på at de som blir mobber, tar da og mobber andre igjen. Og det er ikke noe bra i det heile tatt.».

Elles har eleven valt enkle ord og enkel syntaks og stil. Dette påvirkar kven som kan vurderast som modell-lesar for artikkelen. I ingressen skriv eleven *dere* og viser til skulen, som tyder på at artikkelen er tenkt for lærarar og skular. Likevel, på grunn av informasjonstypen i artikkelen, er nok «allmennheita» rekna som modell-lesar òg.

Ein del ord og setningsfragment gjentek seg i teksten. Eleven kunne nok ha variert meir ved bruk av ulike ord eller formuleringsmåtar. Eit eksempel ser ein i andre avsnitt: «Det er og mange som ikke vil snakke med helsesøsteren, om de ikke vil snakke med helsesøsteren er det lurt...» og i fjerde avsnitt med ei linje mellomrom: «...mens guttene er mer fysiske(...)Mens gutter er mye mer fysiske...».

Eleven har nytta nokre relevante fagomgrep og eit ordtilfang som passar til temaet. Ordet *mobbing* går att fleire gonger i teksten, og markerer at det er det innhaldet handlar om. Elles er fagomgrep som *psykisk* og *fysisk mobbing*, *observasjon* og *gruppepress* nytta gjennom teksten. Alle er knytt til temaet. Spørsmålet knytt til bruken av desse orda vert igjen: Kven er målgruppa? Eleven definerer ikkje nokon av desse termene. Lesaren må altså vere innforstått med dei.

Som tidlegare nemnt, kan òg fleire av orda og setningane nyanserast. Som i andre avsnitt «Noen mener at de burde opprette grupper» og i fjerde avsnitt: «Mens gutter er mer fysiske, blant er det en del gruppepress, mange klarer ikke være seg selv...». Uavhengig av kven som er lesar, bør eleven utdjupe dette for at lesaren skal tru på det som relevant informasjon.

Det er ikkje nytta nokre spesifikke språklege verkemiddel i teksten. Dette heng saman med den skriftlege stilen knytt til sjangeren.

Teksten har altså ein munnleg stil. Bruk av utropsteikn i overskrifta gjer at teksten ved første augekast ser ut som ein annan sjanger. Ein ser at eleven ynskjer å gje ei melding, kanskje spesielt til skulen. Samtidig gjer eit svært enkelt og forståeleg språk inntrykk av at «allmennheita» er den tenkte mottakaren. Teksten sin modell-lesar er altså uklar.

Meistringsnivå: **M3**

Vurderingsområde 5: **Rettskriving**

- *Meistre ortografisk skriving*
- *Korrekt teiknsetjing*

Teksten er prega av ein del feil som går att. Ein feiltype er feil bruk og feilskriving av orda *de/det*. Ein ser eit eksempel på det i første avsnitt: «...tror rektor og lærarane at det ikke er noe

mobbing, men de er de.». Elles er òg bruken av ordet *de* for hyppig. Eleven bruker dette pronomenet utan at det har tydeleg referanse om, eller ved å nytte det feil: «...om de ikke vil snakke med helsesøsteren er det lurt at de som observerer deg...». Her bruker eleven eintalsforma *deg* for å referere til *de* i fleirtal.

Elles er verbbøying noko som skaper problem for eleven: «Men for at det skal gå må de trenge støtte og hjelp fra skolen...», dessutan «Det er forska på at de som blir mobber...» og «Jentene kan komme med sleng...».

Eleven bruker mange småord som ikkje er nødvendige. Det gjer setningane lange og vanskelege å avkode. I tråd med det munnlege stilidealet ville eleven ha vore tent med å skrive kortare setningar og å kutte ut unødige småord.

Eleven meistrar stort sett komma. Eksempel på komma ved sideordning av to setningar ser ein i første avsnitt: «En del av ungene tørr ikke seier ifra, og det er ikke noe bra.». Ved oppramsing gjer eleven riktig gjennom heile teksten, slik ein ser i her: «Men for at det skal gå må de trenge støtte og hjelp fra skolen, rektor og helsesøstera.». Regelen om komma framfor *men*, både følgjer og følgjer eleven ikkje: «...lærarane at det ikke er noe mobbing, men de er de.» og «Det er og veldig mange som tørr men de vil ikke sei ifra...». Eleven nyttar komma korrekt ved innskot: «...lurt at de som observerer deg, som eleven, gå å få tak i...».

Punktum er nytta på riktig i måte i teksten. Nokre setningar er litt lange, spesielt grunna bruk av unødige ord. Det kunne nok ha vore ein fordel å nytta fleire punktum i staden for komma, då hadde eleven kanskje fått luka vekk desse orda.

Meistringsnivå: **M2**

Vurderingsområde 6: **Bruk av skriftmediet**

- *Kombinere ulike multimodale uttrykksmiddel for å skape heilskap og mening i teksten*
- *Vise korrekt kjeldetilvising*

Overskrifta i teksten er tydeleg markert med større bokstavar og annan farge. Ingressen er òg markert med feit skrift, og skil seg såleis ut frå resten av teksten. Det gjev lesaren god oversikt i starten av artikkelen. Under ingressen kjem eit bilete. Biletet manglar bilettekst, men illustrerer, slik eg ser det, ein elev som vert mobba i skulen. Illustrasjonen passar til temaet, men ein bilettekst hadde gjort relevansen tydelegare.

Det er nytta éi kjelde i teksten og den ligg under biletet. Kjelda skulle ha vore førd i litteraturlista og markert med dato for nedlasting og namn på forfattar. Brødteksten manglar

kjeldetilvisingar. Eleven viser blant anna til forskning og viktige fagomgrep som treng referansar for å vere truverdige.

Meistringsnivå: **M3**

Tekst 2

Figur 5:

Jenta på benken som ble verdens beste håndballspiller

Heidi Løke har vært kåra til verdens beste kvinnelige håndballspiller. Sammen med det norske kvinnelandslaget i håndball har ho vunnet EM-gull i 2010, VM-gull i 2011 og OL-gull i 2012.

Heidi Løke er vekst opp som nummer fem i ein søskenflokk på sju. Ho er oppvekst i Sandefjord med søskena Frank, Lise, Trond, Fredrik og Morten.

Ho var 10 år gammal da ho begynte å spele handball, før ho begynte å spele handball hadde ho allereie spilt fotball i 5 år. Ho var en svært aktiv og sta jente. Faren mente at det kun var gutter som kunne spille fotball, så da tok Heidi å klede på seg fotballklea, satt seg inn i bilen og ville ikkje rykke på seg. Ho fikk til slutt være med broren på fotballtrenigene. Når ho var mindre og spilte handball satt ho for det meste på benken, ho var ikkje god nok til å være på bana.

Når Heidi var 16 år gammal begynte ho på toppidrettsgymnaste i Sandefjord. Storebroren Frank gikk også der, han var forbildet hennes. Etter to år på rekruttlaget i Larvik, meldte ho overgang til Gjerpen, i Skien. Laget ble ladet av Leif Gautestan. Sosongen 2002/2003. Leif hadde tideligare trent Frank.

I slutten av 2006 hadde ho eit forhold til Leif Gautestan, trenaren hennar i Gjerpen. Han måtte da bytte stillinga si, han vart da sportsligleder. Ikkje lenge etter at dei hadde vært samme venter dei barn, ho var bare 24 år gammal da ho fekk Alexander, det kom masse positive tilbakemeldinga men mange negative fordi det var så stor aldrerforkjell og at ho va blitt gravid midt i ein sesong, ho som nett hadde skreve under på ein intensjonsavtale om spille neste sesong for Aalborg. Etter at ho fekk Alexander kom ho seg fort tilbake på handballane.

Løke skriv under på ein treårs kontrakt for Larvik's damelag. I 2008 forlott ho Aalborg, og flyttet tilbake til Sandefjord der mora og faren bur. Denne sesongen i Larvik 2008/2009 ble eit gjennombrøt for Heidi, Larvik vant alt. Ho blei kåret til årets strekspiller i Norsk. Ho blei også toppscorar og kåret til årets spiller uansett posisjon.

Vinter 2010 fikk Heidi forespørsel frå Harald Bundli i TV2 om å delta i eit nytt tv-konsept. Programmet skulle heite <<Superstar>>, og det var seks norske toppidrettsutøvere som skulle konkurrere i ulike øvelser. Fysisk svært krevande øvelser. Langrennsløparen Marit Bjørgen, sprintaren Ezinne Okparaebo, alpinisten Hedda Berntsen, orienteringsløparen Anne Margrethe Hausken, svømmaren Ingvil Snidal skulle og delta. Vinnaren fikk ein Polo Blue

Motion, Heidi hadde aldri trudd ho ville vinne spesielt når Marit Bjørgen var med, men ho vant over Marit. Ho vant heile Superstar.

Ho var 22 år da ho for første gang vart kalt inn til landslaget. Ho vart innkalla på ein vanlig treningsamling. Med masse testar og intensivtrenoing.

Heidi er en sterk og sta dame, og gir seg ikkje på noe som helst. I mars 2012 fekk Heidi vite at ho var kåret til verdens beste handballspiller for 2011. Ho fekk ein pengesum på 10,000 euro.

Andre del av sesongen med Győr gikk sin gang, dei vant alle kampane i ungarsk serie, dei blei cupmestere, sluttspillmestere og seriemestere. Alt gjekk deiras veg i Ungarn.

Heidi, Karl Eirik og Kristian Kjelling arrangerte sammen med Bjørndal Idrettsforening i Oslo ein handballskule, BIFF-handballskule heiter den. Dei har arrangert den to somrar på rad. Første året hadde dei 150 gutar og 150 jenter fra 10-16 år, andre året var det kun plass til 200 påmeldte.

4.3.2 Analyse av tekst 2

Vurderingsområde 1: Kommunikasjon

- *Overskrift*
- *Kommunikasjon med eventuell lesar*
- *Rolle som skrivar knytt til sjanger og skrivemåte*

Overskrifta i teksten er «Jenta på benken som ble verdens beste håndballspiller». Den fungerer godt for å auke leselyst og interesse for innhaldet. At eleven vel å ikkje skrive namnet på handballspelaren i overskrifta, forsterkar dette. Overskrifta fortel òg noko om kva teksten skal handle om. Lesaren ser føre seg at vi skal få vite meir om livet til denne handballspelaren.

Vi får høyre nokre artige historier frå handballspelaren sin barndom, som i første avsnitt: «Faren mente at det kun var gutter som kunne spille fotball, så da tok Heidi å klede på seg fotballklea, satt seg i bilen og ville ikkje rykke på seg.». Temaet for overskrifta ser ein att i slutten av avsnittet: «Når ho var mindre og spilte handball satt ho for det meste på benken, ho var ikkje god nok til å være på bana.». Overskrifta heng altså saman med andre delar av framstillinga, og slik sett kommuniserer teksten med lesaren. Nokre innslag av artige historier frå hennar barndom gir teksten variasjon og innslag av «annleis» informasjon. Eleven viser større grad av kreativitet.

Strukturen i teksten øydelegg litt for kommunikasjonen med lesaren. Teksten manglar mellomoverskrifter og det er lite tematisk samanheng mellom avsnitta. Dette kjem eg tilbake til, men førsteinntrykket for lesaren er viktig. Det er vanskeleg for lesaren å skaffe seg oversikt over kva artikkelen eigentleg handlar om.

Eleven sine subjektive meiningar kjem ikkje til syne gjennom skrivemåte eller ordval. Fokuset er på hovudpersonen, Heidi Løke. Det ser ein eit eksempel på i andre avsnitt: «Når Heidi var 16

år gamal begynte ho på toppidrettsgymnaste i Sandefjord. Storebroren Frank gikk også der, han var forbildet hennes.»). Det gjer at han held seg objektiv i framstillinga – som er eit framsteg frå tekst 1.

Allereie i overskrifta ser ein kva eleven vil framheve. Han tykkjer det er viktig å få fram at Heidi Løke ikkje fekk spele då ho var yngre. Kanskje er det inspirasjon og motivasjon som er appellen i teksten, at det å sitje på benken når ein er ung, ikkje hindrar at ein kan verte verdas beste i idrett. Teksten handlar delvis om dette, men det er altså likevel ikkje lett å finne ein raud tråd. Tema er både privatliv og karriere, i tillegg til eit tv-program som Løke har delteke i. Det er tydeleg at dette tv-programmet var noko eleven likte, slik ein ser i femte avsnitt: «Heidi hadde aldri trudd ho ville vinne spesielt når Marit Bjørgen var med, men ho vant over Marit. Ho vant heile Superstar.»).

Meistringsnivå: **M3**

Vurderingsområde 2: **Innhald**

- *Presentere og utdjupe eit innhald som er tematisk relevant, til dømes for det fagområdet ein skriv*
- *Tilpasse mengda av innhald til det teksten handlar om*
- *Presentere eigne og andre sine førestillingar, erfaringar og synspunkt på ein utdjupa måte*

Temaet i teksten er handballspelar Heidi Løke. Innhaldet er gjennomgåande knytt til hennar liv, slik at artikkelen vert ein slags biografi. Når det gjeld dei to stikkorda *presentere* og *utdjupe* er det klart at teksten fyrst og fremst gjev ein presentasjon av Heidi Løke. Det kan verke som om intensjonen er å få fram mykje ulik informasjon om henne. Eleven kunne nok med hell ha utdjupa færre poeng. Teksten manglar altså tydeleg fokus – utover fenomenen i livet til Heidi Løke.

Ut i frå avsnitta og informasjonen, er det tre avsnitt som er lengre enn dei andre. Det er første, tredje og femte avsnitt. Alle desse avsnitta handlar mest om utanomsportslege tema som barndom, privatliv og tv-programmet.

Artikkelen fungerer om ein er ute etter ein enkel oversikt over livet og karrieren til Heidi Løke. Men ser ein på overskrifta og ingressen er det det sportslege som er fokus. Ingressen seier: «Heidi Løke har vært kåra til verdens beste kvinnelige håndballspiller. Sammen med det norske kvinnelandslaget i håndball har ho vunnet EM-gull i 2010, VM-gull i 2011 og OL-gull i 2012.»). Overskrifta og ingressen gjev altså ikkje eit heilt rett bilete av innhaldet i artikkelen.

Teksten manglar kjeldereferansar, og fortel ingenting om andre sine førestillingar om emnet. Heidi Løke fungerer som subjekt i dei fleste setningane, noko som viser at eleven stort sett fortel om hovudpersonen.

At eleven ikkje er ein tydeleg subjektiv forfattar, skuldast mellom anna at innhaldet har eit generelt og overflatisk preg. I fagartikkelsjangeren bør heller ikkje skrivaren vere tydeleg posisjonert i teksten, så dette er i og for seg sjangeradekvat. I ein tekst med eit sjølvvalt tema kan ein tenkje seg at elevane oftare legg fram egne meiningar, fordi det er eit tema dei er interesserte i. Her unngår eleven det.

Meistringsnivå: **M2**

Vurderingsområde 3: **Tekstopbygging**

- *Komponere og strukturere teksten på ein formålstenleg måte*
- *Meistre avsnitt som organiseringsprinsipp*
- *Bruke varierte koplingsmarkørar for å uttrykkje samanheng i teksten*

Eleven strukturerer artikkelen kronologisk. Første avsnitt startar slik: «Heidi Løke er vekst opp som nummer fem i ein søskenflokk på sju.». Eleven startar altså med å fortelje om Løke sin barndom. Det andre avsnittet fortel om ungdomstida: «Når Heidi var 16 år gammal begynte ho på toppidrettsgymnaste i Sandefjord.». Det er ein enkel måte å strukturere teksten på. Ser ein på årstala som er nemnt i avsnitta vidare, forstår ein at det nok er slik eleven har tenkt oppbygginga, sjølv om denne ikkje er like klar utover i artikkelen.

Dei tre første avsnitta heng saman innhaldsmessig. Her fortel eleven om barndomen og dei første handballaga Heidi Løke spelte på. Vidare tek han for seg eit kontroversielt forhold som Løke hadde med trenaren sin. Frå fjerde avsnitt og utover vert hendingane rundt Løke framstilt meir springande. Femte avsnitt vert nytta til å fortelje om eit tv-program: «Vinter 2010 fikk Heidi forespørsel frå Harald Bundli i TV2 om å delta i eit nytt tv-konsept.». Kanskje kan dette vere relevant, sidan det kan fortelje noko om kor flink Løke er, men emnet forsvarar ikkje eit heilt avsnitt.

Dei to siste avsnitta i teksten heng ikkje i særleg grad saman med resten av innhaldet. I det nest siste avsnittet skriv eleven: «Andre del av sesongen Györ gikk sin gang, dei vant alle kampane i ungarsk serie...». Eleven har ikkje nemnt noko om Györ tidlegare i teksten, slik at den nye informasjonen ikkje relaterer til noko som er teke opp tidlegare. I siste avsnitt skjer det same: «Heidi, Karl Eirik og Kristian Kjelling arrangerte sammen med Bjørndal Idrettsforening i Oslo ein handballskule...» er starten på avsnittet. Eleven har ikkje introdusert

Karl Eirik og *Kristian Kjelling* tidlegare i teksten. Her kjem vi attende til spørsmålet om kven som er målgruppa for artikkelen. Hadde modell-lesaren vore tydelegare etablert gjennom teksten, kunne ein kanskje forsvare at ein ikkje får vite kven desse personane er.

Teksten er delt i ni avsnitt. Dette er litt mykje for ein tekst på to sider. Inndelinga er likevel ikkje eit så stort problem som det at mykje av innhaldet treng meir utdjuping. I slutten av artikkelen er det fire korte avsnitt som ikkje heng innhaldsmessig saman med resten av artikkelen og heller ikkje med kvarandre. Dei fire avsnitta fungerer altså ikkje som avslutning.

Det hadde vore ein fordel om eleven hadde nytta mellomoverskrifter. Det gjer ikkje berre oversikt og struktur betre for lesaren, men òg for eleven sjølv. Då er det mogleg at det hadde vorte nytta færre avsnitt - som heng betre saman.

Det er nytta referansebindingar i teksten, i hovudsak grammatiske referansebindingar. Hovudgrunnen til det er at personen teksten handlar om, *Heidi Løke*, startar mange av setningane. Det ser ein eksempel på i andre avsnitt: «Når Heidi var 16 år gammal begynte ho på toppidrettsgymnaste i Sandefjord.» I setninga etter vert det referert til *Heidi*: «Storebroren Frank gikk også der, han var forbildet hennes.» *Heidi* og *ho* gjentek seg mykje i teksten. Kanskje er det vanskeleg å variere det meir enn det eleven gjer, i og med at alt her handlar om Løke.

Meistringsnivå: **M3**

Vurderingsområde 4: **Språkbruk**

- *Byggje opp komplekse og varierte setningar*
- *Bruke eit relevant, variert og nyansert ordtilfang, òg fagomgrep*
- *Bruke varierte skriftlege verkemiddel*
- *Ha ein klar skriftleg stil i forhold til medium, mottakar og føremål*

Det er få komplekse setningar i teksten. Teksten har fleire ufullstendige setningar: «Laget ble ladet av Leif Gautestan. Sosongen 2002/2003.» og dessutan «Med masse testar og intensivtrening.».

Fleire av setningane startar anten med *Heidi* eller *ho*, som medfører lite variasjon i forfelta. Det ser ein eit eksempel på i fjerde avsnitt: «Ho blei kåret til årets strekspiller i Norsk. Ho blei også toppscorar og kåret til årets spiller uansett posisjon.».

Eleven nyttar fleire fagomgrep og har eit ordtilfang som er knytt til temaet, som i tekst 1. Men omgrepa er ikkje utdjupa og lesaren må ha ein del forkunnskapar for å forstå alt i teksten.

Dette ser ein i siste avsnitt, der eleven nemner nokre personar utan å fortelje kven dei er: «Heidi, Karl Eirik og Kristian Kjelling arrangerte saman med Bjørndal Idrettsforening i Oslo...».

I denne teksten er det ein tydelegare skriftleg stil enn i eleven sin tekst 1. Eleven er ein meir objektiv skrivar og fokuset er gjennomgåande på å fortelje om Heidi Løke. Slik sett kan ein seie at teksten fungerer betre som fagartikkel.

Meistringsnivå: **M3**

Vurderingsområde 5: **Rettskriving**

- *Meistre ortografisk skriving*
- *Korrekt teiknsetjing*

Teksten er kronologisk oppbygd og verba står stort sett i fortid. Nokre stader står verba i notid, som i første avsnitt: «Heidi Løke er vekst opp som nummer fem...», og i tredje avsnitt: «Ikkje lenge etter at dei hadde vært samme venter dei barn...». Dette er altså eit problemområde som oppstår fordi teksten er strukturert kronologisk, etter tid.

I begge utdraga i avsnittet over ser ein bruk av ordet *å vere*. Ordet er skriva feil fleire gonger, eleven er usikker på om det skal vere med *æ* eller *e*.

Nokre ord i teksten har feil vokal, blant anna i andre avsnitt «Laget ble ladet av Leif Gautestan.» og «Sosongen 2002/2003.». Det er vanskeleg å seie om dette er slurvefeil eller om det er eit meir kompleks problem.

I tredje avsnitt ser ein eksempel på bortfall av «stumme bokstavar»: «...så stor aldrerforkjell og at ho va blitt gravid midt i ein sesong...». Eleven har òg gløymt ord, som i fjerde avsnitt: «Ho blei kåret til årets strekspiller i Norsk.», eller bøyingsendingar manglar, som i femte avsnitt: «Vinter 2010 fikk Heidi...».

Kommabruken i teksten er relativt god. Som i tekst 1, viser eleven at han forstår når komma skal nyttast.

Under vurderingsområde 4 nemnde eg bruken av ufullstendige setningar. Dette er relatert til overfor bruk av punktum: «Laget ble ladet av Leif Gautestan. Sosongen 2002/2003.».

Samanlikna med tekst 1 ser ein elles at bruken av lange setningar med svak syntaks har betra seg.

Meistringsnivå: **M2**

Vurderingsområde 6: **Bruk av skriftmediet**

- *Kombinere ulike multimodale uttrykksmiddel for å skape heilskap og mening i teksten*
- *Vise korrekt kjeldetilvising*

I tekst 2 er utforminga og bruk av skriftmediet nokså likt det vi såg i tekst 1. Overskrifta er god, og meir kreativ enn i tekst 1. Det er eit bilete av Heidi Løke under ingressen. Biletet manglar bilettekst, men samtidig er det så sjølvforklarande at bilettekst ikkje verkar like nødvendig her som i tekst 1.

Teksten inneheld faktaopplysningar om Heidi Løke som treng kjeldetilvisingar. Dette manglar, og det gjer òg litteraturliste.

Meistringsnivå: **M3**

4.3.3 Komparativ oppsummering av Elev 2 sine to tekstar

Som hos Elev 1 er det her eit ganske likt nivå i dei to tekstane, og på same vis som hos Elev 1 ser kommunikasjonen med lesaren ut til å vere noko betre i tekst 2. Elles er meistringsnivået likt på dei andre vurderingsområda, og samla sett ligg eleven noko under meistringsnivå 3, altså under det ein kan forvente på 10. trinn.

I tekst 2 er først og fremst overskrifta meir i samsvar med innhaldet i resten av artikkelen. Samtidig er fokuset i teksten betre, det ligg gjennomgåande på personen Heidi Løke. Eleven inntek ei rolle som skivar som verkar meir objektiv og dermed meir sjangeradekvat. Temaet *mobbing i skulen* har elevane mange erfaringar og meiningar om, slik at det kan vere vanskeleg å unngå subjektive ytringar – som ein ser eksempel på i tekst 1.

4.4 Analyse av dei resterande elevtekstane

Analysen av dei resterande 18 elevane sine tekstar skal no framstillast i tabell. Her presenterer eg meistringsnivå på dei ulike vurderingsområda på dei 36 tekstane som står att. I tillegg gjev eg ein kort og generell kommentar om kvar av desse 36 tekstane. Analyse og vurdering er gjort på same måte som tekstane som vart meir eksplorativt framstilte. «Tekst 1» refererer til fagartikkelen med lærargitt tema, «tekst 2» til den interessestyrte teksten. Alle elevtekstane ligg under *vedlegg 2*.

Tabell 1:

Elevnummer og kommentar	Meistringsnivå
Elev 3	Kommunikasjon: M5
Tekst 1	Innhald: M4

<p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Tydeleg struktur i oppgåva. Fokuset i teksten er gjennomgåande tydeleg, slik at den kommuniserer godt.</p>	<p>Tekstoppbygging: M5</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M5</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Velskriven artikkel. Innhaldet vert tydelegare presisert enn i tekst 1. Tematisk samanheng i teksten er god. Viktige fagomgrep er nytta og vert utdjupa for lesaren.</p>	<p>Kommunikasjon: M5</p> <p>Innhald: M5</p> <p>Tekstoppbygging: M5</p> <p>Språkbruk: M6</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M6</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 4</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Avsnitta har lite hensiktsmessig rekkjefølgje. Noko uklart forhold mellom overskrift og innhald. Relevant informasjon, men òg gjentakning i teksten.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppbygging: M2</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Uklar framstilling av tema. Unødvendig informasjon, lite sjangeradekvat. Framstillinga er stikkordsprega, noko som gjer kommunikasjonen med lesaren vanskeleg.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M2</p> <p>Tekstoppbygging: M3</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Elev 5</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Informasjonen i artikkelen er god. Det er variasjon mellom teoretisk informasjon og eksempel frå skulekvardagen. Overskrift og tema kunne med fordel ha vore meir utdjupa.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M5</p> <p>Tekstoppbygging: M3</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Betre samanheng i innhaldet og tydelegare kopling mellom tema, overskrift og innhald,</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstoppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M4</p>

enn i tekst 1. Noko gjentakande innhald.	Rettskriving og teiknsetjing: M4 Bruk av skriftmediet: M4
Elev 6 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i> Noko subjektiv framstilling ved mykje bruk av utropsteikn i teksten. Framstillinga har ein raud tråd og informasjonen er relevant. Inngressen er for lang – og det same er nokre av avsnitta.	Kommunikasjon: M3 Innhald: M4 Tekstopppbygging: M3 Språkbruk: M4 Rettskriving og teiknsetjing: M5 Bruk av skriftmediet: M3
Tekst 2 <i>Generell kommentar:</i> Framstillinga har eit tydelegare fokus enn tekst 1. Ho er prega av større kreativ fridom. Rekkjefølgja av innhaldskomponentane er betre, kanskje fordi teksten er kronologisk bygd opp.	Kommunikasjon: M4 Innhald: M5 Tekstopppbygging: M4 Språkbruk: M5 Rettskriving og teiknsetjing: M5 Bruk av skriftmediet: M4
Elev 7 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i> Utydeleg skivarrolle. Subjektiv framstilling. Lite samsvar mellom innhald og overskrift. Eleven skriv godt, men innhaldet er faktafattig og lite sjangeradekvat.	Kommunikasjon: M2 Innhald: M3 Tekstopppbygging: M3 Språkbruk: M2 Rettskriving og teiknsetjing: M4 Bruk av skriftmediet: M3
Tekst 2 <i>Generell kommentar:</i> Tydelegare sak- og faktaprega innhald. Teksten er meir sjangeradekvat. Samanhengen mellom delane i teksten er tydelegare. Eleven er meir objektiv, men viser indirekte sine meininger i nokre samanhengar.	Kommunikasjon: M3 Innhald: M4 Tekstopppbygging: M4 Språkbruk: M3 Rettskriving og teiknsetjing: M4 Bruk av skriftmediet: M3
Elev 8 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i>	Kommunikasjon: M3 Innhald: M4 Tekstopppbygging: M4

<p>Mykje relevant informasjon om mobbing, men bit over litt mykje. Kunne med fordel ha valt ut eit tydelegare fokusområde.</p>	<p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Teksten informerer godt. Overskrift og innhald samsvarer ikkje heilt utover i artikkelen.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstopppbygging: M3</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Elev 9</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>God samanheng i artikkelen, og mellom overskrift og innhald. Relevant faktainformasjon, men mange språklege feil.</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstopppbygging: M3</p> <p>Språkbruk: M2</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Mykje relevant faktainformasjon. Noko usystematisk oppbygging som gjev lesaren lite oversikt. Innhaldsmessig god samanheng mellom tekstdelane, men eleven repeterer ein del.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstopppbygging: M2</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Elev 10</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Mykje informasjon som til ein viss grad heng saman –over avsnitta. Stiller spørsmål i ingressen, som berre delvis får svar i teksten.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstopppbygging: M3</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>God artikkel med eit konkret tema og relevante fakta. Framstillinga er tilgjengeleg, og teksten er retta mot spesifikke målgrupper.</p>	<p>Kommunikasjon: M5</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstopppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M5</p>

<p>Elev 11</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Noko uoversiktleg og repeterande informasjon. Overskrifta heng godt saman med resten av teksten. Framstillinga har eit munnleg preg og teksten liknar meir på debattartikkel.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M2</p> <p>Tekstoppygging: M2</p> <p>Språkbruk: M2</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M2</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Informasjonen er langt meir oversiktleg og samanhengande framstilt. Noko repetisjon her òg. Framstillinga har eit tydelegare faktapreg og er objektiv og tilgjengeleg.</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M3</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 12</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Teksten ein raud tråd. Samsvar mellom ingress og tekst. Overskrifta kunne ha relatert meir til ingress og brødtekst. Skriv på ein måte som gjer innhaldet tilgjengeleg for breie grupper av lesarar.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstoppygging: M4</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>God samanheng og oppbygging som i tekst 1. Overskrifta er høveleg og innhaldet er framstilt kronologisk, som gir oversikt. Noko av innhaldet kunne ha vore meir fokusert.</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstoppygging: M5</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 13</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Overskrifta vert oppfatta som eleven si meining. Informasjon gjentek seg, og språket varierer mykje frå nynorsk til bokmål.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M2</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>

Relevante faktaopplysningar.	
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Relevante fakta. Teksten er kronologisk oppbygd, noko som gir god samanheng.</p> <p>Rettskrivinga er betre, men ein del feil gjentek seg.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstoppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M3</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Elev 14</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Eleven har eit konkret fokus og teksten har ein raud tråd. Noko informasjon og nokre ord gjentek seg. Noko av innhaldet treng grundigare utdjuping.</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Eleven har som i tekst 1, fokusert på noko konkret. Rekkjefølgja på innhaldskomponentane kunne ha vore endra. Informasjonen i artikkelen er nyansert og relevant og passar godt til overskrift og oppgjeve tema.</p>	<p>Kommunikasjon: M5</p> <p>Innhald: M5</p> <p>Tekstoppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 15</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Relevant informasjon som er nyansert og godt forklart – slik at den er tilgjengeleg for ei brei gruppe lesarar. Strukturen synest god med innhaldskomponentar i ei rimeleg rekkjefølgje.</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M5</p> <p>Tekstoppbygging: M5</p> <p>Språkbruk: M5</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M5</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Velskriven artikkel – tilgjengeleg for mange, på lik linje med tekst 1. Eleven skriv svært</p>	<p>Kommunikasjon: M4</p> <p>Innhald: M5</p> <p>Tekstoppbygging: M4</p> <p>Språkbruk: M5</p>

godt, og utdjupar og drøfter omgrep og fakta i stor grad.	Rettskriving og teiknsetjing: M6 Bruk av skriftmediet: M4
Elev 16 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i> Legg fram ein del interessant informasjon. Manglar klart fokus i teksten, og nokre uheldige ordval og fagomgrep tek ned det faglege nivået noko.	Kommunikasjon: M3 Innhald: M2 Tekstoppygging: M2 Språkbruk: M3 Rettskriving og teiknsetjing: M3 Bruk av skriftmediet: M4
Tekst 2 <i>Generell kommentar:</i> Mykje relevant informasjon. Til dels kronologisk oppbygging. Teksten har betre fokus enn tekst 1, og eleven har godt språk.	Kommunikasjon: M4 Innhald: M4 Tekstoppygging: M3 Språkbruk: M4 Rettskriving og teiknsetjing: M3 Bruk av skriftmediet: M4
Elev 17 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i> Ryddig og godt strukturert artikkel. Men han stiller spørsmål i ingressen som berre delvis får svar. Relevant informasjon.	Kommunikasjon: M3 Innhald: M3 Tekstoppygging: M4 Språkbruk: M3 Rettskriving og teiknsetjing: M3 Bruk av skriftmediet: M3
Tekst 2 <i>Generell kommentar:</i> Informativ artikkel som gjev lesaren god oversikt. Innhaldet er relevant og nyansert.	Kommunikasjon: M4 Innhald: M5 Tekstoppygging: M4 Språkbruk: M5 Rettskriving og teiknsetjing: M4 Bruk av skriftmediet: M3
Elev 18 Tekst 1 <i>Generell kommentar:</i> Godt og relevant innhald som er godt grunngeve og drøfta. Noko tilfeldig rekkjefølgje på innhaldskomponentar. Ein del rettskrivingsfeil og dårleg syntaks.	Kommunikasjon: M3 Innhald: M3 Tekstoppygging: M3 Språkbruk: M2 Rettskriving og teiknsetjing: M2 Bruk av skriftmediet: M3

<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Noko relevant informasjon. Innhaldet vert likevel for lite nyansert – og heng ikkje heilt saman frå avsnitt til avsnitt gjennom artikkelen. Det gjev eit usystematisk inntrykk.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M2</p> <p>Språkbruk: M2</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M2</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 19</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Overskrift og innhald i artikkelen samsvarer ikkje heilt. God oppbygging av artikkelen. Informasjonen er prega av faktafattigdom.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M4</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Godt oppbygd artikkel med relevant og nyansert informasjon. Fagomgrepa er nyanserte og drøfta.</p>	<p>Kommunikasjon: M5</p> <p>Innhald: M4</p> <p>Tekstoppygging: M4</p> <p>Språkbruk: M4</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>
<p>Elev 20</p> <p>Tekst 1</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Teksten kommuniserer dårleg med lesaren grunna mistolkande overskrift og informasjon. Eleven verkar usikker på viktige omgrep. Rettskrivinga er stort sett god.</p>	<p>Kommunikasjon: M2</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M3</p> <p>Språkbruk: M2</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M3</p>
<p>Tekst 2</p> <p><i>Generell kommentar:</i></p> <p>Godt oppbygd og velskriven tekst. Noko subjektiv innhaldsmessig. Kommuniserer for så vidt, men subjektiviteten øydelegg noko for korleis mottakaren skal oppfatte teksten.</p>	<p>Kommunikasjon: M3</p> <p>Innhald: M3</p> <p>Tekstoppygging: M4</p> <p>Språkbruk: M3</p> <p>Rettskriving og teiknsetjing: M4</p> <p>Bruk av skriftmediet: M4</p>

5. Konklusjon

Bakgrunnen for analysane var problemstillinga:

Vert tekstane til elevar i 10. klasse betre når dei får skrive interessestyrt? Kva for delar av skrivinga deira vert i så fall betre?

For å konkludere om funna mine i analysane, vel eg å vise fram skilnadane mellom dei to tekstane knytt til dei seks vurderingsområda. *Tabell 2* fortel kor mange tekstar som har fått høgast meistringsnivå på dei ulike vurderingsområda. Eg har markert talet som er høgast på kvart vurderingsområde med feit skrift, av viselle omsyn.

Tabell 2:

Vurderingsområde	Tekst 1	Tekst 2	Likt
Kommunikasjon	3	14	3
Innhald	3	10	7
Tekstoppygging	4	11	5
Språkbruk	1	8	11
Rettskriving og teiknsetjing	1	7	12
Bruk av skriftmediet	0	9	11

Utdjuping av tabell 2:

Samanliknar ein tala under tekst 1 og 2, ser ein at den interessestyrte teksten har fått best resultat. Nokre vurderingsområde skil seg tydelegare ut, og det er spesielt dei tre områda på makronivå som er best i tekst 2 (*kommunikasjon, innhald og tekstoppygging*). På dei tre områda på mikronivå har flest elevar fått likt meistringsnivå på dei to tekstane dei har skrive (*språkbruk, rettskriving og teiknsetjing og bruk av skriftmediet*). Ser ein isolert på tekst 1, ser ein at nokre fleire elevar har betre meistringsnivå på vurderingsområda på makronivå enn på dei på mikronivå.

Tabellen viser at vurderingsområda på makronivå; *Kommunikasjon, innhald og tekstoppygging*, er dei områda som har størst skilnad frå tekst 1 til tekst 2.

Kva kan så årsakene vere til at den interessestyrte teksten samla sett er betre på alle område, og spesielt på makronivå?

5.1 Kommunikasjon og føremål

Kommunikasjonen med ein eventuell lesar er viktig i ein fagartikkel. I oppgåveformuleringa til dei to tekstane stod det ingenting om kven som var mottakar og lesar av teksten. Det var i fleire tekstar vanskeleg å sjå kven eleven tenkte inn som mottakar. I dei aller fleste tekstane var det det eg har kalla «den allmenne lesar» som var målgruppa. Den svenske skriveforskarer Anna-Malin Karlsson fortel om ulike tekstnormer i skrivesituasjonane i skulen. I eit skriftleg arbeid konkurrerer ulike tekstnormer med kvarandre. Elevane skal skrive dels for læraren, som skal setje karakter, og dels for ein eller fleire, i dette tilfellet, fiktive lesarar – som stiller andre krav til teksten (Karlsson, 1997).

Kommunikasjonen med lesaren var tydelegare i den interessestyrte teksten. I tekst 1 var temaet kjent for meg som lærar, medan det i den interessestyrte teksten var ukjent. I oppgåva med lærargitt tema veit elevane at læraren kan noko om temaet. Det kan vere fordelaktig at temaet er ukjent for læraren, fordi det då er lettare å tenkje han inn som mottakar og lesar av artikkelen. Slik sett kan eleven sjå føre seg lesaren på ein annan måte enn med ein fiktiv lesar. Karlsson (1997) seier at elevane i ein skulesituasjon ikkje skriv for å informere, men for å vise at dei kan informere. Dette fordi at læraren allereie har bakgrunnskunnskap og kjenner til rammene for skrivinga (Karlsson, 1997).

For at informasjonen i ein fagartikkel skal kommunisere med lesaren, må skrivaren ha gode kunnskapar om temaet. Dei må ha det Frøydis Hertzberg kallar påstandskunnskap, altså *kunnskap om* (Hertzberg, 2001). Om det er vanskeleg å trekke konklusjonar – gjere inferensar – om korleis ulike aspekt i teksten skal oppfattast, vert det vanskeleg å henge med for lesaren. Samtidig må eleven ha ferdigheitskunnskap, *trening i* å skrive ein saktekst.

Ein anna forskjell på tekst 1 og tekst 2 på området kommunikasjon var eleven sin posisjon som skrivar i teksten. I ein fagartikkel skal forfattaren innta ei så objektiv rolle som råd. Det var flest tilfelle av subjektive ytringar i tekst 1. Dette hadde nok mykje å gjere med temaet i den lærarstyrte oppgåva, nemleg *mobbing i skulen*, som skaper mykje debatt og sterke meiningar. Skilnaden i meistringnivå her kan òg ha samanheng med at det i den interessestyrte teksten er «enklare» for eleven å posisjonere seg som ein objektiv utgreiar, i og med at temaet er ukjend for læraren, altså lesaren.

5.2 Innhald og samsvar med tema

Vurderinga av kvaliteten på innhaldet i artiklane og på kva måte det samsvarar med temaet som er gitt eller valt viser stor skilnad mellom tekstane. Hidi & McLaren (1990;1991) kom fram til at tekstar med tema av høg interesse for skrivaren, ikkje var merkbart betre. Kvaliteten var i

større grad eit resultat av elevane sin kunnskap om emnet. Albin et al. (1996) og Renninger et al. (2002), derimot, har vist at interesse for temaet har positive konsekvensar for skrivekvalitet og presentasjon av kunnskap om temaet. Informasjonen i dei interessestyrte tekstane var meir temarelevant, og elevane hadde ei tydelegare retning for teksten. Ein merkbar forskjell frå tekst 1 til tekst 2 er då nettopp at innhaldet i den interessestyrte teksten synest meir relevant, fordi det samsvarar betre med overskrift og formulert tema for artikkelen.

Ein komponent som òg utgjorde ein skilnad i kvaliteten i tekstane, var graden av kreativitet. I den interessestyrte teksten hadde elevane fleire kreative framstillings- og formuleringsmåtar. Hertzbergs omgrep påstandskunnskap seier noko om teorikunnskap hos eleven (Hertzberg, 2001). Høg grad av påstandskunnskap hos elevane kan føre til at dei frigjer seg frå kjeldene som gjev informasjon og «innhald» til skrivinga, slik at kreativiteten deira får meir spelerom i teksten. Samtidig er det verdt å tenkje over at det var den interessestyrte teksten eleven skreiv sist. Det betyr at dei allereie hadde skrive ein fagartikkel frå før. Ferdigheitskunnskap – til dømes kunnskap om form - er kunnskapar som må øvast inn, seier Hertzberg (2001), og kanskje var då òg ferdigheitskunnskapen større under skrivinga av den interessestyrte teksten. Ergo, kunne elevane konsentrere seg meir om andre tilhøve når dei skreiv den.

Om ein går ut frå at elevane hadde høgare grad av påstandskunnskap i den interessestyrte teksten, kan ein dra inn omgrepet self-efficacy. Bandura (1998) meiner at ein person si eiga tru på at ein meistrar ei oppgåve er avgjerande for gjennomføring og resultat. Med høg grad av self-efficacy vil ein ha tru på, og motivasjon for at ei oppgåve let seg gjere (Bandura, 1998). Den interessestyrte teksten byggjer på interesse og viser såleis til ein indre motivasjon. Indre motivasjon fører til høg grad av læring og kreativitet og byggjer på noko som er ibuande interessant eller kjekt (Ryan & Deci, 2000).

5.3 Tekstopbygging

Vurderinga av oppbygging, plassering av avsnitt og innhald og struktur i artikkelen viste òg skilnader mellom tekst 1 og tekst 2.

Graden av abstraksjon er høgare i saktekstar enn i narrative, skjønnlitterære tekstar, og eitt av krava til abstraksjon ligg i tekststrukturen. Noko av utfordringa med å strukturere saktekstar er i følge Hertzberg (2008) å finne i Lev Vygotsky sin teori om stadium i omgrepsdanninga:

Vygotsky snakkar om «thinking in heaps», som viser til skriftlege framstillingar der informasjonen heng saman med temaet, men manglar samanheng innbyrdes. Så snakkar han òg om «thinking in chains» der informasjonen utgjer ei samanhengande kjede, men som ikkje har samanheng med det formulerte temaet. Fleire av elevane i granskinga mi -nytta spørsmål,

blant anna i ingressen, som eit struktureringsprinsipp. Mange av tekstane er bygde opp som svar på desse spørsmåla, og framstillinga heng slik sett saman. Problemet i nokre av tekstane var, som Hertzberg påpeiker som ei mogleg utfordring, at spørsmåla i ingressen – og dermed resten av innhaldet – ikkje heng tydeleg nok saman med det temaet som er formulert som overskrift og utgangspunkt for framstillinga.

Å byggje opp ein fagartikkel kan òg vere utfordrande fordi han som oftast ikkje kan strukturerast kronologisk, etter tid. Det å skape orden i teksten etter tid er grunnleggjande for vår tenkemåte og vår måte å ordne verkelegheita på (Skjelbred, 2006). Kronologisk oppbygging kjenneteiknar ein forteljande eller ekspressiv skrivemåte. KAL-granskingane kom som nemnt fram til at det var ein overveldande dominans av forteljande skrivning i skulen på den tida undersøkinga var gjort (Berge, Evensen, Hertzberg, Vagle, 2005).

I den interessestyrte teksten var det mange som nytta kronologisk struktur. Dei valde tema som gjorde ein kronologisk komposisjon mogleg – noko som ikkje var mogleg for tekst 1. Valfritt tema opna sjansen for å byggje opp artikkelen som historieforteljing, hos mange som ein person si livshistorie, eller ein stad sett i eit historisk utviklingsperspektiv.

5.4 Bruk av skriftmediet

Tekst 2 var betre enn tekst 1 på dette området, men her var det flest elevar som viste like høgt meistringsnivå i dei to tekstane. Å setje opp litteraturliste og å bruke referansar i teksten var vanskeleg for fleire av elevane. Fleire elevar mangla kjeldetilvisingar og litteraturliste, sjølv om tekstane bar preg av faktainformasjon. Dette gjaldt for begge tekstane. I tekstane med litteraturliste rådde eit svært enkelt oppsett av litteratur og kjelder. Dei fleste viste til kjelder ved å lime inn linken til nettstaden dei nytta.

Det er ønskeleg at elevane utviklar evne til å tolke og ta i bruk kombinasjonar av modalitetar (Nyjordet & Tønnessen, 2010). Fleire av elevane nytta bilete i tekst 2 og i dei fleste tilfella passa biletet her betre til innhaldet. Her kan tema igjen spele ei viktig rolle. Fleire av dei interessestyrte tema som elevane valde, opna for å nytte bilete som ei forsterking i formidlinga av innhaldet. Bileta som vart nytta i begge tekstane passa stort sett til tema, men i tekst 1 fungerte ikkje bileta som ei forsterking anna enn å gje ein visuell samanheng (Nyjordet & Tønnessen, 2010).

5.5 Mikronivå

Her viser eg til vurderingsområda 4 og 5. I *tabell 2* ser ein at det er størst samsvar mellom tekst 1 og tekst 2 på mikronivå. Samtidig viser tabellen at berre éin tekst har fått høgast

meistringsnivå på dei to vurderingsområda på tekst 1. Som nemnt i kapittelet om metode, kan det vere eit validitetsproblem at tekst 1 og 2 ikkje er skrivne med same målform.

Tekst 2 er skriven på nynorsk, som er elevane sitt hovudmål. Når det gjeld blanding av målform, ser ein at det førekjem oftast i tekst 1. Det er nytta fleire nynorskord i bokmålstekstane enn omvendt. Ser ein på tekst 2 er det òg nytta ein del bokmålsord. Ordet *å vere* i ulike bøyingar er til dømes skrivi på bokmål i fleire tekstar. Dette kan blant anna ha samanheng med dialekt og at talespråket i desse tilfella ligg tett opp til bokmål.

Dialektinterferens utgjer eit markant skilje mellom tekst 1 og tekst 2. Det er mest framståande i tekst 2, som er skrivi på nynorsk. Dialektfeila er i dei fleste tilfella feil bøyingsending og bokmålsord. Elles går typiske feil att i begge tekstane til alle elevane, til dømes dobbel konsonant, særskriving, feil bruk eller mangel på stor bokstav og feil bøying av verb og substantiv.

At meistringsnivået i tekst 1 og tekst 2 er relativt likt på mikronivå viser at å skrivi interessestyrt mest sannsynleg ikkje har nokon effekt på desse vurderingsområda. Det er vanskeleg å sile ut noko frå elevtekstane som kan vise at det er det interessestyrte temaet som har spelt ei rolle. Typiske feil går att i begge tekstane, og det som utgjer skilnaden, er dei feila som kjem av skilnaden på å skrivi på hovudmål og på sidemål.

6. Veggen vidare

I skulen skal vi pedagogar lære elevane å skrivi eit breitt utval tekstar. Tekstane skal oppfylle sjangerkrav, fungere i ulike kontekstar og ha ulike føremål. Men samtidig er spørsmålet: På kva måte lærer vi elevane å skrivi ulike tekstar? Her meiner eg at mine funn kan spele ei rolle. Kan bruken av interessestyrte tema vere ein god måte å gjennomføre eit skrivearbeid på? Etter granskinga mi er i alle fall eg meir overtydd om det.

Utfordringa for skulen, slik eg ser det, er å ha eit klårare fokus på arbeidsoppgåvene i skriveopplæringa. Ser ein på leseopplæring vert bøker med interessestyrte og lystbetonte tema nytta, og elevar les bøker om tema dei er interesserte i på fritida. Eg tenkjer at dette i alle fall til ein viss grad kan overførast til skriveopplæringa. Om skulen og læraren er meir bevisst på kva elevane skriv om, kan det auke elevane sin motivasjon og skrivelysta deira. Arbeidet mitt kan vere ein indikasjon på at tekstane såleis vert betre.

Eg meiner også det hadde vore verdifullt med meir forskning på dette emnet. Det hadde vore interessant å sjå om mine funn samsvarer med meir breitt anlagt og nyare forskning på spørsmålet. Samtidig kunne det vore interessant å sjå om interessestyrt skrivning kan ha effekt i andre skriftsjangrar i norskfaget.

7. Litteraturliste

- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior*, vol. 4, s. 71-81. New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- Befring, E. (2007). *Forskingsmetode med etikk og statistikk*, 2. opplag. Det norske samlaget, Oslo.
- Berge, K.L., Hertzberg, F. (2005). Ettetanker – og tanker om framtidens utfordringer. I K.L. Berge, L.S. Evensen, F. Hertzberg, W. Vagle (red.), *Ungdommers skrivekompetanse Bind II: Norskeksamen som tekst* (s. 387-395). Universitetsforlaget
- Berge, K.L. (2010). Skrivning som grunnleggende ferdighet i skole og i nasjonale prøver fire år etter innføringen av Kunnskapsløftet (K06) – hvor står vi nå?, *norsklæraren*, 4. s. 12-16
- Berge, K.L. (2005). Skrivning som grunnleggende ferdighet og som nasjonal prøve – ideologi og strategier. I A.J. Aasen & S. Nome (red.), *Det Nye norskfaget* (s. 161-188). Bergen: Fagbokforlaget.
- Berge, K.L. (2005). Tekstkulturer og tekstkvaliteter. I K.L. Berge, L.S. Evensen, F. Hertzberg, W. Vagle (red.), *Ungdommers skrivekompetanse Bind II: Norskeksamen som tekst* (s. 11-191). Universitetsforlaget
- Blichfeldt, K., Heggem, T.G., Larsen, E. (2006). *8-10 kontekst basisbok*. Gyldendal Norsk Forlag AS
- Boscolo, P. (2009). Engaging and Motivating Children to Write. I R. Beard, D. Myhill, J. Riley & M. Nystrand (red.), *The SAGE handbook of writing development* (s. XXIV, 589 s. : ill.). Los Angeles: SAGE.

- Evensen, L.S. (2010). En gyldig vurdering av elevers skrivekompetanse? I J. Smidt, I. Folkvord & A.J. Aasen (red.), *Rammer for skiving: om skriveutvikling i skole og yrkesliv* (s.13-31). Trondheim: Tapir akademisk forlag
- Graham, S., & Perin, D. (2007). What we know, what we still need to know: Teaching adolescents to write. *Scientific Studies in Reading*, 11 (4), s. 313-335.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget.
- Hertzberg, F. (2008). Sjangerskriving i ungdomsskolen: fortelling er ikke nok. I L. Bjar (red.), *Det er språket som bestemmer!* (s. 223-242). Fagbokforlaget – landslaget for norskundervisning
- Hertzberg, F. (2001). Tusenbenets vakre dans – Forholdet mellom formkunnskap og sjangerbeherskelse, *Rhetorica Scandinavica*, 18, s. 92-105
- Iversen, H.M., Otnes, H., Solem, M.S. (2007). *Grammatikken i bruk*. Cappelen Akademiske Forlag.
- Karlsson, A.-M. (1997). Textnormer i och utanför skolan – at skriva innsändare på riktigt och på lätsas. I G.m.f. Håkansson (red.), *Svenskans beskrivning 22* (s. 172-186). Lund: Lund University Press.
- Kjærnsli, M., Roe, A (red.). (2010). *På rett spor - Norske elevers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag i PISA 2009*. Universitetsforlaget 2010.
- Kvale, S. (2005). Om tolkning af kvalitative studier. *Nordisk Pedagogikk* 25 (1), s. 3-15.
- Matre, S., Sjøhelle, D.K., Solheim, R (red.). (2012). *Teorier om tekst i møte med skolens lese- og skrivepraksiser*. Oslo: Universitetsforlaget
- Matre, S (red.). 2006. *Utfordringer for skriveopplæring og skriveforskning i dag*. Tapir Akademisk forlag, Trondheim
- Nicolaysen, B.K. (2005). Tilgangskompetanse. I B.K. Nicolaysen, L. Aase (red.), *Kulturmøte i tekstar. Litteraturredidaktiske perspektiv* (s. 9-31). Oslo: Samlaget
- Nyjordet, B. M., & Tønnessen, E. S. (2010). Tekstpraksis under lupen. I E. S. Tønnessen (red.), *Sammensatte tekster. Barns tekstpraksis* (s. 37-44). Oslo: Universitetsforlaget.

- Ongstad, S. (2009). Kan skriverutvikling planlegges? Enkelteleven i møte med skolens oppgavekultur. I Otnes, H. (red.), *Tekstvurdering som didaktisk utfordring* (s. 74-84). Oslo: Universitetsforlaget
- Otnes, H. (red.). (2009). *Tekstvurdering som didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget
- Renninger, A., Hidi, S., Krapp, A. (1992). Interest, Learning and Development. I A. Renninger, A. Hidi & A. Krapp (red.), *The Role of interest in Learning and Development*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Roe, A. (2006). Leseopplæring og lesestrategier. I E. Elstad, A. Turmo (red.), *Læringsstrategier søkelys på lærerens praksis* (s. 67-93). Universitetsforlaget
- Roe, A., & Taube, K. (2012). *To read or not to read - that is the question. Reading engagement and reading habits in a gender perspective*. Norden: TemaNord 2012.
- Ryan, R. M. , & Deci, E. L. (2000). Self- determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well- being. *American Psychologist*, 55 (1), 68-78.(1)
- Ryan, R. M. , Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54- 67. (2)
- Rychen, D. S., Salganik, L. H. (2003). *Key competencies for a successful life and a well-functioning society*. Göttingen: Hogrefe & Huber.
- Skjelbred, D. (2006). *Elevens tekst – et utgangspunkt for skriveopplæring*. Cappelen akademiske forlag
- Skritesenteret: Om Normprosjektet (u.å.). Henta frå:
<http://norm.skritesenteret.no/om-normprosjektet/> Lasta ned 24.10.14
- Skritesenteret: Forventningsnormene (u.å.). Henta frå:
<http://norm.skritesenteret.no/forventningsnormene/> Lasta ned 24.10.14
- Smidt, J. (2011). Ti teser om skiving i alle fag. I J. Smidt, Solheim, R., Aasen, A. J. (red.), *På sporet av god skriveopplæring* (s. S. 9-41). Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Solheim, R., Matre, S. (2014). Forventninger om skrivekompetanse – perspektiver på skiving, skriveopplæring og vurdering i «normprosjektet»., *Viden om læsning*, 15. s. 77-89

Torvatn, A.C. (2009). Sjangeropplæring - eksplisitt eller implisitt?. I J.Smidt (Red.),
Norskdidaktikk - ei grunnbok (s. 317-323). Oslo: Universitetsforlaget.

Utdanningsforbundet: Bakgrunn for kunnskapsløftet (2014) Henta frå:

<http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-LK06/Veiledning-i-lokalt-arbeid-med-lareplaner/Artikler/Bakgrunn-for-Kunnskapsloftet/> Lasta ned 07.04.14

Utdanningsforbundet: Hva sier forskningen? (2014). Henta frå:

<http://www.udir.no/Lareplaner/Grunnleggende-ferdigheter/Container/God-skriveopplaring---for-larere-pa-ungdomstrinnet/Hva-sier-forskningen/?read=1> Lasta ned 08.04.14

Utdanningsforbundet: Rammeverk for grunnleggende ferdigheter (2012). Henta frå:

http://www.udir.no/Upload/larerplaner/lareplangrupper/RAMMEVERK_grf_2012.pdf?epslanguage=no Lasta ned 06.11.14

Utdanningsforbundet: Læreplan i norsk (2013). Henta frå:

http://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Hele/Komplett_visning/?print=1 Lasta ned 23.06.14

Vedlegg 1: Informert samtykke

Erik Veum
16.01.14
Høyanger skule
6993 Høyanger

Høyanger,

Hei!

Dette er eit kort informasjonsskriv om eit arbeid som eg vil utføre i klasse 10A. Eg er faglærer i norsk i klassen. I tillegg til jobb som lærar på Høyanger skule er eg i mitt siste år som mastergradstudent på Høgskulen i Sogn og Fjordane. Eg skal starte å skrive mastergradsoppgåva no i januar, og levere den inn i november i år.

Tema for oppgåva er å prøve ein alternativ arbeidsmåte for skriveoppgåvene i faget. Enkelt sagt, vil det seie at elevane får to skriveoppgåver, der sjølv oppgåva eller tema dei skal skrive om, vert litt forandra. Resten vert som vanleg. Så for elevane vil det seie at vurdering, tal innleveringar og sjanger vert som vanleg, men sjølv skriveoppgåva dei får vert litt forandra.

Skriveoppgåvene skal verte meir interessestyrt, at elevane sine interesser skal kome fram i oppgåvene. Så det eg skal forske på eller undersøke, er om svaret på oppgåvene vert betre om skriveoppgåvene er interessestyrt. Elevane får att vurdering og karakter på tekstane som vanleg, men eg jobbar ekstra med tekstane i etterkant.

For å summere kort:

- Elevane får like mange skriveoppgåver som vanleg
- Vurdering og karakter vert som vanleg
- Sjanger og type innlevering vert som vanleg

Forskjellen:

- Tema eller sjølv formuleringa av skriveoppgåva vert ny, der elevane er med å bestemme tema sjølv

I mastergraden vert alle elevane heilt anonyme og det skal ikkje vere mogleg å kjenne att nokon når ein les oppgåva mi.

Om dette høyrer greitt ut så kan du/dykk signere på neste side. Eg treng underskrift av føresette i og med at elevane er under 18 år. Elevane skal sjølvstilt ha eit ord med i laget, så dei må signere òg, for at avtalen er ok.

Beste helsing,

Erik Veum

Undrar du på noko meir, er det berre å ta kontakt!
Tlf: 97073335
E-post: erik.veum@hoyanger.kommune.no

Føresette:

Signer her om du samtykker i at arbeidet vert gjennomført. Ein eller begge kan signere.

Elev:

Signer her om du samtykker i at arbeidet vert gjennomført.

Vedlegg 2: Dei resterande elevtekstane

Elev 3

Tekst 1

Det er aldri mobbeofferet sin feil

Mobbing er et veldig omstridt tema, vi får høre om det gjennom hele livet. Helt fra vi var små, har foreldrene våre fortalt oss hvordan vi skal oppføre oss mot hverandre. Med jevne mellomrom kan vi lese overskrifter i aviser som handler om mobbing, for eksempel: "Norske barn blir mest mobbet i Europa" Men hvorfor er det slik at noen mobber andre? Hva er egentlig mobbing? Hva skjer med de som blir mobbet? Hva kan vi gjøre for å få slutt på mobbingen?

Det er ulike måter å mobbe på, og de to hovedformene er direkte og indirekte mobbing. Direkte mobbing kan være fysisk eller verbal trakassering, altså å bli slått, dyttet, lugget, eller å bli kalt navn. Indirekte mobbing kan være ryktespredning, baksnakking eller det å ignorere noen. Det er indirekte mobbing som blir brukt mest, med mobil og data som hovedkanal. I de senere år har mobbingen i stor grad flyttet seg fra skolegården, til internettet.

Hva er det egentlig som er grunnen til at noen velger å mobbe andre? Veldig ofte er det mobbeofrene som får følelsen av at det er de som er problemet. Det er veldig viktig å understreke at det ikke er noe "galt" med mobbeofferet, det er heller de som mobber som sliter med noe. Barna som mobber har manglende sosiale ferdigheter, dårlig selvbilde, eller kan ha familiære problem. Kanskje føler de at ved å hakke på andre, får de utløp for egen frustrasjon. Følelsen av makt og kontroll får de til fortsette mobbingen. Ofte er det gjenger som mobber. I utgangspunktet var det kanskje bare en i gjengen som mobbet noen, men så fulgte de andre etter. De får etter hvert et slapt forhold til mobbingen, "alle de andre gjør jo det". Når mobberne får en tankegang som dette, har det gått alt for langt.

En av tre barn mellom 10 og 15 år sier at de selv har blitt mobbet, eller vet om tilfeller der folk de kjenner har blitt mobbet. Det er i følge statistisk sentralbyrå, rundt 38 000 barn. Grunnen til at digital mobbing har utviklet seg, er at barn begynner stadig tidligere å bruke mobil og data. Det er svært vanskelig for voksne å få med seg det som skjer på nettet. Barna har mulighet til å være anonyme, og der kan de skrive hva de vil, døgnet rundt. I september 2013 kunne moren til en 11-år gammel jente fra Tromsø, fortelle om et tilfelle der det hadde blitt opprettet hat-profiler mot datteren hennes. «Drit stygg jente fra Tromsø, ikke følg henne. Hun er som dritt, tror hun er så kul men det er hun ikke» er noe av det som ble lagt ut. Man trenger ikke å lete lenge før man kommer over ufine kommentarer. Noen av de sosiale mediene som blir brukt er Instagram, Snapchat, Facebook, blogger, med mange flere. Det er ikke mulig å gi noe konkret svar på hvilke av de sosiale mediene som er verst.

Det er umulig å flykte fra nettmobbingen, den kan forfølge deg fra miljø til miljø. De som blir utsatt for det, bærer preg av det resten av livet. Nettmobbing og mobbing generelt, kan få veldig alvorlige konsekvenser. Elisabeth Staksrud er forfatter av boka "Digital mobbing" der hun skrev om flere av konsekvensene. Hun forteller om at både mobbere og mobbeoffer er ofte inne på sider som handler om selvsykdom, hat, og spiseforstyrrelser. Line Indrevold Stänicke er psykologspesialist ved Nic Waals Institutt, på Lovisenberg sykehus i Oslo. Også hun tror at mobbingen skaper en høyere risiko for å utvikle alvorlige psykiske vansker. Sosial angst, depresjon, dårlig selvbilde og

selvmordstanker, er plager som belaster både jenter og gutter som har blitt utsatt for mobbing. Plagene viser seg i flere situasjoner senere i livet. Derfor er det veldig viktig å arbeide for å forebygge og å få slutt på mobbing, og ikke minst hjelpe de barna som har blitt utsatt for mobbing.

”Bruk hue-turné” åpnet i Bergen, høsten 2010. Det er en kampanje som Røde Kors, Barnevakten, Telenor og Medietilsynet bruker som hjelpemiddel i kampen mot mobbing. Undersøkelser som ble gjort, viser at mobbingen avtok med ca. 4% etter at kampanjen begynte. Det er lite, men det er nok til å bevise at kampanjen har hatt virkning. Den skulle øke ungdommers forståelse for hvorfor det er viktig å vise folkeskikk i digitale medier. Mobbing burde forebygges overalt: hjemme, på skolen og på fritidsaktiviteter. Foreldre, lærere og trenere må fra første stund være tydelige på at mobbing og dårlig oppførsel ikke er tillatt. Om det da skulle forekomme mobbing, må det være klart hvilke følger det skal få for mobberen. Gode samtaler mellom barn og voksne kan også hjelpe å forebygge mobbingen. De voksne kan snakke med barna om hva mobbing er, og hva som skjer med de som blir mobbet. Da kan barna gjøre seg opp en mening om hva de mener om mobbing, og hvordan de selv vil oppføre seg.

Mobbing er et veldig alvorlig tema, og det er alt for mange barn som blir mobbet på skolen eller via internett hver eneste dag. Det er ulike typer mobbing: direkte og indirekte mobbing. Digital mobbing har vokst fram de siste årene, konsekvensene er alvorlige. Alt fra sosial angst, til selvmordstanker preger mobbeofrene resten av livene deres. Det er ulike tiltak som har blitt satt i gang for å forebygge mobbing, en av de er ”Bruk hue-kampanjen”. Andre ting som kan gjøres for å forebygge, er at foreldrene setter seg ned å prater med barna sine, slik at de blir i stand til å ta ett standpunkt i forhold til mobbing. Det er veldig viktig å huske på at det aldri er mobbeofrene sin feil.

Kilder:

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/brydeg/artikkel.php?artid=10029574>

http://www.hil.no/hil/hil/nyheter/Arkiv-2012/hvorfor_mobber_folk_andre

<http://www.nrk.no/kultur/norge-topper-liste-over-nettmobbing-1.11204094>

<http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=10033232>

<http://ndla.no/nb/node/18996>

Tekst 2

Slavearbeid 2014

Arbeidsdagen deira er lengre, arbeidsvilkåra tøffare, arbeidet farlegare, og lønna? Den er låg eller ingenting. Dette er slavearbeid.

Kva er barnarbeid?

Barn over heile verda arbeider kvar einaste dag. Nokon jobbar av fri vilje, fordi dei likar det, og vil tene litt ekstra lomme pengar. Men, det er så alt for mange som ikkje har noko val. Barn på berre 5-6 år har lengre arbeidsdagar enn vaksne menn i Norge, og dei får nesten ingenting i lønn. Når eit barn blir tvunge til å arbeide på denne måten, er det skadeleg barnarbeid.

Utbreiing

Totalt er det omkring 216 millionar barn som lever som barnarbeidarar. 126 millionar barn mellom 5 og 17 år er involvert i helseskadeleg arbeid. 8,4 millionar barna er fanga i dei aller verste formene for ulovleg, nedverdiggande

og farleg arbeid. Desse 8,4 millionane, er slavearbeidarar. Dei fleste barnarbeidarane er i Asia, Afrika og Latin-Amerika.

Ulike former for barnarbeid

- Barn heilt ned i seks år, arbeider som hushjelper i private heimar opptil 15 timar om dagen.
- Gjeldsarbeid er ei anna form for barnarbeid der foreldre gir vekk barnet sitt, mot at eit lån blir nedbetalt.
- Sexhandel er ei av dei verste formene for barnarbeid som finst, barna blir misbrukt gjennom prostitusjon, barnepornografi og sexturisme.
- I mange deler av verda finst det barn som arbeidar på fabrikkar eller plantasar. Desse jobbane er dei mest risikable med tanke på liv og helse, grunnen til det er at arbeidet inneber farlege maskiner og kjemikaliar.
- I mange slumområder er barn gatearbeidarar. For at familien skal overleve utfører dei lågtlønt arbeid som for eksempel bilvaskarar, skopussarar og blomsterselgarar.
- Den mest vanlege forma for barnarbeid finn stad i heimen og i familiens landbruk. I mange land er det tradisjon for at barna må arbeide og hjelpe til i heimen, og då kjem arbeidet framfor skule og utdanning.

Menneskerettane

Vi har konvensjonar om barnarbeid, og dei aller fleste land har egne lover for barnarbeid under ein viss alder, men i store delar av verda blir ikkje det respektert. Barnekonvensjonen fortel blant anna at barn skal beskyttast mot økonomisk utnytting. Staten skal fastsetje ein minimumsalder, regulert arbeidstid og straff for brot på slike lover. Arbeidet skal heller ikkje ta frå dei utdanningsmogelegheitene. Det er altså når barn utfører arbeid som bryt desse konvensjonane, at det vert ulovleg barnarbeid.

Kvifor barn?

Barnarbeid er mest utbredt i dei fattigaste landa. Der er familien avhengig av at også barna har ei inntekt, slik at familien overlever. Barna må gjere arbeidet dei vaksne ikkje vil ha. Grunnen til at ein arbeidstakar vil ha barn er at det er billig, og dei er lette å utnytte – dei torer ikkje å seie ifrå om dei blir behandla dårleg. Dei er også betre egna til nokre jobbar, for eksempel syng og veving, p.g.a. dei små hendene. Mange barn ser på det som sjølvsgt å arbeide for hjelpe familien. Ekstrem fattigdom kan føre til at foreldre leiger ut sine egne barn til fabrikkegarar eller landegarar. Det er uvanleg at foreldre vil utsette barna deira for farleg arbeid, men for dei er det siste utveg.

Arbeidsvilkår

Mange av barna jobbar under skadelege forhold, det er ofte tungt fysisk arbeid og veldig lange dagar. Nokon av jobbane barn må utføre er livsfarlege, dei risikerer livet i steinbrot og farlege gruver. Sprøytemiddel, tunge maskiner, machetar, og økser er reiskap unge barn må handtere kvar dag, og det er difor vanleg at barna pådreg seg skadar og sjukdommar. Ikkje nok med at arbeidsvilkåra deira er dårlege, vert også veldig mange utsett for seksuelle overgrep og vald, frå sine egne arbeidstakarar.

Konsekvensar

Barnarbeidet fører til konsekvensar hos barnet sjølv, men også internasjonalt.

Barnarbeidarar pådreg seg fysiske skadar på kroppen, skadane som er mest vanlege er brotne eller amputerte kroppsdelar, forbrenning, hudsjukdommar, auge-og øyreskadar, luftvegssjukdommar og hovudpine. Barna mistar barndommen sin, dei får aldri sjansen til å leike og ha det moro. Barnarbeid er med på å halde fattigdomsspiralen i

gang. Familien er fattig, så må barnet arbeide, og får difor ikkje tatt nokon utdanning. Dermed vil også deira barn hamne i akkurat same situasjon, og det blir som ein evig vond sirkel.

Arbeid mot barnarbeid

For å stoppe barnarbeid trengs eit system som fungerer, det må opprettast eit velferdssystem der alle blir behandla likt og det blir gjort noko for å få slutt på fattigdommen. Nøkkelstrategien for å utrydde barnarbeid er å gi alle barn tilgang til gratis, obligatorisk utdanning. For å få det til er det mange faktorar som spelar inn og det er ein lang prosess. Det er mange forskjellige organisasjonar som jobbar med nettopp det. Unicef, Plan og Redd barna er organisasjonar som vi kan donere pengar til, eller om ein vil vere med å gjere litt ekstra, kan ein og bli plan-fadder.

Det er barnarbeid i heile verda, og det finst forskjellige typar barnarbeid. Den mest vanlege føregår i heimen og på landbruket til familien. Skadeleg barnarbeid er mest utbreidd i fattige land. Der arbeidar barna under dårlege arbeidsvillkår, dei er underbetalte, jobbar veldig lange dagar, og blir alt for ofte utnytta og misbrukt av eigen arbeidstakar. Konsekvensane er mange, barna kan skade seg eller bli sjuke og dei får ikkje mogelegheit til å gå på skule eller ta utdanning. Barnarbeidet held fattigdomsspiralen i gang, og det er som ein vond sirkel der fattigdommen går i frå generasjon til generasjon. Det beste ein kan gjere for å hindre barnarbeid er å tilby skule til barna. Kvar einaste dag arbeider forskjellige organisasjonar for å få ned talet på barnarbeidarar. Det er blitt noko redusert, men det er framleis ein lang veg å gå.

Kjelder

<http://www.fn.no/Aktuelt/Kronikker/Barnearbeid-er-foerst-og-fremst-et-fattigdomsproblem>

<http://www.unicef.no/barnearbeid>

<http://www.fn.no/ILO/Temasider/Barnearbeid>

<http://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barns-beskyttelse/barnearbeid>

<http://fadder.euinfo.no/om-barn/barnearbeid/>

<http://www.fn.no/Aktuelt/Kronikker/Barnearbeid-er-foerst-og-fremst-et-fattigdomsproblem>

Elev 4

Tekst 1

Mobbing i skolen

Mobbing blir mer og mer utbredt i alle alders grupper, mobbing foregår både direkte og indirekte via sosiale medier. Mobbing utføres både fysisk og psykisk. Mobbing er et økende samfunnsproblem som må tas på alvor av alle instanser.

Mobbing

Når noen plager eller mobber en person gjentatte ganger over lenger tid, og en person blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer, er det mobbing.

Mobbing kan utføres på mange forskjellige måter, på både fysiske og psykiske. Fysiske midler går for å slå, sparke, dytte eller bruk av våpen. Psykiske midler for mobbing kan ofte være verbalt, mobbing blir utført på andre og mer indirekte måter også, det ved å bruke kroppsspråk, blikk, utestenging og spredning av negative rykter. Mobbing blir utført på mobil og internett (sosiale medier) også. Mobbing fins på alle skoler, men selvfølgelig fins det mer mobbing på noen skoler enn andre.

Få slutt på mobbing

For å få slutt på mobbingen, eller for at den ikke skal starte. Man kan ikke akseptere at noen plager en person. Finne venner som er likesinnede, og hvis noen begynner å plage en person må man si ifra å prøve og gjør noe med det. Dette før det går så langt at det kommer flere inn i situasjonen, og det blir skapt ett mobbeoffer, og kanskje flere enn bare en mobber.

Det kan være lurt å snakke med en voksen om det som har hendt, å fortelle hva som skjedde og hvordan det skjedde. Kan være lurt å kommunisere med voksne, og deretter få hjelp for å løse situasjonen.

Straffbart å overse mobbing

Det er straffbart for skoler å overse mobbing, elevene og foreldrene kan klage til Statens utdanningskontor i fylket dersom skolen ikke gjør noe med mobbingen. Hver skole skal ha en beredskapsplan for hva de skal gjøre dersom mobbing oppstår. Utdanningskontoret kan kreve at skolen må gjøre noe med situasjonen. Dette kan anmeldes til politiet dersom skolen ikke gjør noe med hendelsen. Bøter eller fengsel er straffen for at man har latt en slik sak gå forbi ubemerket. Dei personene som ikke har fulgt ei mobbesak tilstrekkelig opp står i fare for å bli straffet for dette.

SMS og internett

Mobbing via internett og telefon, er mye brukt av ungdom nå til dags. Mobbeofferet blir terrorisert med SMS-er fra mobberen eller mobberene. Personen som blir mobbet blir som oftest terrorisert av mobberene på mobilen og på nettet med meldinger og fra andre sosiale medier. Mobil mobbing har økt med over 40% i Norge, og i våre naboland. Meldinger som er sendt fra internett anonymt, kan spores opp etter IP- nummeret fra maskinen meldingen er sendt fra, og spores opp. Selv om numrene er private finnes det alltid en løsning for hvordan man kan finne ut hvem som har sendt disse meldingene.

Hvis man truer noen på tekstmelding kan straffen være opptil 3- 6 år fengsel. De siste årene har mobbing via SMS blitt mer og mer populært. Barnevaktens hjemmesider sier det at 15% av elevene fra 5 klasse til 10 klasse har blitt mobbet via telefon.

Nettmobbing kjennetegner stygge og sårende meldinger som inneholder kallenavn og sarkasme, flau bilder som blir lagt ut på nettet, misbruk av passord og profiler. 25% av norske ungdomsskoleelever frykter nettbasert mobbing, det ifølge Senter for Adferdsforskning.

Tekst 2

Los Angeles

Los Angeles er Californias største by, og USA's nest største. Los Angeles er kjent som storprodusent av populærkultur, og er blant anna sentrum for den amerikanske filmindustrien. Los Angeles og resten av Amerika har stor interesse for baseball, amerikansk fotball, ishockey og basketball.

California – Los Angeles

Los Angeles (L.A) ligger i California, USA's nest største by etter New York (NY). Innbyggertalet er 3, 8 millionar menneske, det offisielle språke deira er engelsk.

Styreforma i California er republikk. I Amerika er det ikkje noken offisiell religion, men 78% av amerikanerane er kristne. I Los Angeles som bare er ein by, er det registrert 620 forskjellige trusamfunn. Det største trusamfunnet i Los Angeles er romersk katolisisme, og det på grunn av mange latinamerikanera.

Tidsforkjellen mellom Norge og California er at California er 9 timar bak norsk vintertid, og sommertid 10 timar. Valutaen dei brukar i California er Dollar, men Kredittkort som Visa, American Express, Mastercard og Diners er svært utbredt, og minibanker kan man bruke og finne så og si overalt.

Attraksjonar

L. A. ZOO

Ligger i Griffith Park, dyreparken åpna i 1966. Parken er ein heim for omlag 1200 dyr som stort sett lever i naturlige omgivelser. Der er det og ein botanisj hage med over 800 planteartar.

Disneyland

Verdas mest berømte fornøylespark, Disneyland ligger i 1313 South Harbor Boulevard i Anaheim. Parken vart åpna i 1955, sidan den gong har parken berre vokst og vokst. Parken er fylt med krarusellar og den er delt inn i fire ulike avdelingar; Fantasyland, Frontierland, Adventureland og Tomorrowland.

Hollywood walk of fame

Walk of fame er verdens mest berømte fortau som går langs Hollywood Boulevard og Vines treet. 2300 stjerne som dedikera navn fra underholdningsberansjen. Nesten kvar månad blir det lagt ned eit par nye navn med stjerne. Walk of fame er godt over fem kilometer lang, og dei mest kjente stjernene som er der er Elvis og The Beatles.

Hollywood Wax Museum

Er eit museum der ein kan møte livaktige kopiar av kjente ansikt, som balnt andre Marilyn Monroe, Freddy Kreuger og Michael Jackson. Ein kan også finne kjente rekvisittar frå store Hollywoodfilm på detta musemet.

Universal Studios

Universals Studios Hollywood er Los Angeles nest største attraksjon, etter Disneyland. Universals Studios Hollywood er ikkje bare eit film studio, men også ein full fornøylespark med Hakke Hakkespett som gallisjonsfigur og mange film-relaterte attraksjonar som Jurassic Park, Blues Brothers, Shrek og Simpsons. Adressa til Universals Studios er 100 Universal City Plaza.

Sport i Los Angeles

I Amerika er folke for det meste interessert i baseball, amerikansk fotball, ishockey og basketball.

Baseballaget Los Angeles Dodgers spiller i Major League Basebal, heimebana deira er Dodger Stadium som ligger i downtown område. Denne baseballbana vart åpna i 1962 og har plass til 56000 tilskodarar.

Los Angeles har to lag i toppserien NBA i basketball. Clippers og Lakers er laga som spelar for Los Angeles, begge laga spelar alle heimekampane sine på 19000- setaren Staples Center, som ligger Downtown.

Fotball er ikkje den heilt store idretten i USA, men det mest kjende fotballage i Los Angeles er Los Angeles Galaxy. David Beckham slutta å spille for Real Madrid for å spille for Los Angeles Galaxy i 2007.

Los Angeles Galaxy har vert i Major League Soccer siden i starten av 1995, lage trekke fleire tilskodarar ein noko anna fotballag. Til tross for USA's manglande interesse for fotball har landslaget dei siste tiåra nesten alltid vore blant verdas 20- 30 beste.

Klima

Los Angeles har varme vinterar, og tørre somarar. Dei har altså middelhavsklima. Om somaren kan tempraturane komme over 35 grade, og på vinteren over 19 grade. Los Angeles har 325 soldagar i året, det er berre om vinteren det kjem nedbør av betydning. 35- 40 mm nedbør i året.

Elev 5

Tekst 1

MOBBING

Mobbing er et begrep man bruker mot sosialt nederlag. I bokmålordboken står det om mobbing, " Å mobbe er særlig en gjeng som bruker fysisk eller psykisk vold mot en enkelt; plage, erte, tyne." I 2013 ble loven for arbeid mot mobbing i skoler skjerpet, kunnskapsminister Kristin Halvorsen pålegger skolene å bevise at de aktivt forsøker å avdekke mobbing på skolen. Allikevel bryter mange skoler denne loven.

Ansvar

Hvert år deltar mange norske skoler på en undersøkelse, som inneholder spørsmål om mobbing. Mobbing forekommer selvfølgelig når folk er slemme med andre, og det er personen som mobber som har størst skyld i det. Spesielt i ungdomsskolealderen, da burde alle være istand til å vite om de utsetter andre for mobbing, og bli gjort ansvarlige for det, men lærerene har også et ansvar. De har ansvar for å se mobbingen, og ta tak i det og få en slutt på det. På mange av skolene som skåret mest på mobbing i undersøkelsen i 2008 var ikke rektor og lærere klar over hvor ille det var. Bergen Kristne Grunnskole kom verst ut i denne undersøkelsen med 2,8 i en skala der 1 er det beste og 5 er det verste. Rektor ved skolen uttalte han han ikke var klar over at skolen lå på mobbetoppen i elevundersøkelsen.

«Jeg vet at tallet var høyt, men ikke at vi ligger på topp. Vi ser veldig alvorlig på saken» sa rektoren til Nettavisen etter at resultatet på elevundersøkelsen var blitt publisert. Han svarte også at skolen ikke fulgte noe mobbeprogram, men at de jobbet veldig aktivt mot mobbing. Han trodde ikke elevene og foreldrene såg på dem som en mobbeskole, tvert imot, for elever kom til dem på bakgrunn av mobbing på andre skoler. Dette må enten bety at Norge har lite mobbing eller at skolen faktisk ikke jobber mye for å forhindre mobbing. På tester ser vi at det er en del mobbing på mange skoler i landet.

Også foreldre skal være med på å forhindre mobbing. De skal lære barna sine fra de er små at man ikke er slem mot andre. Elever som mobber andre bruker ofte det for å heve seg selv opp og føle seg bedre. Alle er like mye verdt uansett, barn, ungdom og voksne skal vite sånt. Barn skal bli lært opp av sine foreldre å være snille md hverandre. I tillegg skal de følge litt med på hvordan det går på skolen, og ikke bare med på hvordan barnet gjør det i de forskjellige fagene, men hvordan de har det med medelever. De kan også prate med andre foreldre til barn i samme klasse om hvordan deres barn har det og få en annen side av hvordan barna har det. Det er også viktig at foreldrene ikke lar barnet sitt sette noen utenfor, men å passe på at alle blir bedt til ulike fester. Det aller viktigste er kanskje å vise til barna sine hvordan en skal være med andre, og å fortelle at en bryr seg om , og er glad i barnet sitt akkurat som det er. På den andre siden må foreldre også kunne akseptere, eller innrømme og forstå at sitt eget «snille englebarn» faktisk kan være en av de verste mobberne.

Kristin

En som har blitt utsatt for grov mobbing i over syv år heter Kristin. Hun ble slått, sparket og trakassert av sine egne " klassekamerater". Fortsatt har hun minner om hvordan hun følte seg da hun ble angrepet. Å bli slått av de som egentlig skulle være dine venner føltes ikke bra for Kristin. Hun hadde ikke gjort dem noe som helst, etter hvert begynte Kristin å akseptere volden, hun måtte finne en måte å takle smerten på. Så langt skal det ikke gå. Lærere, foreldre og medelever som ser dette er ansvarlig til å stoppe det. Det skal ikke gå så langt at elever blir vant til det og tror det er dem det er noe feil med, for det er det ikke.

Konsekvenser

Kristin er heldig og har kommet seg fint ut av det, selv om hun fortsatt har vonde minner har hun kommet seg videre, ikke alle klarer det like fint. Mobbing kan ødelegge folk for resten av livet. Ofte får folk som har blitt alvorlig mobbet psykiske problemer og sosial angst. De får store problemer når de skal ut i arbeidslivet. Dette er et svært trist tilfelle, mobbing har så stor effekt på folk at det kan ødelegge alt for mobbeofferet. Mange av mobbeofrene som klarer seg fint senere ønsker å hjelpe barn som nå blir mobbet.

Utestenging

Når folk hører ordet mobbing er det ofte de ser for seg slåssing og vold, men utestenging er en minst like gale mobbemetode. Alle elever fryser ut en person fra en gruppe og personen blir gående alene. Omtrent ingen snakker til deg, og om de gjør det slenger de bare noe dritt om hvordan du ser ut eller alt du gjør galt. Dette foregår gjerne når lærere og voksne ikke er til stedes. Det blir igjen veldig vanskelig å merke og sette en stopper for.

Nettmobbing

Nettmobbing er også en mobbemetode som er ofte brukt. Norge toppe faktisk listene over nettmobbing. Mobbingen er nesten umulig å flykte fra, det er rykter, løgner og bilder som blir spredd rundt via sosiale medier. Bilder på nettet forsvinner aldri, det går fra miljø til miljø og plutselig vet alle noe om deg. Også falske kontoer på ulike sosiale medier blir brukt der de kan ta kontakt med andre og spre rykter.

Mobbing er ødeleggende og unødvendig. Mange mobbere bruker det for å psyke seg selv opp, fordi de får andre til å virke dumme blir de bra selv. Det er mye mobbing på skoler i Norge. Det er en stor jobb å bli kvitt mobbing. Lærere, foreldre og medelever som ser men ikke bryr seg må virkelig gå inn i seg selv og hjelpe. Det har veldig mye å si for en person og den sitt liv. Vi har alle et ansvar for at personer rundt oss har det bra !

Tekst 2

KANARIØYENE

Kanariøyene er ei spansk øygruppe som ligger i Atlanterhavet. Øyene ligger 1500 km fra fastlands Spania, og ligg i Afrika sin kontinentalsokkel. Allikevel hører øyene til Europa. Øyene er svært populære reisemål for turistar.

Øyene

På spansk heter Kanariøyene Islas Canarias, som på norsk betyr Hundedyene. Landarealet til alle øyene til saman er 7492km² og innbyggartallet til saman er 2103922. Øyene er eit populært feriemål for nordmenn grunna det milde klimaet året rundt.

Tenerife

Tenerife ligg nest sørvest av dei 7 øyene, og er 2034km², altså den største Kanari øya. Øya har 900000 fastbuarar, og har Spania sitt største fjell og vulkan Pico del Teide som er 3718 m.o.h. I periodar er det snø og mulig å stå på ski på toppen av fjellet. Nede på bakken er klimaet veldig jamt. Det er litt kaldare i nord enn sør og noko meir nedbør med naturlege skogar og eit stort planteliv. I nord finn ein og storbyen Santa Cruz de Tenerife, det er ein attraksjon for

folk som vil vite meir om øya ettersom ein kan lære mykje historie og kultur på museum der. I tillegg er det eit shopping område og flotte strender. Sør er i regnskuggen av Teide og er veldig tørr med ørekenvegetasjon med mest sol. Strendene er finast i sør. Spanjolar dyrkar bananar, tobakk, tomatar og sukkerrøyr. Varene blir frakta til vestlege Europa. Industrien er ikkje mykje utbygd utan om i hovudstaden Santa Cruz de Tenerife. Med den store turisttrafikken i Tenerife er turistbygginga flytta til det sørlege. Det er om lag 5000000 turistar innom øya på eit år.

Lanzarote

Lanzarote er den nordlegaste og den austlegaste av dei 7 øyene. Den er 100km frå Afrika kysten og 1000km frå den Spanske fastlandet. Den 842 km² store øya har 141398 innbyggjarar, 56 834 av dei bur i byen Arrecife. Lanzarote og alle dei andre Kanariøyene har ein vulkansk opprinnelse. Det høgaste punktet på øya er 670 meter høgt det er fjellet eller vulkanen Peñas del Chache. Turisme har vore den viktigaste næringskjelda sidan 1960-åra.

El Hierro

El Hierro er den vestlegaste og sørlegaste av dei 7 øyene. Med sine 268,7 km² er den også minst. Øya består av to kommunar den minste og nordlegaste er Valverde, her ligger også hovudbye som og heiter Valverde. I sør ligg den største, Frontera. Det er stupbratte klipper på kystane av øya, den manglar ordentlig hamn men frå Valverde går det ferje til Tenerife og La Gomera. Flyplassen ligg i nordaust og har ruter til La Palma, Gran Canaria og Tenerife. Jordbruk er ein viktig næringsveg på øya, sjølv om den er mindre fruktbar enn dei andre dyrkast det blant anna korn, poteter, tomatar, fiken, mandlar og vindruer. Sidan 2011 har det vert fleire små og store jordskjelv mellom 4,5 og 4,9 på Richters skala. Skjelva kjem på grunn vulkanske utbrudd i havet sør for øya.

Fuerteventura

Denne øya er den næraste til det Afrikanske fastlandet. Det er den nest største øya etter Tenerife med sine 1660 km². Øya har seks kommunar og har totalt 94386 innbyggjarar, 28 357 av dei bur i Puerto del Rosario, hovudstaden av øya. Det høgaste fjellet heiter Pico de la Zarza 812,4 meter over havet, søraust på øya. Det har ikkje vore eit vulkanutbrot på 7000 år. Fuerteventura har før ikkje vore den mest turistbesøkte av Kanariøyane, men i dei seinare åra har dette blitt ei meir og meir besøkt øy. Temperaturen går sjeldan under 18 °C og sjaldan over 24 °C, noko som er fint for turistar, men dei vert og lokka av dei vakre strendene.

La Gomera og La Palma

Den nest minste øya er La Gomera, den har eit areal på 369,76 km². Øya har ein nasjonalpark som heiter Garajonary nasjonalpark, den ligger midt på øya. Her ligger også øya sitt høgaste punkt på 1487 meter. Hovudstaden heiter San Sebastián de La Gomera, her bur ein tredjedel av dei 22 259 innbyggjarane.

La Palma ligger lengst nordaust av øyene. I 1971 hadde øya sitt siste vulkan utbrot frå vulkanen Teneguia. Øya har 85933 innbyggjarar per 2009.

Gran Canaria

Ferieparadiset Gran Canaria! Denne øya er heilt klart den mest besøkte av dei 7 øyene. På sine 1 560 km² har øya 815369 faste innbyggjarar. Rundt halvparten av desse bur i Las Palmas, altså hovudstaden til GC som øya også blir kalla. Øya er kjend for sine vakre strender, stilige hotell, flotte byar og fine natur. Det er noko for alle på Gran Canaria. Alt frå treningsheltar til festglad ungdom og til gamle pensjonistar som vil ta livet med ro i varmen kosar seg stort på øya. Dette vil seie at mesteparten av næringslivet til fastbuarane vil bli turistinnvolverte jobbar. Spesielt

på sørsida av øya er det fint for turistar. Den er så og si bygd for å ta imot ferieglade gjestar. Det bur omtrent 99442 utalandske statsborgarar på øya.

Kanariøyene

Kanariøyene er den einaste øygruppa Spania har som ligg i Atlanterhavet. Det er mange likheiter og ulikheiter med dei 7 øyene. Øyene er spesielle på sine måtar og kan tilby dei fleste ein flott tur. Kva øy ville du besøkt?

Kilder:

<http://no.wikipedia.org/wiki/Kanari%C3%B8yene>

<http://snl.no/Kanari%C3%B8yene>

<http://xn--kanariyene-5cb.org/>

Elev 6

Tekst 1

Mobbing i skolen

I skoletiden blir mange elever mobbet. Mange flere enn man skulle tro! Det er enkelte personer/elever som blir valgt ut som et offer for mobbingen. Både en gruppe på flere personer og en enkelt person kan være mobberne, det kommer an på hvor stor plassen er og om det er et samfunn der det er mye mobbing. Ofte er det populære elever blant elevene eller lærerne som er mobberne, og de utsatte ofrene lider gjennom hver dag. Det skal ikke være sånn! For lærerne sin skyld, er det ikke enkelt å oppdage mobbing mellom elevene. Mobberne er for flinke til å skjule det for andre. Digital mobbing og fysisk mobbing er to store typer for mobbing som er vanskelig å legge merke til og stoppe. Den digitale mobbingen er blitt vanskeligere å oppdage enn den fysiske mobbingen. Digitale verktøy har blitt et større og større problem for samfunnet når det gjelder sosiale medier og mobbing, i den nyere tiden. Mobbing er alvorlig og bør tas seriøst. Det er skolen sitt hovedansvar å stoppe mobbingen!

En person blir gjengmobbet

Mobbing er en oppførsel som blir oppfattet som voldsom, diskriminerende og nedtrykkende. Plaging som varer over lenger tid, blir definert innenfor kategorien mobbing. For noen elever kan plaging som ikke skjer så ofte, virke inn på eleven og den oppfatter det som mobbing. Det er alt i fra person til person om hvordan man takler sånne situasjoner. Noen tåler ikke like mye som andre, og det er noe man må respektere for at samfunnet skal være godt å leve i. Mangel av respekt er en av mange årsaker for mobbing. Det å være den kuleste og tøffeste i gjengen er og en grunn for at uskyldige ofrer blir valgt ut og mobbet. For noen ungdommer er det å være sjefen i sin egen gjeng

en viktig ting. Den som er den "skikkelige" mobberen, er ikke alene om mobbingen. Alle de som er rundt og vet om at noen blir mobbet, er selv med på å mobbe. Om de ikke sier ifra til en voksen eller en lærer, er den personen en like stor mobber som den som utfører mobbingen. Elevene sliter med selvtilliten og tørr bare ikke å si ifra, for de er redd de skal bli hengt utenfor gjengen da og bli kallet "sladrehank". Om ikke elevene som vet om mobbingen ikke sier ifra, hvem skal da få slutt på mobbingen? For de som blir mobbet, kan det føre til store konsekvenser, både psykisk, sosialt og faglig på skolen. I de siste årene har de øket fokuset på mobbingen i skolen, men ennå har de ikke klart å stoppe all mobbingen som skjer.

Digital mobbing

Facebook, SMS og andre sosiale medier er med på å skape digital mobbing. Mobbing ved hjelp av elektroniske verktøy er vanskeligere å oppdage og stoppe enn fysisk mobbing. Å skrive noe diskriminerende, nedtrykkende o. i over lenger tid til en person som er forsvarsløs, blir kallet digital mobbing. Mobbing over internett er blitt sett mer i fokus i det siste, siden digitale hjelpemiddel spiller en annen rolle nå enn tidligere. Det virker som det er enklere å skrive grove ting over sosiale medier enn det er å si ansikt til ansikt. Men elektroniske spor setter spor etter seg som er vanskelig å få vekk. Den slags mobbing kan være videoklipp, bilder, tekstmeldinger, telefonsamtaler, Chat og andre ting som overfører informasjon elektronisk. Mobberen kan være anonym og ikke uttale noe om hvem han/hun er til noen, og i tillegg kan ikke mobberen se reaksjonen til mobbeofferet på det tidspunktet. Ved fysisk mobbing vet man hvem mobberen er, og mobberen får med seg alt offeret reagerer på og hva han/hun gjør. Det er mindre publikum om man mobber over internett enn om man mobber i offentligheten. I offentligheten er det flere som ser det, og det er flere som har muligheten til å stoppe det med en gang.

Hvordan oppdage mobbing, og hva skal man gjøre?

Å ha en samtale om mobbing innimellom er viktig for eleven. Mobbeofferet kan snakke med gode venner, foreldre eller en person man føler man vil snakke med om det. Det er veldig viktig! Mange unger synes det er "flaut" å bli mobbet, og prøver dermed å skjule det for foreldre og familie. Om eleven er trist og deprimert i skoletiden og på fritiden, kan det tyde på at personen kanskje blir mobbet, men eleven tørr ikke å vise det til noen andre. Noen andre måter å oppdage mobbingen på er jo at eleven får dårligere resultat på skolen, og klarer ikke å konsentrere seg i timene. Om eleven går omveier og ikke går den normale skoleveien, er det sannsynlig at det er noe som plager personen. Både medelever og foreldre kan legge merke til dette. Men hva skal man gjøre om man vet om at noen blir mobbet? Det er rett og slett å si ifra til skolen. Det er skolens hovedansvar å bli kvitt mobbingen. Samtale og snakk om mobbing er noe som kan hjelpe eleven å holde motet oppe, og ikke la eleven komme inn på tanker som kan ødelegge livet. Om man bare har en liten anelse om at det kanskje er mobbing blant elevene, bør man gå å snakke med den personen det gjelder med en gang. Skolen bør slå virkelig hardere ned på mobbing!

Alle typer for mobbing er alvorlig. Oppdager man mobbing bør man gå rett på sak, og få frem informasjonen som trengs. Blir elevene mobbet over for lang tid, ender det opp med store konsekvenser for både mobbeofferet og mobberen selv. Digital mobbing er blitt vanskeligere å stoppe enn den fysiske mobbingen, men man må gjøre alt man kan for å stoppe det uansett hva! Selv om det er skolens hovedansvar med mobbingen, må alle som vet noe om det, gi en lyd ifra seg og få slutt på det. Hev fokuset på mobbing!

Kilder:

- Store norske leksikon: *Mobbing*. <http://snl.no/mobbing> 31.01.14

- *Hvordan oppdage mobbing?* <http://mobbingiskolen.no/index.php/hjelp-mot-mobbing/oppdage-mobbing/164-elektronisk-mobbing> 31.01.14

Tekst 2

Busby Babes - Manchester United

I mellomkrigsåra sleit Manchester United både på bana og utanfor bana. Mykje arbeid vart øydelagd under krigen, og leiinga i klubben kalla inn til eit møte då verdskrigen gjekk mot slutten. No ville sjefane prøve å starte på nytt med Matt Busby som manager. Busby hadde då vore fotballspelar for klubbivalen Manchester City og for Liverpool. Han signerte kontrakten med 10 000 kroner i årslønn. Oppgåva var å gjere verdas mest populære klubb til eit storlag igjen, men det skulle ikkje vere vanskeleg for Matt Busby å gjere. Medan Busby avslutta oppgåvene sine i Italia, møtte han på Jimmy Murphy i denne perioden. Murphy var fotballtrenar i sør-Italia, dei fann tonen veldig raskt. Murphy blei assistenten for Busby og sjefen for reservelaget til Manchester United. Dette var starten på noko heilt unikt! Laget blei kalla "The Busby Babes" på grunn av den unge alderen på spelarane og trua på unge og eigne talantar.

The Busby Babes

Sir Matt Busby

Matt Busby vart fødd 26. mai 1909 i Skottland. Han fekk mange førespurnadar frå diverse klubbar om å vere manager, men han sette Manchester United framfor alle andre klubbar. Då andre verdskrig var på veg til å ende, vart det arrangert eit møte mellom klubben og Busby, der han mellom anna sa synspunkta sine og kva han tenkte å gjere for å utvikle dette laget. Han ville nemleg satse på unge, lokale spelarar i staden for å hente inn andre store talent utanfrå. Som manager var det ikkje vanleg å stille opp på alle treningane og vere aktivt med i England. Leiinga i klubben likte veldig godt at han ville gjere det. Busby fekk tilbod om ein treårskontrakt, men det var ikkje lenge nok for han. Han måtte minimum ha fem år med klubben for at han skulle få gjennomført planane sine skikkeleg. Manchester United hadde ikkje ein eigen stadion etter at tyskarar hadde bomba den, og i tillegg hadde dei ei stor gjeld. Han fekk mykje kritikk etter han hadde kjøpt ein 32 år gamal spelar frå Skottland som nesten konstant var skada. Men det skulle vise seg at det var eit kjempe kjøp av Matt Busby, så det var ikkje mykje kritikk å få etter at Jimmy Delaney hadde overbevist om at han var den riktige spelaren for klubben. Matt Busby døydde 20. Januar 1994.

Det første ligagullet

Til slutten av 1940-åra hadde Manchester United fått andreplass tre sesongar på rad, og United-fansen byrja å lure på kor lenge dei måtte vente på ligagullet. Sist gong klubben hadde fått ligagull var i 1911, og det var no nesten 40 år sidan. Alle var utolmodige og sikla etter eit etterlengta ligagull. Matt Busby hadde treningane sjølv og var på fotballbana for det meste heile tida. Krigens øydeleggingar gjorde slik at heimekampane måtte spelast på Manchester Citys heimebane, Main Road. I 1951/52 vant endeleg Manchester United ligagull. Då var ikkje alle spelarane noko ungdom lenger, men Busby hadde fortsett trua på unge spelarar. Ligagullet som vart henta inn i 1956, var gjennomsnittsalderen for spelarane utrulege 22 år. Matt Busby ga alltid dei unge spelarane sjansar, og det viste seg å vere ganske lurt. Då Busby blei kritisert for å bruke for unge spelarar, sa han: "*If the player is good enough, then he is old enough.*" Om spelaren er god nok, er han gamal nok.

6. Februar 1958 - katastrofen som forandra alt

6. Februar 1958 blei Manchester United ramma av ein heilt forferdeleg ulukke. Klubben fekk mykje sympati frå heile fotballverda og det gjorde klubben endå meir populær. Ulukka var kanskje på ein måte grunnen til at klubben kom sterkt tilbake igjen og fekk dermed mykje støtte frå andre fotball lag og klubbar. I denne perioden var United eit veldig godt lag, og vant serien både i 1956 og i 1957. I 1958 var United stor favoritt til å ta sitt tredje ligagull. Bortekampen mot Beograd enda 3-3 og United var dermed vidare til semifinalen. Neste dag skulle dei unge talenta ta flyet heim til England. 8 spelarar skulle ikkje få kome levande heim igjen etter kampen med det flotte resultatet. Flyet måtte mellomande i München for tanke opp flyet. Flyet brukte tre forsøk på å lette før flyet krasja i hus og trær. Den eine vingen vart kapp av og flyet byrja å brenne. Fleire personar vart kasta ut av flyet i full speed, medan andre ikkje kom seg ut av flyet. Eit mareritt for heile verda! 8 av dei 23 døde var spelarar frå klubben. Mange vart hardt skada, og ein av dei var Matt Busby. Han var avhengig av oksygentilførsel, men han skulle ikkje gi opp sjølv om det. United voks ut av denne katastrofen på ein flott måte som alle vil huske. Manchester United henta heim sigeren i cupfinalen i 1963, ligatrofeet vant dei i 1965 og i 1967 og Europacupen blei vunne i 1968.

Kjelder:

- Sir Matt BUSBY. <http://www.united.no/spillere/sir-matt-busby/> 18.02.14

- 1950-55: The Busby Babes – tidenes beste?. <http://www.united.no/klubbhistorie/if-you-know-your-history/1950-55-the-busby-babes-tidenes-beste/> 18.02.14

- Johnsen, Ronny: *Fortellingen om Manchester United*, Kagge Forlag., Oslo 2009

Elev 7

Tekst 1

Nok en mobbesak

Vi leser daglig om mobbesaker i medier. Mobbeoffer som står fram, mobberne som forteller om hva de har gjort. Om liv som blir ødelagt av mobbing og folk som aldri kommer noen vei her i livet, likevel fortsetter vi med mobbing som om det aldri hadde vert noe i veien for det.

Hvorfor mobber vi?

Hun/han er merkelig, det har alltid vært sånn, sånn er det bare. Det er det vi får til svar om vi spør hvorfor folk mobber hverandre. Sånn har det alltid vært, da går det ikke an å forandre på det. Hva er det for noe tull? Fordi en person har blitt mobbet de siste 10 årene så er det greit og bare å fortsette med det? Hun/han er annerledes, ja og hva så? Det er ikke mobbeofferet det er noe galt med, men mobberen. Ingen vet helt sikkert hvorfor hele klassen mobber den ene som ikke har gjort noe galt, men siden det er moro og personen ikke tørr å sladre er det jo bare å fortsette. Det er ikke sånn det skal være. Den personen som har blitt mobbet i alle disse årene orker kanskje ikke det? Kanskje personen bare kommer på skolen for å se om han eller hun kanskje ikke blir mobbet lengre, kanskje personen går rundt med tanker om å gi opp, hvem kan vite?

Hva kommer mobbingen av?

Mobbing kan komme av så mangt. Kanskje en person kom for sent til skolen i en uke, kanskje personen slet med skolearbeidet, eller kanskje personen ikke fikk mobiltelefon samtidig som alle de andre? Sånne ting kan føre til mobbing, men det burde det ikke gjøre. Slet med skolearbeidet: Kanskje personen har dysleksi? Kom for sent: Vekkerklokka virket kanskje ikke eller kanskje personen må klare seg selv om morgenen? Fikk ikke mobil: foreldrene mente kanskje at det var for tidlig å få en telefon, eller kanskje familien hadde viktigere ting å bruke pengene på? Det kan være så mange grunner til at ting har skjedd, men allikevel kan man bli mobbet for det. Man kan også ha helt andre interesser en de andre i klassen og på skolen. Om alle i en klasse har fotball og annen sport som hobby og interesse så kommer det en som heller vil se på biler, skru motor og samle på modellbiler, da skiller den personen seg ut automatisk. Når man da har skilt seg ut er det lett at det kan føre til erting og senere mobbing.

Hjelper det å mobbe?

Det er ett spørsmål mange kan stille seg, hjelper det å mobbe? Nei, selvfølgelig hjelper ikke det! Mobbing gjør alt bare verre, det kan rett og slett ødelegge folk. Om man så er annerledes betyr ikke det at man skal mobbes. Mobbing kan føre til mye mer enn at folk blir lei seg, det kan føre til psykiske problemer, selvskading, depresjoner og selvmord. Mobbing gjør ikke noe bra mot noen. Mobberne står ansvarlige for andre. Om mobbeofferet får problemer og kanskje blir stående fast i livet, da er det din feil at personen ikke får utdanning, jobb og kanskje ikke en familie. Tenk på det neste gang du ser ett mobbeoffer, eller neste gang du mobber selv. Det kan faktisk gå så langt at personen blir ensom resten av livet.

Hva kan vi gjøre for å få en slutt på det?

For å få en slutt på mobbingen er det mange ting som må gjøres. For det første burde folk skjerpe seg med tanke på hva de sier til andre. Ikke alle oppfatter ting på samme måte som deg. Ironi er også noe en burde passe på. Tenk; kom det fram at det var ironi, kan den det vart sagt til ha blitt lei seg, alt dette spille inn. Også må det ikke bli sånn at lederen i gjengen skal bestemme alt, da kan det gå galt. Mange er også inne på dette med skoleuniform. Det kan både bli tatt imot med åpne armer, men også forhatt. Skoleuniform kan kanskje få en slutt på mobbing fordi man ikke går med de dyreste eller peneste klærne. Det kan også få mer likhet i skolen siden alle går med de samme klærne, ikke sånn som i dag der en går med dyre merkeklær, en går med burka, en går med vanlige klær og en med klær fra felleskjøpet.

Angående vanlige klær, eller generelt vanlige ting, hva er egentlig en vanlig ting? Er det den tingen den rike og populære har eller de tingene en som kommer fra en familie med litt mindre inntekt har? Det er noe en kan gruble på, det som er helt normalt for noen er kanskje ikke mulig å oppnå for en annen person som kanskje til og med går i klassen eller på skolen din.

Det siste ordet

Så hva har vi lært? Jo, at man ikke skal mobbe, det kan få en katastrofal følge for både mobberen og ikke minst mobbeofferet. Man skal ikke mobbe folk fordi de ikke er vanlige, det kan til og med være mobberen som er den unormale her, så bare få en slutt på det nå en gang for alle.

Tekst 2

Norsk mat, eit pengespørsmål?

I desse dagar er det ofte oppe i media at maten her i Noreg er for dyr. Sannheten er at vi i Noreg brukar i prosent minst av lønninga vår i Europa, Ca. 12% per måned. Likevel så klagar vi på at maten her i landet er alt for dyr, men om folket ynskjer billigare mat må vi gjere store endringar i matvegen vår. Vi måtte då ha importert store delar av maten vår, noko som fører til mat med dårligare kvalitet. Dyra lid meir og dei er pumpa fulle med antibiotika, men maten vert billigare av dette.

Over heile landet finn vi gardar. Alt frå dei minste sauegardane i Lofoten til dei mellomstore mjølkebruka på vestlandet og til dei svære samdriftene med 100 mjølkekyr på austlandet og Jæren, det kan kallast eit berekraftig landbruk over heile landet. Men som du kanskje skjønna så er det dyrare å produsere i eit småskalalandbruk enn på dei store flate gardane.

Den typiske vestlandsgarden har Ca. 100 - 200 mål dyrka mark, mykje i ulendt og bratt terreng oppe over fjordane. Det er mellom 10 – 30 mjølkekyr på gardane. Om summarane er alle dyra ute på beite, nokre plassar går dyra på innmarksbeite og andre plassar oppe på fjellet. det gir god mjølk, kyr som har åte friskt og godt fjellgras eller gått og trakka langs fjordane våre. Likevel er gardane på vestlandet trua med nedlegging og kutt i subsidiar fordi dei høge herrar i Oslo trur at vi kan produsere mat her i landet for ein mykje billigare penge enn i dag, men på færre og større gardar. Dei veit ikkje kva dei snakkar om er meiningane til bøndene, Noregs bondelag og Senterpartiet.

Dette vil regjeringa ha:

Valet i 2013 fekk namnet matvalet av bøndene og bondeorganisasjonane. Utfallet vart det som alle bøndene frykta, valet vart vunne av dei blå. Etter å ha diskutert i ein måned kom det fram sjokkbeskjeden, det vart ei fåtalsregjering mellom Høgre og Framstegspartiet, og sistnemnte fekk landbruksdepartementet og landbruks – og matministeren. Sylvi Listhaug er nok den ministeren som har vert mest oppe i media etter ho kom inn i eit departement. Ho har faktisk vert meir oppe i media en tidlegare Framstegspartileiar Carl I. Hagen. Den nye regjeringa er einig i at det må produserast meir mat her i Noreg, men det er i grunn det. Dei meiner at ved å kutte i subsidiar og ved å legge ned gardsbruk av liten eller middels størrelse og heller satse meir på store gardar så aukar vi matproduksjonen, men sånn er det ikkje. Somme meiner og at vi kan jo berre legge ned det norske landbruket og importere alt frå EU, klart det går ann, men de er siste utveg for den norske bonden.

Den norske bonden:

Så lenge det har budd folk i Noreg har det også funnest bønder. Etter krigen vart det tid for ei oppreising for det norske landbruket. Bøndene som før hadde 2-3 kyr, 5-10 sauer, nokre geite, høns og kanskje ein gris. Men no var det andre tider. Utover på 50 - og 60 talet «spesialiserte» bøndene seg på ein til to dyre sortar, (som regel kyr og sauer). Bøndene fekk meir mekanisering og nye dyre rasar. Faktisk vart den første lausdriftfjøs i Noreg bygd i 1958. Sidan 70- talet har bonden fått Ca. same betaling på mjølk og kjøt som dei får i dag, medan prisane i butikken har auka med 3/4. Bonden har måtte finne seg i og investere tungt i nye og moderne maskinar og utstyr for å kunne holde oppe effektiviseringa og for å ikkje måtte gi opp og legge ned drifta.

I dag er det ikkje lenger uvanleg med ein bodskap med over 20 mjølkekyr her i landet, bøndene har vekst seg store. Når nabogardane gir opp, tek ofte bøndene på gardane i drift over dyrka mark og beiteområde. Det fører til at bonden kan vekse og få ein enda større bodskap. Men det er alltid noko som trekk ned. Ein bonde med stor bodskap kjenner ofte ikkje dyra sine godt nok. På ein liten til mellomstor gard veit bonden kva for ei av kyrne som har eit litt annleis jur, kven av dyra som kalva når, og ikkje minst kva for eit dyr som står på den og den båsen. det finst sikkert også bønder på store gardar som kjenner dyra sine så godt, men dei store gardane i dag har oftast lausdriftfjøs, noko som vi kjem tilbake til om litt.

EU bonden:

Det finst altså folk her i Noreg som meiner at det norske landbruket berre kan gløymast, all maten kan vi importere. I dette tilfellet ville vi importert det meste frå Eu. Korleis har eigentlig dyra det i dei store «mjølke- og kjøtfabrikkane» i Tyskland og Storbritannia? Det er i dag heilt vanleg at bønder i Eu har over 300 mjølkekyr på garden. Ein av forskjellane her er at bonden i Noreg tek vare på og førar opp oksekalvane sine sjølv, så seljer bøndene på desse «fabrikkane» dei, som regel til bønder som kunn driv med kjøtproduksjon. Mange av bøndene i Tyskland og Storbritannia førar dyra sine med surfôr/mais/halm (det vanligaste er at dei lagar ei blanding av desse tre for typane og førar med dette) , men mange av dei blandar også inn antibiotika i føret. Antibiotika blir brukt som medisin på dyr, for eksempel ved jurbetennelse. Gir ein dette til friske dyr kjem det ikkje til å hjelpe mot sjukdommen antibiotikaen skal kurere. Bøndene i Noreg er faktisk dei bøndene i Europa som brukar minst antibiotika, mulig fordi dyra her eit betre miljø og ein betre levestandar her i landet. Kjøtet og mjølka i Eu vert ikkje kontrollert like strengt som her i Noreg, så det er faktisk større sjanse for at ein blir dårlig av maten produsert i Eu land.

Den moderne bonden:

Som tidlegare nemnt så er det i dag ikkje uvanleig å ha over 20 mjølkekyr på ein gard, her i Høyanger kommune for eksempel har den største garden 24 mjølkekyr, noko som for berre 20 år sidan var fryktelig mykje. Dei aller fleste fjøsane Noreg i dag er båsfjøsa, men eit nytt regelverk som tredde i kraft i 2004 bestemte at alle som skal byggje ny driftsbygning skal byggje lausdrift, dette fordi det har kome fram i nokre forskningsrapportar at dyr har det betre i lausdrift enn på bås. Noko anna nytt er mjølkeroboten (er kunn for lausdrift). Då slepp bonden simpel tenn å mjølke dyra sine sjølv! Mjølkeroboten fungera slik: alle kyr i besetninga har eit halsband med eit ID nummer inni. Når den einskilte kyr vil mjølkast går ho bort til roboten. Ho blir automatisk sloppe inn ein port og leia inn i roboten. Der vert spennene vaska før mjølkeorgana vert montert av ein arm på roboten. Under mjølkinga for ho kraftfôr. Når ho er ferdig vert ho slept ut og data ang. Mjølkemengde, tid, brunstininformasjon, osv. vert sendt til ei datamaskin på

kontoret til bonden. Ein mjølkerobot er særst dyr i innkjøp og må også fungere 24 timar i døgnet, noko som gjer at roboten ofte må ha ein service. I dei så å seie alle lausdriftfjøsar her både her i landet og elles i Europa så finn ein både automatisk føring av grovfôr/surfôr og kraftfôrautomatar, så bonden treng ikkje vere til stades for å føre, men så fort noko ryk så må han stille opp og gjere ein hard jobb med å føre alle dyr. Så sjølv om nokre bønder har fått ein enklare kvardag, så må han fortsatt arbeide hardt for ei låg lønn og mykje klaging og syting frå folket i byane som ikkje egentlig ikkje veit kva det vil seie å drive gard.

Kjelder:

http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Hva-bor-mat-koste-7464088.html#Uvjb_f15NqV

<http://www.bondelaget.no/nyhetsarkiv/jord-og-konsesjonsloven-boer-gjennomgaas-foer-eventuelle-endringer-article77004-3805.html>

<http://www.delaval.no/-/Mot-vare-kunder/>

Elev 8

Tekst 1

Mobbing

I samfunnet i dag er det en god del mobbing. Mobbing kan være vanskelig å få øye på i hverdagen, men hvordan kan man få øye på den?

I Norge i dag lever det mange mennesker, og de aller fleste lever et godt liv. Vi har god økonomi og vi er glade. Eller er det virkelig ikke sånn? Lever de aller fleste et godt liv? Nei. Det er den brutale sannheten. Langt ifra alle av oss har et godt liv. Det er nemlig fryktelig mange som blir mobbet.

Hva er egentlig mobbing?

I den norske skolen er det mange som ikke har det så bra. Mange føler seg utestengt, og at de ikke er noe verdt. De blir kanskje slått, sparket og kallet navn. Dette er åpenlys mobbing. Det er også noe som heter skjult mobbing. Skjult mobbing er vanskeligere å oppdage enn vanlig mobbing. Dette kan være stygge blikk, himling med øynene når en person snakker, andre nedlatende ansiktsuttrykk, kroppsspråk, utestenging og sikkert mye mer. Det er veldig mange barn i dag som blir mobbet. At noen kaller en annen en stygg ting en gang blir ikke tatt for mobbing, men om det gjentar seg mange ganger over lenger tid, er det mobbing.

Hvor skjer mobbingen?

Mobbing kan skje alle mulige plasser, til og med i hjemmet. Det er mange som har søsken som erter og terger på den, og ja, dette er også mobbing. Mobbing skjer for det meste på skolen, fordi der er alle samlet på samme sted. I skolen skjer mobbing både i timer og friminutt, ofte uten at læreren merker noe som helst, det er det som er så ille. Ofte er mobberne veldig «lure». De sier stygge ting til en person bare de skal gå forbi han/henne, eller de kan sitte å le av en person. Dette er selvfølgelig vanskelig for lærerne å se, fordi elevene kan jo le av en million andre ting enn av en annen person i det samme klasserommet. Ofte i friminuttene går mobberne løs på mobbeofferet. De kan slå å sparke alt de kan, uten at offeret har gjort dem noe som helst. Om offeret prøver å stikke av, vil mobberne slå og sparke enda hardere.

Om det kommer en lærer bort til den for å spørre hva som foregår, sier ofte mobberne at det er lekeslåssing, noe som de ofte kommer unna med. De kommer så lett unna fordi mobbeofferet ikke tør å si noe, fordi da vet han/hun at de kommer til å bli slått enda mer.

Hvordan oppdage mobbing?

For å oppdage mobbing må man være observant. Man må følge med på det som skjer rundt seg, kanskje blir noen mobbet ikke langt fra der du står? Det er viktig at de voksne er obs på signal som blir sendt mellom elevene.

Hvorfor blir folk mobbet?

Folk blir mobbet fordi de kanskje ikke har de nyeste og dyreste klærne, eller at de ikke har de samme interessene som de fleste har, osv. Mange blir mobbet fordi de ikke er helt som alle andre. Bare hvis noen gjør den liten ting annerledes enn alle andre, kan de bli mobbet for det. Bare om de har en liten «sykdom», dysleksi for eksempel, kan det være grunnlag for mobbing.

Hva gjør mobbing med offeret?

De som blir mobbet tar mobbingen veldig innover seg. De tenker på dette dag og natt, det kan ofte være det eneste de tenker på. I noen tilfeller varer ikke mobbingen så lenge, men ofte gjør den det. Av og til kan det til og med bli så ille at offeret får selvmordstanker. De tenker at de ikke er noe verdt, og at de ikke behøver å finnes. Det er faktisk noen som har begått selvmord på grunn av kraftig mobbing over lenger tid. I mange tilfeller begynner mobbeoffer å skade seg selv. Det vil si at de for eksempel lager kutt på armer og ben med vilje. Dette kalles selvskadning. Grunnen til at noen gjør det er at de har så vondt inni seg. De føler at det er bedre når de har vondt utenpå, og ikke inni. I dag finnes det mange forskjellige organisasjoner som mobbeoffer kan snakke med om det som skjer. Noen av disse er: MOT, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og UNICEF.

Hva kan offeret gjøre?

Det er en del ting et mobbeoffer kan gjøre med mobbingen. Offeret kan for eksempel snakke med en voksen, gjerne en forelder, en lærer eller en helsesøster. Ofte er det første steget for å få stoppet mobbing. Om offeret snakker med en lærer, kan læreren snakke med mobberne, slik at mobbingen stopper. Om mobbingen ikke stopper etter en prat, kan en koble inn rektor eller til og med politiet, om nødvendig. I noen tilfeller har offeret og familien flyttet, for å få slutt på mobbingen. Det var en jente og familien som gjorde nettopp det i Amerika. Mobbingen ble så ille at de reiste fra plassen de bodde på. Likevel fortsatte mobbingen. Til slutt begikk hun selvmord.

Er det noe skolene kan gjøre?

Grunnen til at mobbing ofte går så langt som det gjør er at ingen ser mobbingen. Om lærere hadde sett mobbing mer, hadde sannsynligvis ikke mobbingen gått så langt. Ved å innføre harde straffer kan skoler forebygge mobbing. Det finnes program som skolene kan bruke for å hindre og kartlegge mobbing. Eksempel på et slikt program er Innblikk.

Media

Nå for tiden er det mye snakk om mobbing i media. Ofte kan man finne lange artikler om folk som blir eller har blitt mobbet. Dette viser at folk tør å snakke mye mer om mobbing enn bare for noen år tilbake.

Sosiale medier

Mobbing skjer ikke bare i skolen. Mange blir mobbet på sosiale medier også. Mobbing på sosiale medier går ut på at folk skriver fornærmende og direkte stygge meldinger på f. eks. Facebook og Twitter. Mobbing på sosiale medier blir ofte ikke merket, fordi ingen kan høre hva som blir «sagt». Det er lurt at foreldre av og til går inn for å sjekke hva ungene deres driver med på sosiale medier. Kanskje de finner ut at ungen deres blir mobbet eller mobber.

Det er aldri den som blir mobbet som har skyld i mobbingen. Det er alltid mobbernes skyld.

Illustrasjonsbilde. Man kan se at det står mange personer i en ring som peker på en person i midten. Mange mobbes på denne måte.

Kilder:

Avisen Aftenposten

Mamma

Tekst 2

Volvo 850

Modellen 850 er ein svært populær modell frå Volvo. 850 finst til og med i to sporty utgåvar. Dei sporty utgåvene blei og populære i Amerika.

Volvo 850

Volvo begynte å produsere modellen 850 i 1991. 850 blei etterkvart ein viktig modell for Volvo. Grunnen til at 850 blei såpass viktig er at den kom både i stasjonsvogn og i sedan og solgte svært godt. 850 stasjonsvogn blei på den tida kallt 850 Herregårdsvogn. Spesielt i Noreg var 850 stasjonsvogn svært godt likt. Vi nordmenn har alltid kjøpt stasjonsvogn, og med god grunn. Stasjonsvogna er den mest praktiske bilen man kan få tak i, men mindre det er ein kassebil ein er på utkikk etter. I ein stasjonsvogn får man plass til eit ganske stort hundebur, 6 kofferter eller to sykklar, noko som aldri hadde gått i ein sedan. Produksjonen av 850 stoppa i 1997, og etterkommaren var V70.

850 blei også brukt i Swedish Touring Car Championship (STCC). Swedish Touring Car Championship er eit svensk meisterskap der standardbilar køyrer mot kvarandre. Det spesielle med at 850 var med i STCC var at den var med som stasjonsvogn.

Motorar

Ein kunne få 850 med ei rekkje forskjellige motorar. Den var tilgjengeleg med 2.5 liter turbo diesel eller med 2.0 bensinmotor med turbo eller 2.5 bensin, som alle kom med manuell eller automat girkasse, alle med 5 sylindrar.

850 T-5R

I 1995 bestemte Volvo seg for å lage ein sporty utgåve av 850, ved hjelp av Porsche. Den skulle egentleg heite 850 Plus 5, men namnet blei endra i siste liten til 850 T-5R. Når dei bestemte seg for å bygge 850 T-5R valte de å bytte det meste. Dei starta med å sette inn ein mykje kraftigare motor, ein 2.3 liter bensin motor på 330 newton meter med 5 sylindrar, 240 hestekrefter og turbo. T-5R utgaven fekk til og med nye felgar og ny lakk. Man kunne få den i anten gul, svart eller grønn. T-5R kom i både stasjonsvogn og sedan, med og utan spoiler. T-5R fekk og ny front, slik at den skulle sjå meir aggressiv ut. T-5R går frå 0-100 km/t på 6,9 sekund som sedan og på 7 sekund som stasjonsvogn. T-5R blei berre produsert i 1995 og blei ikkje produsert mange av, så det er ein ganske skjelden bil å sjå i dag.

Interiør

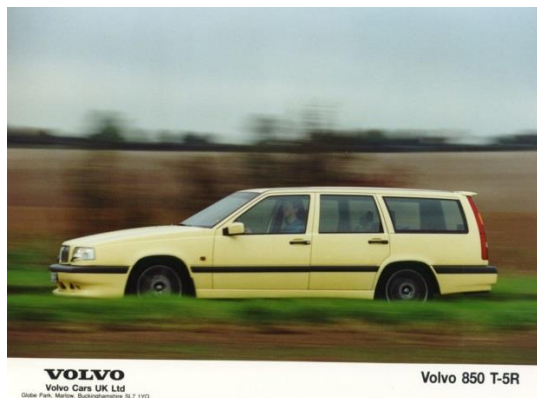
Interiøret var likt i alle T-5R'ar. Det bestod av svarte skinnseter med semska skinn på sidene og Burlat Black Walnut treverk på dashbord, midtkonsoll og girkule. Seter med semska skinn er ganske likt setene i Porsche 911. Det er fordi Porsche fekk ansvaret for seta i bilen.

Til Amerika

850 T-5R blei og importert til Amerika. Dei fleste som blei eksportert dit, hadde automatgir. Ulempa med automatgir i ein T-5R var at automatkassen ikkje klarte å handtere det store dreiemomentet, så Volvo måtte ned gradere det store dreiemomentet frå 330 newtonmeter til 300 newtonmeter.

850 R

Året etter at Volvo hadde produsert T-5R, begynte dei å produsere enda ein sportsversjon av 850, denne gangen kallt 850 R. 850 R hadde same motor som T-5R, men hadde 10 hestekrefter meir. 850 R var egentleg den same bilen som T-5R, den største forskjellen var det den hadde 250 hestekrefter i staden for 240 hestekrefter. 850 R kom i fargane raud og svart. Det var også meir å velje i når det gjaldt interiør i 850 R enn i 850 T-5R. Det blei ikkje laga mange av 850 R heller, så det er ganske vanskeleg å finne ein eksemplar i god stand i dag.

Volvo 850 T-5R stasjonsvogn i original gul-farge. Bildet viser ein 850 T-5R med tak spoiler.

Kjelder:

<http://www.tv2.no/underholdning/broom/volvo-850-t5r-denne-bilen-ble-et-vendepunkt-for-volvo-4050964.html>

Elev 9

Tekst 1

Mobbing over alt.

Du leser og hører ofte i media om mobbing i ditt eget land. Du hører så ofte om mobbing i andre land også på nyhetene. Tenker du over konsekvensene? Mobbing er stort problem i samfunnet.

Mobbing er når en eller flere gjør og sier ubahagelige ting til en person. Det skjer over ei viss tid og kan være direkte eller indirekte. Mobbing kan være voldelig. Det er mange som bruker vold. Mobbing er bruk av makt og misbruker andre, og det er forskjellige grunner folk bruker til å mobbe andre. Det kan f.eks. være på grunn av klasse, rase, religion, kjønn, seksualitet, oppførsel, styrke, størrelse eller utseende.

- Mobbing blir definert på mange måter. Dan Olweus definerer mobbing slik: Mobbing er når en eller flere individer gjentatte ganger og over tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre individer (Lagerman og Stenberg, 1996: 7).

Mobbing har vært et stort problem over hele verden. Det er over 3,2 elever som opplever dette hvert år. Mobbing skjer mest i skoletida, det er omtrent 160.000 tenåringer som skulket skolen på grunn av mobbing. 75% av skuleproblemer skjer av trakassering og mobbing.

Du ser at mobbing er en ting som skjer mye i verden.

Litt over alt.

Du får høre bare om mobbing som skjer i landet ditt men ikke så mye i andre land.

Mobbing er et stort problem som skjer i mange land, men det er ikke alle som gjør noe med det.

I Storbritannia så er det stort problem med mobbing, spesielt i videregående. En ny British Council undersøkelse har funnet at mobbing i videregående skular i Storbritannia er mye verre enn de andre landa i Europa.

- Elevene synes at det er veldig stort problem på skulen. De blir mobbet av hudfarge, rase, eller religion

Mobbing i Norge

I Norge så blir en del elever eller barn mobbet. De blir mobbet både på nettet og på skulen. De fleste parten av dette problemet skjer i skoletida. Elisabeth Staksrud har sammenliknet de norske tallene om mobbing fra EU Kids, med det europeiske gjennomsnittet. Hun fant ut at norske barn er de mest mobbet i Europa.

- 15 % av de norske grunnskoleelever mobber 2-3 ganger i måneden, ellers så er det de som mobber. Det er flere gutter enn jenter som mobber.

- Mobbing utfører til mye problemer. En av dem er selvmord og selvskading. I en intervju seier Elisabeth at « de

som mobber og blir mobbet er ofte også inne på sider på nettet som handler om selvskading, hat og spiseforstyrrelser».

På skolen og på nettet.

Etter litt forskning så viser det at det er ca 60 000 barn som våkner hver morgen til angsten for å bli mobbet på skolen. De blir plaget og baksnakket av andre ungar. Det består oftast av erting, trakassering og utestenging.

- Digital mobbing er en måte der en blir mobbet via internett og mobiltelefon. Digital mobbing er veldig farlig. Mobberene er anonyme. Idag så er ungane veldig avhengig av telefonene sine. Gjennom mobiltelefonene blir dei fleste elever mobbet. 70 prosent av Norges barn og unge sier de har vært utsatt for digital mobbing.

Konsekvenser av mobbing.

Konsekvensene er alltid negative. Dei kan vere veldig store. Etter litt forskning så viser det at dei fleste tar selvmord eller kutting. Og det skjer mest med jentene.

konsekvensane går utover mange ikke bare den som blir/ble mobbet. langvarige opplevelser er også en av de konsekvensene.

Mobbing kan øydelegge barndommen eller livet til en/ei.

Mobbing er et problem vi menneske skaper det selv. Det skaper store konsekvenser, mange av ungdomer til dagens opplever dette mye. Alle har ansvar for seg selv. Folk må begynne å tenke over konsekvensene før de mobber.

Kjelder:

<http://www.nrk.no/kultur/norge-topper-liste-over-nettmobbing-1.11204094>

<http://www.nrk.no/norge/fakta-om-mobbing-1.501737>

<http://www.nrk.no/kultur/norge-topper-liste-over-nettmobbing-1.11204094>

<http://simenamundsen.wordpress.com/2008/04/30/fagartikkel-om-mobbing/>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Bullying>

<http://www.dosomething.org/tipsandtools/11-facts-about-school-bullying>

<http://ndla.no/nb/node/19003>

<http://www.theguardian.com/education/2008/feb/29/schools.uk4>

Tekst 2

Global oppvarming.

Global oppvarming er eit stort problem som gjelder heile verden. Det er eit aukande problem, som kan fører til store konsekvensar. Kva skjer vis det komme til å forsetter? Kva er konsekvensane kan den føre til?

Global oppvarming vil seie at gjennomsnitt temperaturen i jord kloden aukar. Dette har skjedd for om lag hundre år, og i dei siste 60-70 åra har det auka. Temperaturen har auka med ca 0.75 °C på slutten av 1800-talet. Vi menneske som leve på jorda, er årsaken til at det er ein global oppvarming. Global oppvarming er menneskeskapt temperaturendring. Grunnen er at det er alt for mykje utslepp av CO2. 90% av ut sleppane er frå fossile brensel.

-CO2 som blir utslepp i lufta dannar seg i ozonlaget, volumet i ozonlaget aukar, og det blir et tykkere ozonlag. Det blir mindre solenergi som slettet ut av verdsrommet når vi får et tykkere ozonlag. Dette fører til at meir solenergi blir reflektert tilbake til jorda, og blir kallar for Drivhuseffekten.

CO2 er ein av dei viktigaste stoffa i atmosfæren, og har mye å si for global miljøet. Ca 0.04% i atmosfæren er bare CO2.

- Karbon er et viktig grunnstoff for alle organisme i jorda. Både planter og menneske trenger det for å leve, men for mye av det stoffet kan føre til problema.

- Drivhuseffekten er menneskeskapt, meiner dei fleste forskere. 26% av all CO2 gassen i atmosfæren er menneskeskapt, og etter forskinga viser det at talet aukar 0,3 % kvar år.

Norge slepper ut 3% Co2 kvar år, og USA har 1/4 av verds utslepp av CO2.

Kva som komme til å skje vis globale oppvarming fortsetter?

- Vis den globale oppvarming forsetter så komme det til å føre store problema. Det komme til å påverka eller endre klima på mange ulike måtar. Aukinga av temperaturen kan føre til store konsekvensar. Polane i Antarktis og Arktis kommer til å smelter, og detter fører til forferdelege problema. Vatn på jorda kommer til å auka kraftig. Mange land kommer til å forsvinner. Ein del folk komme til å drukne og dør.

I dei siste åra har verden opplevd mange naturproblema. På grunn av varmen i verdshava. Varmen i hava kan føre til storm eller andre naturkatastrofar. Nederland, Bangedalesh, India og områder ved Nilen i Afrika kan bli oversvømt vis global oppvarming skjer. Store delar i jorda kommer til å bli oversvømt eller ein ørken. Etter forskning så har vi funnet ut at vis polane smelta komme vann standen til å stige 100m. Det kan føre til at f.eks. store byar i Norge som ligger nærmare sjøen som Bergen, Stavanger komme til å ligge under vann.

For å minske den Globale oppvarming.

For å minske den globale oppvarming så må vi skjerpe oss med utsleppseining av CO2.

Vi menneske som lever i verden er dei eineaste som kan hindre dette. Vi kan utsleppet mindre CO2 ved å forbruke mindre fossile brennstoff. F.eks. Istaden for å bruk bil, fly kan ein bruk buss eller sykkel.

Vi kan også bruke andre energikjelder.

- Norge og USA teller som dei rikaste landa i verda. Både Norge og USA utsleppet veldig mykje Co2.

Desse to landa må bruke mindre fossile brennstoff.

Konklusjon:

- Global oppvarming er aukande problem. Forskerene seier at det er menneskeskapt problem. Ved utslepp av Co2 blir verden vi lever i øydelagt. Teknologien nå utvikla seg veldig, og dette fører til meir utslepp av Co2. Det er for få som tenker over konsekvensane dette utsleppet kan fører til.

Forskere seier at vis folk skjerpe ikkje seg, så kommer store delar av jorda blir oversvømt eller ein ørken.

Norge og USA bør senke utsleppene med 90 %. Alle landa må begynne å utsleppe mindre CO2, vis dette blir ikkje gjort noe med, så må vi alle takle harde klimaendringa som kan føre til lite folk på joda.

Kjerlder:

<http://www.daria.no/skole/?tekst=9147>

<http://www.diskusjon.no/index.php?showtopic=1432228>

http://barn.sol.no/sos/sos_vis.asp?id=15189

<http://www.youtube.com/watch?v=wnjx6KETmi4>

Elev 10

Tekst 1

Mobbing

Hver eneste dag er det mange mennesker som blir mobbet. Mobbing er et stort og økende problem blant unge og voksne. Det skjer overalt. Men det er ikke alltid at mobberne vil være mobbere. Det fins mange mobbings typer.

Mobbeofrene har ikke det bra i det hele tatt. Situasjonen kan bli verre hvis voksne ikke reagerer raskt og finne en løsning. Det er mobbing i barnehager, på skolen og i arbeidsplassene. Men hvordan skal vi forebygge mobbing?

Mobbing er at noen blir mobbet av en eller flere personer mange ganger. Det er kanskje gutter som mobber mer enn jenter. Noen mobbeofre bryr seg ikke og fortsette med å leve et godt liv med de man er glad i og de som er glad i han. Noen andre tåler ikke det og det ender dessverre kjempe dårlig med å ta sitt eget liv. Det er rundt 40-60 nordmenn som tar livet sitt hvert år på grunn av mobbing.

Vi har ulike former for mobbing, og de er direkte-, indirekte-, og digital mobbing. Direkte mobbing er delt inn i to grupper; fysisk-, og verbal mobbing. Fysisk mobbing er kanskje mest utbredt mellom gutter. Det kan være dytting, spark og ødelegge eller stjele det man eier. Den gjør kanskje mest vondt. Skadene går ikke lett over. Man blir ikke skadet bare i hjertet, men også på andre deler av kroppen. Verbal mobbing er mest utbredt hos jenter. Det kan være skjellsord, trusler, ryktespredning, baksnakking eller dårlige kommentarer. Man er mest skadet på hjertet. Det kan være vanskelig for mange mobbeofferet å ikke bry seg.

Indirekte mobbing er utestengelse og kroppsspråk. Utestengelse er at man er ikke med i venneflokken og har ikke noen venner. Man blir heller ikke invitert til bursdager eller fester som klassekameratene lager. Kroppsspråk er utbredt mellom elever. Det er at man snur seg vekk fra andre elever når de kommer bort til de. Man kan også mobbe ved å gjøre akkurat samme bevegelser mobbeofferet gjorde og ler på det. De sender stygge blikk til mobbeofferet også.

Digital mobbing er veldig utbredt mellom ungdommer i dag. Det er mobbing med å bruke mobil eller nett. Ungdommer sender hverandre stygge meldinger, ringer i en upasselig tid eller ringe flere ganger om dagen fra et privat nummer og uten å svare. 70 prosent av ungdommene som bor i Norge sier at de eller noen andre de kjenner har blitt mobbet digitalt. Det er dobbelt så mange jenter som gutter som blir mobbet digitalt. Flere tør å mobbe via SMS i staden for å mobbe ansikt til ansikt. Det er fordi man kan ikke se om personen blir sur eller ikke. Det er mange ungdommer også som er redde for å dusje i garderobene. De er redde for å bli fotografert. Bildet kommer til å bli sendt videre til andre elever.

Mobbere kan være ressurssterke elever. De kan være fysisk sterke enn andre elever. De kan være hissige, aggressive og har lav toleranse. I tillegg kan de være aggressive mot voksne både foreldre og lærere. De undertrykker og truet andre til å få viljen din. De er flinke å snakke i vanskelige situasjoner, sånn at de rydder seg selv. Ofte kan det være en sammenheng med negative heimeforhold. Eller at mobbere har vært mobbet før. Noen mobbere er populære, mens noen andre er ikke det.

Mobbeofferet er den personen som blir mobbet. Vi deler inn mobbeofrene i to grupper, og det er de passive mobbeofrene og de provoserende mobbeofferet. Det passive mobbeofferet er usikker enn andre elever i sin alder.

Han er forsiktig og liker ikke å slåss. Han er følsom og stille. Hvis han var en aktiv gutt som likte alltid å trene og drive med forskjellige idretter, kan man se at han har blitt mindre aktiv. Han har ikke noen venner. Hvis han blir pågrepet, reagerer han med gråt. Det provoserende mobbeofferet er mindre vanlig enn det passive mobbeofferet. Han er urolig og ukonsentrert. Han er ofte aggressiv og kommer i konflikter med andre. De kan være mislikt av voksne, og da prøver de å mobbe svakere elever for de selv blir mobbet.

Ellers er de vanlige tegnene på mobbeofrene er at de har blitt mindre aktive enn før. Han er alene og utstengt og har ikke noen venner. Han har blåmerker eller skader av at han blir dyttet og blandet inn i slåsskamper. Mobbeofferet prøver å være nær en voksen enten en forelder eller en lærer. I tillegg prøver han alltid å komme med unnskyldninger for å skulke skolen. Skolearbeidet hennes eller hans blir dårligere. Han er alltid trist, usikker, stille og følsom.

Man må aldri være redd av å si til en voksen at han\ho blir mobbet. Det er kjempe vanskelig for en lærer eller en forelder å se at du ikke har det fint hvis du ikke sier fra. Man må være sikker på at voksne har alltid ei løsning for problemet. Foreldrene må gi barnet trygghet slik at barnet kan si fra hver gong det skjer med han noe.

Mobberens foreldrene må snakke med deres barn og forklare det feilen de gjør. De må fortelle om konsekvensene av handlingene de gjør. Det kan hende at barna har det vanskelig selv og derfor mobber de andre elever. Hvis det gjelder digital mobbing kan foreldrene sette pc-en i stuen eller en annen sted der voksne er tilstede. I tillegg kan de sjekke meldingene til deres barn hver dag.

Det må være bedre klassemiljø. Det bør være mer undervisning om mobbing og konsekvenser. Læreren bør også la elevene tenke i noen minutter om hvordan de skulle ha det hvis de selv blir mobbet. Selvfølgelig er det ingen som vil bli mobbet. Det kan hende at etter mobberen har tenkt på det kan slutte å mobbe de andre, for han følte at det var kjempe sårende. Læreren kan for eksempel lage gruppearbeid og velge selv gruppene. Læreren bør snakke med hver enkel elev om hvordan de har det på skolen. Han må gjøre eleven trygg på at dette kommer til å gå bedre.

La elevene finne de gode sidene ved hverandre. Å la elevene gå ut i frisk luft og forske på naturen er en stor hjelp til å slutte å mobbe. Elevene vil fokusere på andre ting da. De kommer til å finne mange felles mellom dem. Læreren kommer til å merke fort at elevene har begynt å snakke med hverandre. De ler og er fornøyde. Mobberen og mobbeoffer kommer til å finne mange ting felles, og det kan hjelpe mobberen om å tenke om igjen. Å gi hver enkel elev et ark og be de om de om å skrive gode egenskaper ved hverandre er en god løsning.

Kilder:

- Furuseth, Sivert. (2012). mobbing via nett og mobil. <http://www.daria.no/skole/?tekst=13665> (lest: 28\1-14)

- Nordlie, Sverre. Hva er mobbing. <http://www.elevsiden.no/atferd/1098242831> (lest 28\1-14)

- Larsen, Ken-Tore. (2000). Mobbing. <http://www.daria.no/skole/?tekst=941> (lest 31\1-14)

-

https://www.google.no/search?biw=1301&bih=549&tbm=isch&q=mobbing%20bilder&revid=1848995624&ei=Ld_rUftmGeaoyQO7v4DICg&ved=0CB8QsSU#facrc=_&imgdii=xRdnsW2Tj3xBSM%3A%3Ba-u2Ib2GT1IuHM%3BxRdnsW2Tj3xBSM%3A&imgrc=xRdnsW2Tj3xBSM%253A%3BqlQUjegtcnllhM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.hihm.no%252Fvar%252Ffezflow_site%252Fstorage%252Fimages%252Fmedia%252Fbilder%252Fmob

bing-i-skolen_530%252F178218-1-nor-NO%252Fmobbing-i-skolen_530.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.hihm.no%252FHovedsiden%252FOm-Hoegskolen%252FNyheter%252F2010%252FMobbing-i-skolen%3B530%3B352 (bildekilde).

Tekst 2

Viktige religiøse plassar i Palestina

Palestina er ein av dei landa som har viktige plassar. Det finst mange religiøse plassar som gjer at folk reiser til Palestina. Religionar som vi kan finne i Palestina er islam, kristendom og jødedom.

Her kan vi sjå folk som står framfor klagemuren. Bak klagemuren kan vi sjå klippedommen.

Hovudstaden er Jerusalem. Den er den viktigaste og heilagaste byen til tre religionar: islam, kristendommen og jødedommen. Det er berre desse tre religionane som finst i Palestina. Vi kan finne tre populære plassar i Jerusalem som er viktige for dei tre religionane: islam, kristendommen og jødedommen, og dei er AL-Aqsa moskeen, Gravkyrkja og Klagemuren. Men det finnes også andre religiøse plassar i andre byar enn Jerusalem.

Viktige plassar i Jerusalem

Al Aqsa-moskeen er viktig for muslimar. Den er den tredje heilagaste stad for muslimar etter Al-haram moskeen i Mekka og Al-Masjid al-Nabawi i Medina. Den vart bygd i 638 e.Kr. Den ligg i Gamlebyen i Jerusalem. Ei bønn ved Al Aqsa-moskeen seies å vere verdt meir enn 500 bøønner i kvar og ein annan moské. Arealet av Al Aqsa-moskeen er 144 dekar. Den er verdens sjuande største moské. Klippedommen er laga av gull.

Den heilage Gravs kyrkja er viktig for kristne. Den blir også kalla "Oppstandelse" kyrkje. Den ligg i Gamlebyen i Jerusalem. Kyrkja er bygd over korsfestelstelsesplassen Golgata og Jesus si grav. Då Helena (mora til bysantiske keisaren Konstantin) gjorde si pilegrimsfred til Jerusalem, meinte ho å finne Jesus grav på Golgata. På 300-talet gav Konstantin ordre om å byggje ei kyrkje på Golgata. Kyrkja blei kalla "Anastasis". I 614 blei kyrkja herja av persarane, men i 1130 blei den bygd opp igjen av korsfarene. Seinare blei den øydelagt og bygd opp igjen mange gonger. Den kyrkja som vi har i dag vart bygd i 1810.

Klagemuren er viktig for jødane. Den blir også kalt Vestmuren. Den ligg i Gamlebyen i Jerusalem. Den er 48 m lang og 16-18 m høg. Den er restane av støttemuren etter det jødiske tempelet i Jerusalem. Muren og området framfor er satt av som ein ortodoks jødisk synagoge. Det føregår regelmessig gudsteneste der, i tillegg til at folk ber

individuelle bønner. Når dei skal be, går kvinner til høgre og menn til venstre. Det var mange hus rundt Klagemuren, men jødane har fjerna dei, og no er det ein stor plass rundt Klagemuren.

Andre to viktige kyrkjer

Fødselskyrkja er også viktig for kristne. Den er ei av dei eldste kyrkjene i verda. Fødselskyrkja har ein mindre stormfull historie enn Gravkyrkja. Helena oppmuntra sønnan sin til å byggje kyrkje i Betlehem til å minne om Jesus fødsel. Den blei bygd på 300-talet. Kyrkja blei øydelagt i 529. Den blei bygd opp igjen i 565 av keisar Justinian I den store. Da persene i 614 erobra området øydelagde dei ikkje kyrkja, på grunn av at hærføraren deira blei rørt av å sjå teikning av dei tre vismenn kledd i persiske klede. Korsfarene utvida og reparerte kyrkja, og første kongen deira vart krona der.

Bebudelseskyrkje er i Nasaret. I Nasaret budde Maria og familien hennar der. Den står på stedet det engelen Gebrail viste seg for Maria og fortalte henne at ho skal bli ei mor for Jesus. Det finnes ei steinhugde grott i hjertet av kyrkja. Kristne trur at det var Maria sitt heim. Først vart kyrkja bygd opp i 427, men den blei øydelagt mange gongar. Siste gong den vart oppbygd på nytt var i 1969.

Bebudelseskyrkja

Viktig plass både for muslimar og jødar

Makpela-hula er viktig for muslimane og jødane. Og den ligg i Hebron i sør Jerusalem. Dei meiner at Abraham, Sara, Isak, Rebekka, Jakob og Lea ligge gravlagt her. Rundt makpela-hula er det bygd ein synagoge og ein moské. Første Mosebok i hebraisk Bibel fortel at Abraham kjøpte seg ei grav ved Hebron, og at Jakob grov vidare for seg sjølv og Lea.

Det finst mange andre heilage stader også. Men kanskje plassane som eg skreiv over er viktigast. Det gjer at mange turistar frå heile verda og med forskjellige bakgrunn kjem til Palestina. Det fører til at økonomien til landet aukar når dei bur på hotella eller kjøpe ting. Alle plassar der Moses eller Jesus var er heilage plassar for muslimane. Palestina har vore og er fortsatt eit heilag land for dei tre religionane. Dei tre profetane, Moses, Jesus og Muhammed var i Palestina.

Kjelder:

- Al – Aqsa moskéen. <http://snl.no/al-Aqsa-moskeen>. Lest (18\2-14)

- Bebudelseskirken. http://www.goisrael.no/Tourism_Nor/Destinations/Galilee/Sider/Basilica-of-Annunciation.aspx#topPage . lest (18\2-14)
- Makpela-hulen. <http://no.wikipedia.org/wiki/Makpela-hulen> . lest (18\2-14)
- Vestmuren. <http://no.wikipedia.org/wiki/Klagemuren> . lest (18\2-14)
- Fødselskirken. <http://no.wikipedia.org/wiki/F%C3%B8dselskirken> . lest (18\2-14)
- Den hellige gravs kirke. http://no.wikipedia.org/wiki/Den_hellige_gravs_kirke . lest (18\2-14)

Elev 11

Tekst 1

Fysisk eller psykisk mobbing

Det er flere "typer" mobbing! Du kjem over mobbing ofte uten att du tenker over det. Folk tenker ofte på fysisk mobbing som største mobbemåten, men det er det ikke.

Det er alt for mye mobbing som skjer på skolen og på fritiden. Mye av mobbing forgår i det skjulte og forblir slik fordi de som blir mobbet ikke tørr å si ifra om det. De som mobber tørr i vertfall ikke stå for det de har gjort. Visst de ikke sier noen ting om de går de ikke an å stoppe mobbingen. Det er ikke bare slåing og baksnakking som er mobbing. Mobbing er veldig mye. Utestenging er også å mobbe noen. Det er like gale.

Psykisk mobbing er når noen blir mobbet, ikke fysisk med slåing og sånt men med ord og følelser. Folk som kanskje sier du er stygg, feit og dum eller slike ting som det er mobbere. Det er psykisk mobbing.

Psykisk mobbing er det det er mest av. Den type mobbing er ikke så veldig tydelig, og det foregår mer skjult. Mange sier det er en mer jenteting å baksnakke. Gutter baksnakker også, men gutter er mer kjent for å mobbe hverandre fysisk. Jenter slenger mer dritt om hverandre og snakker negativt om hverandre til andre.

Når noen ser eller oppdager att noen mobber noen andre er det en ting som er veldig viktig. Det er å si ifra til noen som er voksne, eller modne nokk til å gjøre noe med det som er riktig. Man må si ifra om det visst man vet om det uansett om for eksempel personen har bedt deg om å ikke gjøre det. Du må tenke på personens beste. Det å vite om att noen mobber noen uten å gjøre noen med det, gjør att du selv er med på mobbing. Du er bare med på en helt annen måte.

Mobbing er blitt mer og mer vanlig gjennom media på for eksempel facebook, snapchat og forskjellige medier som det. Folk er generelt mer modigere og tøffere på nettet. Da kan man ikke se den man prater til. Man kan heller ikke

se om personen blir lei seg, glad eller forstår det på riktig måte det du skriver eller sier. Det att man skriver stygge og frekke ting til hverandre er ikke greit. No til dags er det blitt mer vanlig å si ting i virkeligheten og. Som å kalle hverandre for dust, dummen og ting som er bare dumt. Det kan hende mange ser ut som det er greit for dem når du er med dem og de er rett foran deg, men det kan hende de ikke synes det egentlig er noe greit.

Å bli fysisk mobbet er ikke greit. Det kan være alt fra å bli pirket på, kanskje bare bli dultet borte eller bli sparket og slått. Alt er like gale. Ikke alle mennesker her på jorden tåler like mye. Til og med den tøffeste i klassen kan være sårbar og bli lei seg.

Egentlig er både psykisk og fysisk mobbing like skadelig, bare på forskjellige måter. Når noen blir fysisk mobbet, altså de blir sparket og slått. Da kan de skade seg, de kan brette bein, blø og kanskje de må på sykehus eller noe sånt. Når noen blir fysisk mobbet skylder de ofte på att de datt å slo seg eller var uheldig. Når noen blir kanskje kalt noe de ikke liker som visst noen bare tuller å kaller dem ting eller i verste fall med vilje kan de skade den personen psykisk. Noen personer tåler veldig lite og ut ifra psykisk mobbing kan personen bli veldig deprimert. Visst noen kaller en person kanskje stygg og feit kan det føre til att personen får anorexi (spiseforstyrrelser) og får veldig lav selvtillit. Mange mennesker får så vondt inni seg og så liten selvtillit att det begynner med selvskading.

Personer som blir mobbet reagerer veldig forskjellig. Noen blir tøffere og sterkere, mens noen blir bare veldig deprimerte og får lav selvtillit. De som mobber noen står i ansvar for å ha såret noen, skadet noen eller kanskje ødelagt en del av noens liv. Det å bli mobbet er ikke noen lite sak. Det er en big deal, og det skal helst gjøres noe med kjapt.

Det med å få noen til å ordne opp i mobbing er ikke alltid like lett. Det er veldig vanskelig å finne ut om noen blir mobbet eller om begge partene bare tuller. Det er i veldig få tilfeller att de som blir mobbet sier ifra om mobbingen. Visst det er en elev på en skole som blir mobbet. Denne eleven har blitt psykisk mobbet lenge så ingen har sett på utsiden kossen denne eleven ser ut att den har blitt mobbet. Etter en lang tid tørr endelig denne elev å fortelle en av di få vennene sine att han har blitt mobbet, men når han forteller det så ber han dem om å ikke si noe til noen lærere, foreldre, venner eller voksne om dette.

Det som er riktig å gjøre er att de sier det til en voksen og moden person som kan fikse opp i dette på en ordentlig måte. Det om venne skal informere den som blir mobbet om att de kommer til å si ifra til en voksen varierer på situasjonen.

Kjelder:

Helsesøster & Meg selv – ting jeg har hørt fra for eksempel forskjellige medier.

Tekst 2

Rosa, lilla, rødt og blått!

Holi

Ein av verdas mange festivalar er i India og heiter Holi. Holi er ein kjempestor fargefestival som går for seg i heile India, og vert feira innan religionen Hinduismen.

Fargefestivalen Holi er ein festival som kun vert feira i Hinduismen. Det er lite religiøse handlingar i festivalen, sjølv om den høyrer til Hinduismen. Under festivalen vert mange reglar og skikkar sett til side. Det er omtrent ingen reglar når fargefestivalen føregår. All raseskilje, kaste, kjønn, status, alder og anna skilje mellom mennesket blir satt til side. Festivalen handlar om mykje humor, feiring av både skapinga og fornyinga.

Holi blir feira i midten av Mars. Den markerer slutten på vinteren og byrjinga av våren. Festivalen går over to dagar; siste dagen av månaden Phalgun og første dagen av månaden Tsjaitra i det nye året.

Våren er starten på eit nytt år og skal feirast med masse fargar og masse liv. Det er ei feiring av Shiva og Krishna, våren og jordas fruktbarhet. Fargane i Holi symboliserer att det skal bli eit frisk og fint år, med mange fargerike planter.

Dei største Holi festivalane finn du i Nepal og i Nord-India. Som nemnt tidlegare er dette eit arrangement der all diskriminering og raseskilje ikkje er gjeldane for dei 2 dagane det føregår.

Heile konseptet om handlar ulike fargar og fargevatn i ulike fasongar, som ein som kastar rundt seg, på kverandre, eigentleg overalt. Ein anna aktivitet er krig med vatn, vatn med farge.

Det som oftast vert kasta er fargepulver. Dette kan ifølge helsemyndigheitene vere farlig, og kvart år advarar dei mot farlege kjemikalar under feiringa. Dette på grunn av alt fargepulveret som vert nytta og kasta rundt alle deltakarane. Dei har og gjennom annonsar bedt den feststemte befolkninga om å bruke fargestoff og fargepulver som ikkje er helseskadelege. Idag nyttar dei fortsatt det same fargepulveret og fargestoffet, samstundes som det blir meir og meir vanleg med det som ikkje vil påverke helsa. Hittil har det vore veldig få tilfelle, kor det har skjedd store skadar når Holi festivalen har foregått.

Det er ikkje mykje foreberedingar som trengst av Hinduane. Det som vert gjort er; å ta vekk gjenstandar som dei eventuelt er redde for å få farge på. Utan om det må dei sjølvstakt kjøpe inn eller lage masse fargar, fargevatn og fargepulver. Alle saman må bidra. Dette gjer ein ved å ta med seg sine bidrag av farga vatn og fargepulver ut i gatene. Under festivalen står det da mengder av fargepulver, både i sekkar og på fat rundt om kring i landsbyane.

I tillegg til å vere ein festival som feirar våren, så er det også ei feiring til minne om avsetjinga av den mektige demonkongen Hiranjakasjipu. Han var ein som ville att alle skulle tilbe han og ingen andre gudar.

Kjelder:

-

<http://translate.google.com/translate?hl=no&sl=en&u=http://www.holifestival.org/&prev=/search%3Fq%3DHoli%26client%3Dsafari%26rls%3Den%26biw%3D1276%26bih%3D594>

-

http://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&hl=no&prev=/search%3Fq%3DHoli%26client%3Dsafari%26rls%3Den%26biw%3D1276%26bih%3D594&rurl=translate.google.com&sl=en&u=http://www.holifestival.org/holi-celebration.html&usg=ALkJrhhdz1Rwba9c0sguD-gIVexY4Nqc-g

- <http://nn.wikipedia.org/wiki/Holi>

- <http://translate.google.com/translate?hl=no&langpair=en%7Cno&u=http://www.holifestival.com/>

- <http://no.wikipedia.org/wiki/Holi>

Elev 12

Tekst 1

Mobbing i skolen

Det er flere definisjoner på hva mobbing er. Den som er mobbeofferet opplever et sosialt nederlag grunnet at han/hun blir mobbet. Mobbing skjer på hver eneste skole. Over alt foregår det mobbing. Det er mange ulike måter å mobbe på. Det kan være noe man gjør bevisst, eller noe man ikke tenker over at faktisk er mobbing. På hvilke måter skader mobbing? Hvordan si i fra, og hva skal man gjør om en mobbesak kommer opp?

Fysisk mobbing

Fysisk mobbing skjer mest blant guttene. De bruker ofte vold når det oppstår konflikter eller krangler. Det innebærer slag, spark, dytting, ødeleggelser av eiendeler og lignende. Denne type mobbing kan være enklere å legge merke til enn psykisk mobbing som ikke er en like synlig mobbetype.

Psykisk mobbing

Den psykiske formen for mobbing oppstår mest hos jenter, men det betyr ikke at det ikke skjer hos gutter. Det gjør det! Grunnen til at dette oppstår mest hos jenter er fordi de ikke sloss så ofte. De bruker mer ord. Psykisk mobbing er baksnakking, utestenging, talende blikk og lignende. Psykisk mobbing foregår ikke på en synlig måte. Det gjør at denne typen mobbing ikke er så lett å legge merke til.

Hva er grunnen til at folk mobber?

Det kan være flere grunner til at en person mobber. Det kan for eksempel være for å fremheve seg selv for å bli akseptert og godtatt av andre i gjengen. Man vil være kul og passe inn. Det kan også ofte være at mobberen selv ikke har det så bra hjemme. Foreldrene kan være skilt, eller det kan være andre problemer hjemme. Er det riktig at dette skal gå ut over et annet menneske?

På hvilken måte skader mobbing?

Mobbing er svært skadelig for mobbeofferet uansett hvilken form for mobbing han/hun blir utsatt for. Å bli tråkket ned på opp til flere ganger får man til å se ned på seg selv. Man mister mer og mer selvtilliten sin. Å legge seg med tanken og den gruende følelsen på å stå opp dagen etter, for en ny skoledag hvor man treffer de som får en til å føle seg mer og mer mislykket. Det kan gå så langt at man kan få sosiale problemer, og de innvendige sårene etter mobbingen vil alltid være der. Man kan få problemer opp igjennom livet grunnet mobbingen man har blitt utsatt for.

Hva kan man gjøre og hvordan kan man forebygge mobbing?

Voksne har en plikt til å passe på. Både lærere og foreldre kan være mer obs når det kommer til mobbing. Ungdommer med lite erfaring om hvordan man skal ta hånd om saker om mobbing, kan fortsatt gjøre noe. De kan *si i fra* om de vet om eller har sett noen som blir mobbet. Til tidligere en mobbesak blir tatt hånd om, til mindre skade vil den *gjør*, spesielt for mobbeofferet. Det beste er om mobbeofferet selv, raskest mulig, kan gi beskjed om det som plager han/hun på skolen til en voksen eller til en venn som kan hjelpe han/hun.

Uansett hva slags type mobbing som blir gjort, er ikke mobbing greit på noen som helst måte. En person skal ikke føle seg tråkket ned på av andre mennesker. Mennesker har ikke rett til å trakassere sine medmennesker. Vi er alle like mye verdt og har de samme rettighetene. Uansett hvilken type mobbing det er *gjør* det skade på mobbeofferet, enten det er fysisk eller psykisk.

Kilder:

http://www.ung.no/mobbing/2942_Mobbing_på_skolen_-_hva_kan_du_gjøre.html

<http://nn.wikipedia.org/wiki/Mobbing>

<http://www.daria.no/skole/?tekst=3722>

http://www.ung.no/mobbing/1086_Hvorfor_er_det_noen_som_mobber.html

<http://mobbeofreneshistorier.wordpress.com/tag/fysisk-mobbing/>

Tekst 2

Vegen til toppen

Usain Bolt er ein jamaicansk friidrettsutøvar. Han driv med sprint og har oppnådd mykje opp igjennom åra. Han er nå verdas raskaste sprintar.

Byrjinga

Usain Bolt er fødd i den vetle byen Trelawny i Sherwood Content, Jamaica. Som ung starta Bolt med å spele cricket og gatefotball. Han hadde også ein forkjærleik for dans og musikk. Han avslørte dette først i 2010, da han spelte ein raggae låt som DJ til eit publikum i Paris etter eit meisterskap.

Bolt var med på springekonkurransar på skulen, og blei skulens raskaste på 100 meter som tolvåring. Når Bolt byrja på vidaregåande skule, High School, fokuserte han på andre idrettar enn sprint. Crickettrenaren hans merkja farten han hadde på bana, og anbefalte han å teste friidrett for kanskje å kunne utvikle sine kvalitetar innanfor sprint. Pablo McNeil, ein tidlegare olympisk sprint idrettsutøvar, oppmuntra han til å forbetre sine atletiske talent og begynte å trene han. Bolt viste fleire gode prestasjonar som junior.

Dei første meisterskapa

Bolt satt sin første personlege rekord i Carifta Games for Jamaica i 2001. Rekorden var på 48,28 sekund på 400 meter. Bolt var og med på sitt første verdsmeisterskap for ungdom i 2001. Han kvalifiserte seg til finalen på 200 meter, og forbetra sin personlege rekord med nesten ein tidel, frå 21,81 sekund til 21,73 sekund. Bolt fortsette å sette betre og betre rekordar, og var ein av Jamaicas beste juniorer. Den tidlegare statsministeren PJ Patterson såg kva for eit talent og utvikling han hadde, og råda han til å flytte til Kingston, slik at han kunne trene med Jamaica Amateur Athletic Association.

Berømmelse

I 2002 var Bolt med på junior-VM. Det gav han ein sjanse til å vise sine ferdigheiter. Han var da 1,96 meter høg, og han var like sterk fysisk som sine jamnaldrande. Han vant 200 meter med ei tid på 20,61 sekund. Sigeren på 200 meteren gjorde Bolt til den yngste junior gullvinnaren i verda nokonsinne. Han fortsette å vinne fleire medaljar, og vant fire gullmedaljar i Carifta Games i 2003. Bolt blei stadig meir populær i heimlandet sitt.

Profesjonell karriere

Bolt blei profesjonell i 2004. Han var verdas første til å springe 200 meteren på under tjue sekundar. Han tok ny junior rekord med ei tid på 19,93 sekund. Bolt fekk ein hamstringsskade som gjorde at han ikkje kunne delta på junior-VM i 2004. Sjølv om han var skada blei han valt med i Jamaicas OL-tropp til OL i Athen. Men han blei tidleg slått ut grunna skaden. Bolt valde heimlandet sitt som sitt profesjonelle treningsfelt. 2005 gav han ein ny start, med ny trenar og nye haldningar til friidrett. Året gikk bra, og sommaren same år slo han meisterskapsrekorden på 200 meter med over ein tredjedel av eit sekund. Seinare fekk han igjen skade, og han var også med i ei bilulykke. Han fekk berre skadar i ansiktet, og kunne fortsetje med trening. Bolt nådde 5 av verdas topp rangeringar i 2005 og

2006. Teknikken hans blei stadig betre, og han hadde auking av frekvens, noko som gjev han meir drivkraft på bana. Han var fokusert på eit treningsopplegg som skulle forbetre toppfarta og uthaldenheiten hans.

Verdsrekordar

Usain Bolt har verdsrekord på både 100 meter og 200 meter sprint. Han er den første mannen som har heldt desse rekordane over fleire år. Han har også, saman med sine lagkameratar, satte verdsrekord i 4 x 100 meter stafett. Han har satt fem individuelle verdsrekordar, og han har dei tre beste tidene på 100 meter opp igjennom tidene. Han har blitt kåra til årets herreutøver og til verdas fremste mannlige idrettsutøver.

Bolt sette verdsrekord på 100 meter i 2009 med ei tid på 9.58 sekund, på 200 meter også i 2009 med tida 19,19 sekund og 4 x 100 meter stafett i 2012 på 36,84 sekund.

Kjelder:

[http://snl.no/Usain Bolt](http://snl.no/Usain_Bolt)

[http://no.wikipedia.org/wiki/Usain Bolt](http://no.wikipedia.org/wiki/Usain_Bolt)

[http://en.wikipedia.org/wiki/Usain Bolt](http://en.wikipedia.org/wiki/Usain_Bolt)

<http://www.theguardian.com/sport/blog+usainbolt>

[http://no.wikipedia.org/wiki/Verdensrekorder i friidrett](http://no.wikipedia.org/wiki/Verdensrekorder_i_friidrett)

Elev 13

Tekst 1

Mobbing er for tapere

Mobbing er et problem som rammer de fleste skuler uansett. Det er noe som vi skal få et innblikk i her.

Mobbing blir definert som aggressiv oppførsel som blir gjentatt over tid og blir gjort av flere personer om og om igjen. Det er vanlig å si at det er mobbing når det skjer kvar veke eller kvar dag, men folk som blir plaga mye mindre enn det, kan plaginga også vere ei stor belastning for. Dan Olweus som er Forskningsprofessor og leder for Olweusgruppen mot mobbing ved HEMIL-sentret fra 1996 definerer mobbing slik: Mobbing er når en eller flere

individer gjentatte ganger over tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre individer. Sjølv om mobbinga bare skjer en eller flere ganger i veka skal det uansett gripast inn og prøve å få styr på hendelsen. Vanlig mobbing er å si stygge ting til hverandre, send blikk, frekk i munnen eller baksnakking som mest sannsynlig er vist på bilde er under.

Her har du et bilde som viser at en gjeng mobber en person, hvordan tror du offeret har de i denne situasjonen? Nei, den er nok ikke noe behagelig. Lenger nede i denne artikkelen får du mer innblikk i hva digital mobbing er og hvilke konsekvenser det kan få.

. Dei seinere åra har det komme en ny måte å mobbe personer på, noe som blir kalla digital mobbing. Det vil da si at mobbinga ikke skjer face to face som det nå heter på moderne språk men det er en person som sender ulike typer meldinger til personer som kan vere nedkrenkande. Også erting som berre skjer en gang kan ha blitt tatt opp som mobbing av offeret. Mobbingen som skjer mellom elever på skolen eller i barnehager kan ha fått psykiske konsekvenser og det kan få faglige konsekvenser på skolen som gjer at eleven presterer mye dårligere en det han eller ho egentlig skal gjere tilvanleg. I følgje opplæringslova §9a står det at alle elever har rett til eit psykososialt læringsmiljø, noe som vil si at skolen og alle dei voksne som jobbar der skal ha plikt til å forebygge mobbing og gripe inn når dei har fått vite at det har skjedd mobbing, og det er offeret som bestemmer om han eller ho har blitt utsatt for mobbing eller ikke.

Digital mobbing er ett nytt fenomen som har dei siste tiåra fått en ganske så stor fokus ettersom det har gitt nye former for mobbing. Dei nye smarttelefonane som blir lagd nå til dags har gitt heilt nye muligheter til å utføre mobbing. Digital mobbing er den mobbe måten som har økt en del siden smarttelefonane kom ut. Digitalmobbing kan blir gjort på flere ulike måter, for eksempel gjennom telefonsamtaler, meldinger på facebook, tekstmeldinger, bilde som kan ha blitt tatt i garderobes, videoklipp eller gjennom mailer, og ettersom at teknologien stadig er i utvikling vil vi nok se mange flere måter for å utføre digitalmobbing.

Her får du se ett bilde av hva digitalmobbing kan være. En person har sendt en melding som er veldig nedkrenkande for personen som blir tilsendt slike meldinger. En kan ikke forestille seg hvor vondt det er får offeret. Slike meldinger kan verstefall føre til selvmord.

Skilnader mellom digitalmobbing og vanlig mobbing

Digitalmobbing er litt indirekte og skjer ikke face to face og mobberen kan bli en anonym person, og personen som mobber får som regel ikke se ansiktet til offeret

Digital mobbing kan spre seg å få et veldig stort publikum utafør same alder slik at gjenga kan være med på å mobbe og den vanlige mobbinga får som regel berre et par folk der og da.

De kan også være vanskelig å slippe unna digital mobbing, offeret kan få tilsendt meldinger hele døgnet på mobilen eller pc.

Konklusjon av denne artikkelen er at mobbing er for tapere, si nei til mobbing og ta vare på hverandre. Ha de morsomt med venner og kos deg, inkluder hverandre og nyt livet.

http://snl.no/digital_mobbing

<http://snl.no/mobbing>

https://www.google.no/search?q=mobbing&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=NIvyUpq5JsvMygPMY4GACg&ved=0CAcQ_AUoAQ&biw=1241&bih=606#facrc=&imgdii=&imgrc=15slxtgLkkG5FM%253A%3BOK5PpkcGdtlFNM%3Bhttp%253A%252F%252Fstatic.forskning.no%252F00%252F27%252F84%252F17%252Fmobbing_None.full.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.forskning.no%252Fkortnytt%252F278413%3B402%3B270

https://www.google.no/search?q=mobbing&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=NIvyUpq5JsvMygPMY4GACg&ved=0CAcQ_AUoAQ&biw=1241&bih=606#q=digital+mobbing&tbm=isch&facrc=&imgdii=&imgrc=8HLghhkulicq_M%253A%3Be3YHldrF8PdXZM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.ht.no%252Fincoming%252Farticle7422731.ece%252FALTERNATES%252Fw980-default%252Fmobbing.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.ht.no%252Fincoming%252Farticle7422739.ece%3B980%3B551

Tekst 2

Tour de France

100 år med idrettsprestasjoner, doping, dødsfall og juks

Tour de France som også er kjent som Frankrike rundt og er verdens største sykkeløp. Det kjøres kvar sommar i juli månad. Rittet starter på ein laurdag og varer i 3 veker med eit par kviledagar. Rittet blei for første gang arrangert i 1903 og har vert arrangert kvart år utanom verdskrigane. Den første vinnaren av rittet var Maurice Garin som vant med hele 2 timar 49 minutt og 28 sekund på andre mann som var en rekordstor tidsdifferanse.

Grunnen til at Tour de France egentleg vart til var at Henri Desgrange ville auke salget av avisen sin L'Auto som han arbeidet for. Seinare viste det seg at avis salget skulle doble seg slik at den største avis konkurrenten Le Velo blei nedlagt. Det første rittet i 1903 var på heile 2 428 km som var fordelt på 6 etappar. Den lengste etappen som var i rittet gjekk frå Paris til Lyon og var på heile 46 mil, og syklistane måtte derfor sykle om natta.

1904 begynte dermed skandalane. Syklistane begynte å kjøre bil og tog der det ikkje var kontrollar og publikummet kasta spiker på vegane for å øydeleggje for favoritt syklistane. Maurice Garin som vant fjorårets utgåve vant også dette året men blei seinare fråtatt seiaren fordi han hadde tatt tog på deler av rittet. Tilslutta var det Henri Cornet som var nr 5 som blei vinnaren av rittet i 1904 etter at dei 4 første blei diskvalifisert. Arrangøren såg på rittet som ferdig men året etter var det allereie tilbake. Rittet har blitt arrangert årlig med unntak av verdskrigane. I dag er Tour de France organisert av Société du Tour de France som er eit underselskap av Amaury Sport Organisation (ASO).

Sidan krigen har en rekke store ryttaren dominert Tour de France. På 50-tallet var det Louison Bobbet som dominerte og stakk av med 3 seiaren etter sitt 6 forsøk på å vinne Touren og på 60-tallet var det franske Jacques Anquetil som dominerte men som blei diskvalifisert fra eit ritt da han nektet å avgi doping prøve. Jacques Anquetil vant touren 5 gonger og på 70-tallet var det Eddy Merckx sin tur. Merckx blir rekna som verdens fremste syklist gjennom tidene. Han behersket både tempoetapper, fjelletapper og klatre etapper. I 1974 blei han den første som vant Touren, Giro Italia og Verdsmeisterskapet same år. 80-tallet tilhøret Bernard Hinault som også vant 5 gonger.

Hinault blei rekna som ein av tidenes beste landeveissyklistar men kanskje ikkje heilt på Eddy merckx sitt nivå. Hinault stakk av med 3 Giro Italia seiere og blei Verdsmeister i 1980. Hinault var den tredje personen i historia som vant Tour De France 5 gonger etter Eddy Merckx og Jacques Anquetil. Neste mann var Lance Armstrong som vant 7 strake seiere. Armstrong blei lenge sett på som verdas beste syklist men i eit møte med Oprah Winfrey innrømte Armstrong at han hadde brukt doping store deler av sin karriere. Armstrong startet sin karriere som triatlon utøver men etterkvart gjekk det over til landeveisykling. Armstrong blei proff i 1992 og i 1996 fekk han testikkelkreft. Legene sa at han hadde under 50 % sjans for å overleve men allereie i 1998 var han tilbake som proff. I 1999 vant han sitt første Tour de France heilt fram til 2005. Desse seierane blei i 2012 tatt vekk på grunn av dopingmisbruk. Armstrong er fra 2010 utestengt fra allt som har med konkuransedrett av USAs antidopingsbyrå. Seinare har ei rekke ryttere blitt tatt for doping, nokon av dei er Stefan Schumacher, Floyd Landis og Alberto Contador. Sist nemnte blei tatt i doping i 2010 og allereie i 2013 var han tilbake.

Tour de France har opp gjennom tidene også vist seg å vere farleg. Totalt 4 ryttere har mistet livet under rittet og i 1910 døde den franske rytteren Adolphe Heliere ettersom han druknet på den franske rivieraen under en kviledag. I 1935 døde Francisco Cepeda etter å ha styrte ned i en kløft under rittet på fjellet Col du Galibier og i 1967 døde den engelske syklisten Tom Simpson av hjertesvikt opp mot Mount Ventoux. I trøya til Simpson blei det også funne amfetamin og det same vart funne i blodet. I 1995 var det Fabio Casartelli sin tur, Casartelli døde av at han krasjet i ca 90 km/t og slo hodet i ein betongblokk og døde av skadane. Casartelli hadde ikkje sykkelhjelm men legene var i tvil om at det kunne ha reddet han.

Det første 100 årene av rittets historie blei det ikkje brukt sykkelhjelm men i 2003 blei det påbudt med sykkelhjelm, men på egen risiko kunne syklistane ta av seg hjelmane opp mot fjella vist stigninga var på over 5 km. I 2005 blei det derimot påbudt med sykkelhjelm uansett og vist syklistane tok av seg hjelmen kunne dette føre til bot.

Sidan 1980 har Tour de France vore eit heilt anna sykkelløp. Rittet varer i 3 veker i staden for 6 dagar og etappane er på ca 250km i staden for 470km. Det fleste etappane er fellesstartar og det er vanlegvis to individuelle etappar i tillegg til prologen. Prologen er som regel berre på ca 10 km for å få ein person i gul leder trøye. Lag tempo er noko som er blitt tatt ut ifrå rittet men som har komet tilbake året etter. Sidan 2011 har det vert lag tempo i alle år. Tidene kvar rytter bruker på ein etappe blir lagt saman og den ryttaren som har minst tid sitter med den gule trøya, og den ryttaren som sitter med minst samanlagt tid etter målgang i Paris sitter da igjen med leder trøya og vinneren av Touren. I rittet er det 4 forskjellige trøyer som blir delt ut til ryttaren.

Samanlagt - gul trøye

Det er den gule leder trøya som er den viktigaste trøya i Touren. Klatrarane kjemper som regel om den gule trøya sidan Touren blir avgjort på fjelletappane. Rytteren som er sjanseløys i samandraget kan få æren av å bære den gule trøya nokon få dagar sidan dei første etappane er flate etappar. Thor Hushovd er den einaste norske syklisten som har bært den gule trøya nokon få dagar i 2011 og Fabian Cancellara er den ryttaren som har stått flest dagar i gult.

Spurtpoeng - grøn trøye

Konkurransen om den grønne spurttrøya avgjørast ved at ryttaren samlar poeng på innlagte spurtar som er lagt inn under rittet og ved målgang. Poenga som ryttarane får varierer frå kor krevande etappane er. Det er vanligvis spurtarar som Mark Cavendish, Andre Greipel, Marcel Kittel eller Peter Sagan som vant trøya i fjor som kjemper

om poengane. Erik Zabel er den ryttaren som har vunne trøya flest gonger.

Klatrepoeng - rød prikket klatretrøye

Klatretrøya avgjøres ved at ryttaren samlar poeng ved dei kategoriserte stigningane undervegs i løpet. Richard Virenque harr vunne hele 7 gonger og det er klatrarar som kjemper om denne trøya.

Beste rytter under 25 år - kvit trøye/ungdomstrøye

Den ryttaren som ikkje har fylt 25 år den 1. Januar det året rittet går kjemper om den kvite ungdomstrøya. Den ryttaren som er under 25 og som har best tid samanlagt sitter med den kvite ungdomstrøya.

Tour de France har alltid vert prega juks eller doping, men dei siste tiåra har sykling blitt ein meir og meir reinare sport. Dette går riktig veg og vi håper at vi ein gong kan få eit reint Tour de France og eit reint sykkelmiljø.

Kjelder

<http://www.namdalsavisa.no/sport/rikssport/sykling/article2895905.ece>

http://no.wikipedia.org/wiki/Tour_de_France

http://snl.no/Jacques_Anquetil

http://snl.no/Bernard_Hinault

http://snl.no/Frankrike_rundt

Elev 14

Tekst 1

"Redusering eller ikke?"

Mobbing er noe vi alle har ett forhold til, om vi har opplevd det eller ikke. Alle tenker på en spesiell person eller sak når en hører ordet mobbing, forbinder det med noe som er vondt og noe som ødelegger ulike personer -hver eneste dag. *Men, prøver vi egentlig å gjøre noe med dette?*

Olweus-programmet

Mange skoler prøver faktisk å gjøre noe med mobbe problemer som finnes på de ulike skolene. Det er mange måter å gjøre dette på, starte sin egen kampanje mot mobbing, eller gå mer drastisk til verks. Som for eksempel å prøve ulike anti-mobbeprogram - og ett av de som faktisk har vist seg å virke er Olweus-programmet.

Programmet er laget av professor Dan Olweus, som er en av verdens ledende forsker på mobbing. Han har spilt en stor rolle for utviklingen av mobbingen de siste årene. En nye studie viser at de ulike anti-mobbeprogrammene kan ha god effekt. Etter nøyaktig åtte måneder med Olweus-programmet har programmet oppnådd 35-50% nedgang i mobbingen, men for å få en sånn suksess med ett anti-mobbeprogram må en omfattende og grundig analyse av forskjellige mobbeprogram til. Olweus-programmet er ett av de programmene som har vist seg å virke med utrolig høy faktor - på kort tid.

Dan Olweus. (Bilde er hentet fra Google)

Suksessfaktor til ett anti-mobbeprogram

Det er utrolig mange ulike faktorer og små mekanismer som spiller inn for å lykkes med ett anti-mobbeprogram. Det er utrolig mange små detaljer som må passe inn, for å lykkes med ett slikt prosjekt. Først og fremst er det veldig viktig å ha en god ide og ett godt program. Det er også viktig å ha en god implementeringsmodell for å se hvordan utviklingen foregår. En implementeringsmodell er en modell som skal vise framgang og legger en videre plan for utviklingen av prosjektet eller det du skal gjennomføre. Som du sikkert skjønner skal det utrolig mye til for å stable ett anti-mobbeprogram som virkelig virker og gjør god nytte, men når du ser framgang og at antall mobbeofre går ned - er dette virkelig noe man trenger for å få slutt på mobbingen.

Elevundersøkelsen 2012 - mobbing foregår fortsatt

Elevundersøkelsen er en undersøkelse som elever svarer på hvert år (dette gjelder bare ungdomsskolen), som angår hverdagene deres på skolen og hvordan de har de sosialt. Å svare på denne undersøkelsen er helt valgfritt, mange velger også å ikke svare. I 2012 var det 380 000 skoleelever valgte å svare, og resultatene viser seg og ikke bare være gode. Undersøkelsen hevder at 6,8% av elevene (som deltok) blir mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere. Dette mener Barneombudet er svært kritisk.

"Det er snakk om 45-50 000 barn, noe som er forferdelig mange. Samtidig kan vi minne om at de aller fleste barn i norsk skole i dag har det bra, og gleder seg til skolen. Men det hjelper ikke de som blir krenket, og som gruer seg til hver skoledag fordi andre elever eller lærere utsetter dem for krenkelse." forteller Reidar Hjermand, som er leder i Barneombudet.

Det som sjokkerer mest i denne elevundersøkelsen, er at det finnes mobbing blant lærere - noen elever har bekreftet at de har blitt mobbet eller følt seg trakkasert av en eller annen lærer, på en eller annen måte. Undersøkelsen viser at 3,7% har opplevd digital mobbing fra en eller flere lærere og 3,4% fra andre voksne på skolen to til tre ganger i måneden eller mer. Om vi ser på helheten er ikke disse tallene veldig høye, men likevel er det for mye - det skal ikke skje at en elev blir utsatt for noe sånt av en lærer. Men at noen elever blir hakket ned på eller digitalt mobbet av en lærer to til tre ganger i måneden er for mye, og ett veldig sjokkende resultat.

Det er viktig å stå sammen! (Bilde er hentet fra Google)

Viktig å fokusere positivt

Det er veldig lett å fokusere bare på de negative tallene, og glemme det positive og det som allerede er bra. Om en lærer seg å faktisk se det som allerede er bra, er det akkurat det som kan bevise at det faktisk går an å redusere antall mobbeofre kraftig. Mobbing i skoletiden har blitt redusert en god del de siste årene, men har fortsatt masse å gå på. En skal også passe på at digital mobbing fortsetter nedgangen sin.

Denne artikkelen viser at mobbing reduseres fortere nå enn før, men det er viktig å sette til ulike tiltak - som for eksempel å bruke anti-mobbeprogram på de ulike skolene. Dette er en av de faktorene som reduserer mobbing mest!

Kjelder:

<http://www.napha.no/content/396/Anti-mobbeprogram-virker-?device=mobile>

<http://www.advokatenhjelperdeg.no/artikler/mobbing-skal-tas-alvorlig/>

<http://www.elevsiden.no/atferd/1098242831>

Tekst 2

Tema: handball

``Den harde vegen mot målet``

Denne fagartikkelen skal handle om handball, utvikling av unge talent og jobben som vert lagt ned for at yngre spelarar skal utvikle seg best mogleg og få suksess på akkurat det området dei sjølv er ekspertar.

Eit godt støtteapparat

For å få fram yngre talent, utvikle dei og motivere dei vidare – er det utruleg viktig med eit godt støtteapparat rundt spelaren. Ulike støttespelarar kan vere trenarar (noko som er ganske sjølvstøtt), hjelpetrenar, ulike spelarar på laget (vener), familie – ja til og med lærarar. Som du sikkert skjønner skal det utruleg mange folk og det er utruleg mange små brikker som skal passe i eit slikt stort puslespel.

Eit støtteapparat skal støtte, motivere og gi positive tilbakemeldingar. At ein føler at ulike personar følgjer med og

bidrar, har utruleg mykje å seie for utøvarane sjølv. At nokon er der og «løfter» og pusher er viktig på vegen mot målet. Utan desse støttepersonane hadde nok Noreg og verden sjenerelt vore utan mange av talenta vi har i dei ulike idrettane i dag.

Norsk topphandball

Den norske topphandball serien i Noreg heiter Postenligaen, spelarane som spelar i denne divisjonen – lever av nettopp det, og spele handball. I Postenligaen i dag er det med tolv ulike klubbar, og mange på heilt forskjellige nivå. Det er tre lag som ligg i toppen – Tertnes på tredje plass, Storhamar på ein andreplass og Larvik HK som ein suveren leiar på toppen. Det skiljar heile åtte poeng ned til Storhamar frå Larvik, som har trumferte Postenligaen i heile ti år på rad!

Larvik HK vinner Champions League i 2012. (bilete er henta frå Google)

Proff- tilværelsen

Dei som spelar handball på toppnivå i Noreg i dag, har dette som sin jobb. Med god lønn og full arbeidsdag, er dette det dei går til kvar dag – nett som lærarar går til skulen for å undervise elevar kvar einaste dag. Sjølv om ein får betalt for og drive med hobbyen sin, er dette ein så enkel jobb som den høyrest ut? Svaret her er nok nei.

Kvardagane går ut på trening og terping – blod, sveitte og tårer. No skal eg skildre ein heilt alminneleg dag for ein topp-idrettsutøvar innanfor handball. Dagen startar med ein god og ordentlig frukost – gjerne havregrøt, litt frukt og mjølk. Deretter er det klart for trening, første økt startar i ni tida om morgonen og varer til elleve – da er det klart for lunsj og kviletid som varar i to timar. Mange reiser heim om dei bur i nærleiken, det er høgst vanleg og anbefalt å sove den eine timen – slik at ein er klar og restituert for neste økt. Denne økta starter i eitt-tida, og er litt lenger og hardare enn økt nummer ein.

Sjansar for yngre talent

Norsk Håndballforbund er eit forbund som jobbar for handballen i Noreg. Dei ser til ulike kamp-oppsett, følgjer med SUM krinsar i dei ulike regionane her i Noreg – som for eksempel region Vest, region Øst osv. Men det aller viktigaste handballforbundet passar på, er Fair Play og at spelet og dei ulike laga gjer ting på ein rett måte.

Talentsamlingar er til for å utvikle og bringe fram dei ulike talenta. Ein tek ut dei beste frå kvar klubb i det bestemte fylket, deretter plukkar ein ut eit lag som står igjen - dette laget skal presentere region Vest. Når ein har komen inn på dette laget, er ein samstundes komen inn på ei ny talentsamling - som er kalla RUM. Denne talentsamlinga kan ein sjå på som eit junior landslags "uttak" - kor spelarar blir vurdert ut i frå den fysiske formen og spilleferdigheter.

Opptakskrav

For å komme inn på SUM (den første talentsamlinga) er ikkje krava ein stiller så veldig høge. Antall armhevingar ligg på rundt tjue, her må ein ha ein knyttneve under brystet som ein må nå nedpå for at armhevingen skal telle som ein. Spelaren må kunne ta femti eller fleire situps og spenst er veldig viktig innafor handball, så derfor blir spensten også målt. Ein stiller seg på ei linje og må stå stillestående og ta sats, "grensa" eller kravet til lengde ligg her på rundt to meter - men det er sjølvstekt armhevingane og antall situps som blir sett på aller mest. Kjernemusklatur er utruleg viktig når ein skal spele handball.

Når det gjelder uttakskrava på RUM, er det selfølgeleg ein del strengare. Armhevingane gjeld ikkje før ein har brystet heilt ned i bakken, først da kan armhevingen telle som ein. Situps ligg på rundt hundre, og her er det komen inn eit nytt element - nemleg armheng. Kravet her ligg på ti-femten, ein må dra seg heilt ned, for så og dra seg heilt opp att.

Som du skjønner, er ikkje vegen til toppen nokon dans på roser. Uendeleg mange timar med fysisk hard trening, terping og enda meir terping - må leggest ned for å nå heilt til toppen. For å satse må ein tåle og legge nokre timar med vener på hylla, og ha fullt fokus på det som gjeld - nemleg å gjere det som skal til for å blir best mogleg.

Kjelder:

<http://www.handball.no/p1.asp?site=2>

<http://www.toppandball.no/>

Elev 15

Tekst 1

DEN UBRYTBARE RINGEN

Mobbing i skolen er dessverre et kjent fenomen. Å få bukt med dette er ingen lett sak, men en må likevel aldri gi opp. En tar hardt i visst en tror at mobbing kan forsvinne helt, men å prøve å redusere det til et minimum burde være på alles dagsorden. Det er en kjent sak at dette må følges opp kontinuerlig, ellers har det en lei tendens til å blusse opp igjen.

Mobbesaker mot elever er det blitt mange av opp gjennom generasjonene. I 2012 ble en kommune for første gang dømt i Høyesterett for ikke å ha grepet inn i en årelang sak om mobbing mot en elev. Dommen er et godt eksempel på det ansvaret skolen har for å forebygge, avdekke og gripe inn i slike saker. Med denne dommen har skolen, dens ledelse og de ansatte fått en god rettesnor på hvordan det IKKE skal gjøres i skolen. Det er ofte slik at det må skje en trasig hendelse før ting blir tatt hånd om. Det er lett for at vonde og vanskelige hendelser blir oversett fordi det krever så mye å ta det opp, og en kan bli utsatt for motangrep. Dette er fortalt av flere som har vegret seg i slike hendelser nettopp fordi de kanskje ikke blir trodd, eller blir møtt med at det er nok bare en bagatell som snart går over.

Forskningsresultater

Skal det kalles mobbing må det være negativ eller ondsinnet atferd. Denne atferden gjentas og foregår over tid. Det er ubalanse mellom partene, det vil si at den som blir utsatt har vanskelig for å forsvare seg. En elevundersøkelse som Utdanningsdirektoratet har hatt har vist at mobbing i skolen omfatter mange elever. Hvor ofte enkelte blir mobbet varierer, men undersøkelsen viser at elever på mellomtrinnet (5-7. klasse) er mest utsatt. På barnetrinnet er det mer vanlig at en er både mobber og offer. Her kan en snakke om en smitteeffekt. Det vil si at en finner seg et offer som er svakere enn seg selv.

Undersøkelsen viser også at det er mange flere elever som blir mobbet på skolen enn på skoleveien. Mobbing og utestenging skjer ofte i friminuttene. Dette viser hvor viktig det er at skolens ledelse og lærere har stort fokus på dette. En skal ikke undervurdere det å ha mange voksenpersoner ute i skolegården i friminuttene.

Mobbingen tar nye veier

Forskning viser at digital mobbing i skolen ikke har overtatt. En skulle nesten tro det siden sosiale medier har eksplodert de siste årene, men slik er det ikke. Mange av de som blir mobbet digitalt blir også mobbet på mer tradisjonelle måter. Det kan ofte være vanskelig å avgjøre hvem som er avsenderen i digital mobbing. Den form for mobbing kan skje gjennom en falsk adresse eller konto, men det kan også være at mobberen bruker en av vennene sine til å formidle disse meldingene. Innholdet kan være krenkende, vulgært eller truende. Løgner og sensitiv informasjon kan bli sendt rundt til venner og kjente, og en klarer ikke å spore dette uten profesjonell hjelp. Dette koster penger. De fleste tenker ikke på å gjøre det, andre har kanskje ikke råd til å gjennomføre prosessen med å spore det.

Hva som kan fremkalle mobbing

Undersøkelsen viser også at det ikke er mer mobbing i store byer sammenlignet med mindre steder. Dette kan en undre seg over, men det viser seg å stemme. Karakterpress fremkaller lite erting og utestenging. Mobbingen handler som oftest om at mobbeofferet fremstår som sjenert og avviker litt eller mye fra sine klassekamerater. Personen kan ha klær som andre mener er utgått på dato, rar frisyre i andre elevers øyne, kvise og arrete ansikt eller dysleksi. Utseende blir således ofte brukt i mobbegallaen.

Tiltak som virker

Olweus er navnet på et antimobbeprogram som er blitt innført på flere skoler, og med gode resultater. Mobbingen er ikke borte men den er blitt redusert. Dette viser at det nytter å ha fokus på mobbing. Det er viktig at disse skolens ledelse og lærere holder samme kursen, og aller helst forbedrer seg i metodene som brukes. Nettopp som i enhver bedrift. Kampen mot mobbing må aldri legges død. Skoler som ikke har så mye fokus på mobbing gjør lurt i

å følge med på de skolene som rapporterer om gode resultater på dette området, og sette seg inn i hvordan og hvorfor de har fått det. Å lære av hverandre har aldri vært feil.

Kjelde: <http://www.helse.uni.no/ContentItem.aspx?site=29&ci=3444&lq=1>,
<http://www.klikk.no/produktj hjemmesider/gladebarn/article720445.ece>.

Tekst 2

Industristaden Høyanger

Industribygda Høyanger ligg i Sogn og Fjordane, med omlag 4 200 innbyggjarar. Innbyggjartalet har gått jamt og trutt nedover dei siste 10 åra. Hovudårsaka til dette er at det er blitt mykje mindre industriarbeidsplassar.

Ein av dei viktigaste arbeidsplassane i bygda er Hydro med 156 tilsette. Dei tilbyr interessante arbeidsplassar der dei fleste går skiftordningar. Hydro Høyanger tar imot aluminaoksid frå Brasil. I Høyanger utvinn ein aluminium frå aluminaoksid, støyper aluminium til valseblokker og sel dei til valseverk i Europa. Dersom Hydro sentralt ikkje satsar på ein ny hall B i Høyanger vert situasjonen i industribygda vanskeleg. Årsaka til at det vert vanskeleg er at fabrikkjen kan bli nedlagd på grunn av nye miljøkrav for produksjonen av aluminium som kjem i framtida. Dagens produksjonsutstyr byrjar dessutan å bli gammalt og svekka, og treng sårt fornying.

To andre hjørnesteinsbedrifter i bygda er Per A. Øren AS med 70 tilsette, og SafeClean AS med 40 tilsette. Førstnemnde firma driv med langtransport i innland og utland i tillegg til anna entreprenørverksemd. SafeClean AS gjer det svært godt for tida. Dei har som hovudoppgåve å vaske oljeplattformar med ei spesiell blanding av kjemikalier. Ein lokal mann fann opp denne blandinga som gjer stor suksess både i Nordsjøen og andre stader i verda.

I februar 2009 gjekk den største bedrifta i Høyanger konkurs. Fundo Wheels AS produserte felgar til bilindustrien i Europa og hadde på det meste 415 tilsette. Det vart sorg i bygda då denne bedrifta sette kroken på døra. Sidan er det gått 5 år, og spesielt mange unge har reist fordi det ikkje var anna arbeid å få. Alle håpar sterkt at desse vender tilbake, berre det vert arbeid nok. For to år sidan starta det opp igjen ei tilsvarande bedrift i dei same lokala som Fundo Wheels AS var. Det nye firmaet heiter Saint Jean AS og har i dag omlag 20 tilsette. Det store håpet for bygdaer at arbeidsplassane her skal auke på sikt.

Når det gjeld fritidsaktivitetar har Høyanger mange tilbod. Til dømes: fotball, turn, handball, volleyball, sirkeltrening, innebandy, kor, aerobic, karate, korps, saniteten, langrennsgruppe, sykkelklubb, slalomtrekk, jakt og fiskelag, lysløyper, ungdomsklubb og kino.

Noko som er verd å nemne er naturstien der ein kan gå/springe om lag 4 km langs elva. Her

kan ein ta livet med ro eller springe til blodsmaken kjem. Jakt- og fiskelaget er ei aktiv foreining med meir enn 220 medlemmer. Medlemmar får tilbod om gode og rimelege aktivitetar som på jakt og fiske i nærområdet. Vil ein

heller til fjells er det berre 10 minuttar med bil opp i flott turterreng. Her kan ein både ta lange og korte turar. Fleire hytteområde er det også. Har ein ikkje hytte sjølv kan ein leige Falkenhytta eller den nye Røde Kors Hytta. Fotball har mykje å bety i bygda. Fotballgruppa har mest medlemmer av aktivitetane i Høyanger. Her byrjar ein allereie med fotball i førsteklasse.

I Høyanger er det korte avstandar til alt. Det er sjølvsagt kjekt med bil, men ein kan klare seg utan og likevel nå det meste innan kort tid. Sentrumet i bygda er veldig fint og innbydande sjølv om det er lite. Kommunegartnaren sørgjer for at alt er velstelt både i blomsterbedd og krukker. Dette blir lagt merke til av forbipasserande, enten det er turistar eller folk på gjennomreise. I Høyanger sentrum er det 2 barnehagar, ein barne- og ungdomsskule og ein vidaregåande skule. Bibilotektilbodet i bygda er svært godt og mykje besøkt.

For å trekke til seg innbyggjarar er det viktig å ha eit variert tilbod å tilby. Dette har industridbygda Høyanger. Det lokale næringslivet arbeider kontinuerlig med å skaffe arbeidsplassar slik at det på ny kan bli eit yrande liv på staden.

Kjelde: <http://www.nrk.no/sf/leksikon/index.php/H%C3%B8yanger>

http://www.tu.no/migration_catalog/2009/03/02/hydro-hoyanger0903021151.jpg/alternates/h1080/Hydro%20H%C3%B8yanger0903021151.jpg

Økonomisjef på Hydro:

<http://no.wikipedia.org/wiki/H%C3%B8yanger>

Elev 16

Tekst 1

Mobbing i skolen

Mobbing er ett stort problem på veldig mange skoler. Men ett anda større problem er at det ikke oppdages. Mobbingen er ofte skjult som gjør at det er vanskelig for lærere, ansatte og foreldre å legge merke til det. Det er ganske stor forskjell på hvordan jenter og gutter blir mobbet. Jenter blir ofte mobbet mer i det skjulte, mens gutter mobber mer åpenlyst ved hjelp av fysisk vold osv.

Mobbing

En person blir mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over lengere tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer.

Omtrent 40 000 skoleelever blir utsatt for mobbing hvert år. Dette tallet har vært stabilt de siste årene.

Skolen er det stedet hvor mesteparten av mobbingen skjer, dette legger ett stort ansvar på lærere og andre ansatte som for eksempel rektor.

Mobbing deles inn i tre grupper, og det er:

1. Verbal mobbing (si stygge ting ...).
2. Fysisk mobbing (slå, sparke ...).
3. Uttestengelse (en elev holdes utenfor ...)

I 2012 utførte utdanningsdirektoratet en elevundersøkelse som viste at 8-11 % av elevene fra 5-7. trinn og 3-4% fra 8-10. trinn blir utsatt for mobbing i skolen to ganger i måneden eller oftere. Undersøkelsen viste også at 2-3% av elevene på 5-7. trinn og 3-4% av elevene på 8-10. trinn har utsatt andre for mobbing to ganger i måneden eller oftere.

Hvorfor barn ikke vill fortelle voksne om mobbingen

Det er mange grunner til at barn ikke vill fortelle voksne at dem blir mobbet, de fire mest vanlige grunnene er

1. De er redde for å bli mobbet enda mer.
2. De vill ikke bli sett på som sladrehanke
3. De vill ikke bekymre foreldrene sine
4. De skammer seg over å ikke kunne klare seg selv.

Forskjellen på hvordan jenter mobber og hvordan gutter mobber

Gutter er ofte mer voldelige og utfører som regel mer direkte mobbing i form av fysisk vold som er svært lett å oppdage. Jenter derimot bruker mye mindre fysisk vold og kan i motsetning til den direkte mobbingen guttene driver med, være mye vanskeligere å oppdage. Jenter bruker en mer utspekulert måte å mobbe på som dreier seg mer om psykisk smerte enn fysisk.

Jentemobbing

Jentemobbing foregår i det skjulte, jenter blir utsatt for baksnakking, skjulte blikk, hvisking og uthenging. Jenter mobber ikke lenger fysisk, ved bruk av vold. De mobber psykisk i det skjulte. Og det verste er at det er blitt helt normalt, alle jenter har blitt utsatt for det en eller annen gang. De fleste er faktisk blitt utsatt for dette flere ganger. Forskning viser at mobbingen blant jenter er svært vanskelig å finne ut av. Det foregår i det skjulte og lærere har ofte problemer med å oppdage mobbingen, og komme til bunns i problemet.

Guttemobbing

Guttemobbing handler mer om fysisk vold, det går ut på å skubbe, sparke, slå, og andre typer for fysisk vold. De er langt flere gutter som blir utsatt for denne typen mobbing enn jenter. Det er ofte gutter som mobber gutter. En av grunne til at dem gjør dette er for å vise at dem er større og sterkere, og vise at det er dem som er sjefen. Omtrent halvparten av mobbingen foregår i friminuttene, på skoleplassen, på toalettene og i korridorene på skolen.

Kilder:

<http://www.helse.uni.no/ContentItem.aspx?site=29&ci=3444&lg=1>

<http://www.skoleforum.com/artikkel/det.aspx?id=6063>

<http://www.tb.no/meninger/debattartikler/mobbing-i-skolen-alle-voksnes-ansvar-1.7500267>

<http://www.ungogfri.no/Tar+jentemobbing+p%C3%A5+alvor.9UFRnlWu.ips>

Tekst 2

Tupac Shakur

Tupac var ein amerikansk rapper, låtskrivar og skodespelar. Tupac vart fødd 16.juni 1971 i East Harlem, New York. Han er kjendt under artistnavnet 2pac.

Tupac blei døpt Lesane Parish Crooks, men byttet navn og vokste opp som Tupac Amaru Shakur. "Tupac Amaru" tyder "Skinnende Slange", og "Shakur" tyder "Takknemlig for Gud", på arabisk.

Da Tupac var tretten, flytta familien til Baltimore. Baltimore var ein by som ifølge statistikken hadde flest antall tenåringsgraviditetar, tenåringsdrap, og flest svarte som drepte svarte på denne tida. Tupac var ein elev på Baltimore School of the Arts. Der studerte han Skodespill, poesi og jazz.

Som sønn av Black Panther-aktivist, blei Tupac oppdradd av sin mor Afeni Shakur. Ho var i fengsel grunna bombe trusler under sin graviditet med Tupac. Ho vart seinare frikjent i saka. Han hadde ingen kontakt med sin biologiske far, Billy Garland, før han var vaksen.

Musikken

Tupac har solgt meir enn 75 millionar album på verdensbasis, noko som gjer ham til ein av dei mestselgande artistane i verda. Dei fleste av Tupacs singlar handlar om å vakse opp i vald og motgang i ghettoar, rasisme, andre sosiale problem og konflikhtar med andre rapperar i løpet av East Coast-West Coast hip hop rivaliseringa.

Tupac Shakur var ein av dei mest dynamiske, innflytelsesrike og selvdestruktive artistane på nittitallet. Han har blitt ein legende innenfor hip-hop og rap kulturen for sitt store talent, sin voldlege oppførsel og hans brutale død.

Tupac satte fokus på politisk, økonomisk, sosial og rasemessig rettferdighet gjennom musikken sin. Ifølge myndighetene og ulike foreldregrupper var innholdet i tekstane til Tupac alt for drøyt og aggressivt. Det var snakk om dop, prostituerte, drap, sex, pengar, politivald og andre ting som omhandla oppveksten hans, men Tupac sine fans meinte ikkje det same. Dei meinte tekstane handla om korleis han og andre born som vakste opp i fattige miljø hadde det. Det skulle vere ein vekkar for alle dei som faktisk hadde det bra. Myke av innhaldet i tekstane er retta

mot USA sin politikk mot afroamerikanara. I sangen "Brenda's got a baby" tar Tupac f.eks opp problema med tenåringsgraviditet, som er store i USA.

Drapet

«Avisen Los Angeles Times hevder at det var rapperen Notorious B.I.G. som sørget for å få konkurrenten Tupac Shakur skutt og drept i 1996. En journalist i avisen har gjennom lengre tid etterforsket mordet av Shakur blant gjengmedlemmer i Los Angeles underverden. Flere medlemmer hevder at nå avdøde Notorious B.I.G. betalte leiemordere en million dollar for å kvitte seg med Tupac. Rapperen skal også ha gitt leiemorderne en pistol de kunne ta livet av Tupac Shakur med.»

- <http://www.aftenposten.no/kultur/musikk/--Notorious-BIG-bestilte-Tupac-drap-6427948.html#.UwPIVfI5Mxs>

30. November 1994 i Quad – Studiosi New York, blei Tupac skutt. Rapperen The Notorious B.I.G. og manageren hans Puff Daddy vart mistenkt for å stå bak. Det førte til Westcoast/Eastcoast-krigen.

7. September 1996 etter ein Mike Tyson boksekamp vart Tupac skutt igjen. Den 13. september 1996 døyde han på eit sjukehus i Las Vegas av skadene han fekk etter å ha blitt skutt av ukjente gjerningsmenn i ein «Drive by shooting».

Kilder:

http://no.wikipedia.org/wiki/2_Pac

http://snl.no/Tupac_Shakur

- <http://www.aftenposten.no/kultur/musikk/--Notorious-BIG-bestilte-Tupac-drap-6427948.html#.UwPIVfI5Mxs>

Elev 17

Tekst 1

Mobbing

Mobbing er ett av de største samfunnsproblema vi har. Mobbing er vanligst i sammenhenger der mennesker møter, som for eksempel; skole, arbeidsplass, fritidsaktiviteter og til og med gamlehjem. Undersøkelser viser at rundt 40-60 nordmenn tar sitt eige liv kvar år som følge av mobbing. Så hvorfor mobber vi? Og hva kan vi gjøre for å forhindre det?

Hva er mobbing egentlig?

Mobbing er ikke bare noe som skjer i sosiale sammenhenger. Nå takket være den teknologiske utviklingen kan du nå terrorisere og mobbe andre mennesker over nettet. Men i hovedsak skjer den mest vanlige form for mobbing på skolen.

Olweus (1992:17) definerer mobbing slik: "En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer".

Hvorfor mobbing skjer:

En som mobber er kanskje litt usikker på seg selv og sin egen posisjon og trenger ofte å heve seg over andre i sosiale sammenhenger. Hovedgrunnen til mobbing er først og fremst på grunn av egen usikkerhet. En elev som mobber en annen elev vil vel si at han velger mobbeofferet basert på utseende og oppførsel. Dei ville mest sannsynlig mobbe en person som er annerledes enn dem.

En elevundersøkelse fra 2012 viser at mobbing på skolen omfatter ganske mange elever, enten de er mobbeofferet, eller den som mobber.

I tillegg, fikk norske skoler i 2005 et mer omfattende regelverk for hvordan mobbing skal håndteres.

Opplæringsloven forplikter rektorer og lærere til å ta tak i situasjonen og iverksette tiltak. Men siden da har det ikke skjedd særlig mye forandring

- Blir mobba på skolen mer enn 2 ganger i måneden eller oftere:

- 8-11% av elevene på 5-7 trinn.

- 7-8% av elevene på 8-10 trinn.

- Mobber andre på skolen 2 ganger i måneden eller oftere:

- 2-3% av elevene på 5-7 trinn.

- 3-4% av elevene på 8-7trinn.

Skjult mobbing:

Husk at det sikkert skjer ekstremt mye mer mobbing i skolen enn disse elevundersøkelsene viser. Mobbing kan i noen tilfeller være svært i øyenfallende, men noen ganger skjer det i det skjulte. "skjult mobbing" er vel hovedmetoden jenter som oftest bruker. Det er som oftest "hvissing og tiksing", uskyldig baksnakking til ei betrodd venninne, stygge blikk, små kommentarer på alt en gjør osv. Ett problem då er at denne typen jentemobbing ikke blir tatt seriøst i hele tatt. Det blir bare sett på som håpløst jentetull lærerne ikke engang kan bry seg med. Men det er feil. Denne "uskyldige" formen for mobbing kan ødelegge mye, inkludert ødelegge selvbildet deres. Det går mer på det psykiske enn den fysiske "guttemobbingen" med slag og spark.

Digital mobbing:

Digital eller elektronisk mobbing, er når selve mobbingen skjer over internett eller mobiltelefon.

Det kan være ved bruk av e-post, mobiltelefonsamtaler/oppringninger, meldninger sendt til mobiltelefon, chat på mobiltelefon eller internett, i egne chatterom eller chatterom tilknyttet spill, nettsteder med negativt innhold om navngitte personer og meldingstjenester over internett som for eksempel facebook, twitter osv.

Digital mobbing skjer uten direkte kontakt mellom mobber og mobbeofferet. Nettopp det kan gjøre det vanskelig å identifisere mobberen. Digital mobbing kan skje hvor som helst, når som helst. Det er og vanlig at den som blir mobbet digitalt også blir mobbet på den mer tradisjonelle fysiske måten.

For å konkludere; mobbing kommer som oftest av at noen som sliter med eget selvbilde og dårlig selvtilit tar det ut over andre for å heve seg selv. Hvis vi vil ha slutt på mobbing må vi lære oss å si ifra. Ved å ikke gjøre noe med det, og bare ignorere det, så signaliserer man at mobbing er greit.

Læreren har også et stort ansvar, å sørge for at elevene forstår konsekvensene av mobbing, og de må også hjelpe elevene å finne en løsning på problemet. Det er ofte at foreldre må ta opp en kamp med skolens ledelse for å bli hørt og få hjelp fra skolen, noe som ofte tar veldig lang tid. Vi må se umiddelbare tiltak sekundet en lærer eller medelev ser mobbing i skolen.

Alle har et ansvar for å forhindre mobbing. Enten du er forbi passerende, blir mobbet eller mobber selv.

Kilder:

<http://www.helse.uni.no/ContentItem.aspx?site=29&ci=3444&lg=1>

<http://www.elevsiden.no/atferd/1098242831>

<http://www.advokat.no/kompetanseomraader/familie-arv-og-skifte/skolejuss/mobbing-pa-skolen-klagemuligheter-og-krav-pa-erstatning/>

Tekst 2

Innvandring i Norge

Fleire har framstilt påstandar om at utlendingane "tek over Noreg". Og i 2013 var heile 12,2% av befolkninga innvandraranar. Det vil altså sei rundt 60 000 menneskjer.

Kva er innvandring?

Per definisjon tyder innvandring, innflytting av utlendingar til eit land (i ein stat) der dei tek varig opphald. Uttrykket er ofte brukt til å definere både 1. generasjons innvandring og 2. generasjons innvandring som ein fellesbetegnelse.

12,2% av befolkninga i Noreg er definert som 1.genasjons innvandraranar. Det vil sei at personen sjølv har emigrert frå eit anna land, og begge foreldrene er fødd i utlandet. 2. generasjons innvandraranar er fødd i Noreg av foreldre med utanlandsk bakgrunn, og vert difor statsborgar i Noreg.

Innvandraranar kjem frå 219 ulike land og sjølvstyrte regionar. 546 732 er 1.genasjons innvandraranar medan 108 438 er norskfødde 2. generasjons innvandraranar.

Mange trur at Noreg har ekstrem innvandring i forhold til andre land i Europa, men det er langt ifrå sant.

Samanlikna med andre land i Europa er Noreg heilt gjennomsnittleg innvandring, langt større enn land som blant anna Irland og Finland, men betydeleg mindre enn land som Sverige.

Det kjem flest innvandraranar frå land som Polen, Sverige, Tyskland, Somalia, Pakistan, Irak og Danmark. Desse landa er alle land som er sterkt prega av arbeidslausheit eller fattigdom osv. Ganske mange av desse innvandraranarane reiser som oftast til store byar, slik som Oslo. I Oslo er heile 28,4% av befolkninga innvandraranar. Sverige og Tyskland passar vel ikkje heilt inn i kategorien med fattigdom og naud, men det er land med stor arbeidslausheit blant ungdom.

Kvar i Noreg bur dei?

I Noreg finn du innvandraran i kvar einaste kommune. I Oslo utgjer innvandrane heile 28% av befolkninga, det vil sei ein tredjedel av befolkninga. Det er altså den staden i Noreg du finn flest innvandraran. Etter Oslo kjem kommunane Drammen og Lørenskog.

Innvandrane i Oslo er i svært stor grad busett i få bydelar. I 2010 var det tre skular i Oslo der ingen av elevane som begynte hadde norsk som morsmål eller kunne snakke norsk i det heile. Og på eit titals andre begynte det berre nokre få som snakka norsk.

I 2010 hadde 40 % av Oslos grunnskoleelever minoritetsspråklig bakgrunn. På 58 av Oslos 137 skular har mindre enn 50 % av elevane norsk som morsmål.

Norsk-pakistanarane

Nokre av dei første offisielle innvandringsgruppene som kom til Noreg var Pakistanarane på 1960-talet. Innvandringa frå Pakistan starta for fullt på 1970-talet som følgje av at Danmark hadde innført innvandringsstopp.

Mange faktorar førte til at innvandringa vart slik som den vart, blant anna begynte det norske oljeeventyret rundt 1969, og etterspurnaden etter arbeidskraft og eksepertise var svært stor. Andre grunnar kan og være at slik som Danmark, hadde også andre land i vest- Europa innført innvandringsstopp. Pakistan var allereie i vanskar og fleire såg inga anna moglegheit enn å flytte for å skape eit betre liv for seg og sine familiar. I Pakistan var det manglande industri, statsstruktur, og Indias brot på delingsavtalen mellom landa førte til fattigdom og svolt blant folket i Pakistan. Seinare i 1971 blei det og ein ekstrem krigsfare mellom India og Pakistan. Pakistanarane kom, slo seg til ro og tok dei minst betalte jobbane i industri og servicenæringa, og elendige bo- og arbeidsforhold prega den første tida deira i Norge. Dei var og svært utsatt for hat-kriminalitet og utnytting av arbeidsgivarar osv.

Etnolog Liv Hilde Boe beskriver pakistanarane som kom til Noreg:

"De første unge pakistanske mennene som fant veien til Norge, kom som "fremmedarbeidere" i slutten av 1960-årene. De kom for å bedre sine kår. Det har vist seg at det ikke var de som hadde de største vanskene hjemme som emigrerte, men kanskje de mest aktive og modige som våget det store spranget - å reise ut og være pionerar, å tjene til sitt opphold, å sende penger til familien i hjemlandet og bidra til at andre familiemedlemmer kunne komme etter. Trolig vil det være mange norske og europeiske emigranter til Amerika denne karakteristikken kunne passe på."

Sidan då har Norsk- pakistanarane blitt ein fellesbetegnelse på ein som har ein eller to foreldre som er av pakistansk bakgrunn. Frå 1.januar 2013 var det 33 634 norsk-pakistanar i Noreg, og 18 440 er innvandraran og 15 194 er norskfødde etterkommarar. Dei fleste 2. generasjons innvandrere i Noreg i dag ser ut til å være de innvandrere i Noreg som i dag er best integrerte.

Norsk-pakistanske forretningsfolk som har bygd vesentlige og profitable bedrifter i Noreg er blant andre Mohammad Saddiq, Tommy Sharif og Shahzad Rana. Dei er alle gode eksempel på svært integrerte norsk-pakistanarar.

Kjelder:

http://no.wikipedia.org/wiki/Innvandrere_i_Norge

<http://snl.no/innvandring>

<http://www.aftenposten.no/meninger/sid/Innvandrere-tar-ikke-over-Norge-7340214.html#UwN6-3d5PvA>

http://no.wikipedia.org/wiki/Pakistanere_i_Norge

Elev 18

Tekst 1

Mobbing i skolen

Mobbing er bruk av makt eller trusler til å skaffe seg makt over andre. Mobbing på skoler er veldig utbredt. Mobbing blir utnyttet av andre til utpressing og til å skremme. Mobbing er overalt og skjer konstant. Det er fysisk, psykisk og digital mobbing. Hva kan gjøres? Hvem bør ta ansvar?

Du ser det kanskje ikke, men på en skole det er nesten alltid mobbing av en eller annen elev. Enten det er baksnakking, utestenging eller ryktespredning. Dette blir et stadig større problem. Digital mobbing er mest brukt siden det er vanskeligere å slå ned på og slått ned på. Det er mange elever som ikke tør å si ifra om mobbing eller plaging, det er viktig at lærerne motiverer elevene til å si ifra. Kanskje det er bare elevene kan hindre mobbing når det først har begynt. Men lærere og voksne kan forebygge det.

Det er mange ulike mobbemetoder. Mobbing med fysisk vold blir mindre vanlig, det blir heller mere populært å baksnakke og mobbe stille. Sosiale medier er også høyt oppe på listen over mest brukte mobbemetoder. Mange bruker internett eller andre metoder til å sende for eksempel et bilde eller en melding. Det er fort gjort å sende noe og ikke tenke så mye over konsekvensene. Det er lettere å taste inn bokstaver enn å si det med egne ord. Det kan også være verre for offeret å få en melding når man er alene hjemme, og vite at man aldri kan være i fred. Mobbing kan føre til psykiske plager som varer heilt til som voksen. Angst, sosiale problemer, rusmisbruk, depresjon etc. i ekstreme tilfeller sjølv mord.

Gjennombruddet av sosiale medier de siste årene har en stor skyld i mobbing. Det har blitt en ny måte å jobbe på. Det er mange som tar snikbilder, videoer, og manipulering av bilder og sender stygge meldinger. Rasisme, stygge adjektiv etc. som er brukt for å såre andre er det vanligste å angripe med.

Spørsmålet er om det er lærerne eller elevene ansvaret ligger på. Det er mange forskjellige meninger rundt ansvar for mobbing. Før i tiden påstod skolen at det var elevene sitt ansvar å ikke bli mobbet eller plaget på skolen, i mindre eller større grad Det er mange eksempler på at denne «late» måten å gjøre ting på har ikke holdt vann. Nå er det lover som bestemmer at det er lærerne sitt ansvar til å passe på å ta vare på elevene. Det er noen lærere som får kritikk av at dei legger for mye ansvar på venner og medelever til å ta ansvar å stå opp for andre.

Mobbing er staffbart med bøter eller til og med fengsel vist du er gammel nok. Det er mange som undervurderer og ikke syns det er så stort problem som deri fleste sier. Det er mange elever som kommer unna med mobbing siden det er vanskeligere å oppdage. Mobbing skjer ikke bare på skoler heller det kan skje på fritiden eller på ein voksen arbeidsplass.

Det er mange forskjellige meninger om baksnakking. Noen mener det ikke er så feil å kritisere andre folk for noe dei ikke liker. Baksnakking er ikke konstruktiv feedback. Istedenfor å baksnakke kan du heller si til den personen hva

som er problemet istedenfor å vere feig å bruke det som ein måte å heve seg sjølv på. Å baksnakke baksnakkere er fortsatt baksnakking uansett hvem det gjelder. Et alternativ kan vere å ta det opp med ein lærer eller foreldre.

Det blir stadig flere organisasjoner som arbeider for hindre mobbing. Francois Elsfadi er med i eine mobbeorganisjon og har reist rundt på skoler og holdt foredrag for elever. Han har selv tidligere vært en mobber, og bruker egne erfaringer til å snakke om teamet. til Dagbladet sier han: «Hadde ikke de andre elevene ledd, ville jeg nok sluttet med plagingen. Mobbingen ble en greie jeg kjørte på fordi jeg fikk oppmerksomhet og status» Det er et bra eksempel på hvorfor andre mobber, dei er svakere enn offeret. For å løyse denne utfordringen må politiet være mer forberedt på mobbesaker spesielt på skoler.

Både elever og foreldre kan henvende seg til skolen og be om at feil og mangler ved skolemiljøet blir rettet opp. Loven sier at du har rett til å si ifra. Skriftlig klaging.

Tekst 2

Best i verden?

Arsenal er blant verdens beste fotballag og har vunne 13 premier league tittlar. Er det bare eit spørsmål om tid før dei slår tilbake? Eller har arsenal mistet det som trengst for å vinne.

Historien

Arsenal F.C starta som eit smålag starta av arbeidarar frå Royal Arsenal i Woolwich i 1886. Namnet blei forandra i 1891 når klubben blei profesjonell. Arsenal rykket opp til første divisjon i 1904. Sjølv om utviklinga gjekk fort i klubben så gjekk den nesten konkurs i 1910 før den blei tatt over av Henry Norris og fekk navnet Arsenal.

Etter første verdskrig fekk klubben ein ny manager i 1925. Herbert Chapman brakte arsenal inn i ein gullalder. Arsenal blei league champions fem ganger og vant FA-cupen to ganger før Herbert døde av lungekreft. 1950 og 60 talet såg det ut som magien var borte for arsenal.

I 1966 begynte arsenal med ny manager og fekk sin andre suksessperiode. I 1986 begynte den gamle arsenal fotballspelaren som manager og ga laget ein tredje suksessperiode ut 90-talet.

Laget spilte med magi utover 2000-talet. Arsene Wenger (den nye manageren) brakte nytt treningsregime og taktikker. Laget fekk kallenavnet «The Invincibles» etter å ha vunnet 49 ligakamper på rad!

Logo

Arsenal sin første logo var av tre kanoner som pekte nordover på samme måte som kommune-flagget fra gjembyen i woolwich.

Denne logoen ble byttet ut med en ny klubblogo i 1949. Som hadde en kanon som pekte vest. Under står det

gotiske bokstaver som tyder: Seier kommer fra harmoni.

Spillestil

Arsenal har fått mange kommentarer på spillestilen sin. Dei aller fleste meiner spillestilen går ut på å bruke vinnerlysten sin til å vinne og den tekniske bruken av banen. Men andre (Tony Adams) mener att arsenal spiller en for open måte og burde bruke en meir beskyttande stil. Men manageren Arsene Wingers meiner det motsatte, det att laget bruker en offensiv spillestil er bra for laget.

Drakter

Når Arsenal startet i 1886 hadde arsenal et problem med å finne farger til draktene sine. To av spillerne hadde tidligere spilt på Nottingham forest. Dei donerte draktsett og ball til Arsenal. En mørk rødfarge og hvite shorts med hvite strømper.

I 1933 blei draktsettet oppgradert til meir likt som i dag. Hvite ermer og en lysere rødfarge.

Arsenal medlemmer

Mesut Özil, Aaron Ramsey, Theo Walcott, Olivier Giroud, Lukas Podolski, Kim Källström, Jack Wilshere, Nicklas Bendtner, Santi Cazorla, Serge Gnabry, Tomáš Rosický, Bacary Sagna, Ryo Miyaichi, Mikel Arteta, Mathieu Flamini, Per Mertesacker, Wojciech Szczesny, Alex Oxlade-Chamberlain, Laurent Koscielny, Thomas Vermaelen, Yaya Sanogo, Abou Diaby, Kieran Gibbs, Nacho Monreal, Emiliano Viviano, Carl Jenkinson, Chuba Akpom, Łukasz Fabiański, Gedion Zelalem, Isaac Hayden

Elev 19

Tekst 1

Gir mobbing mening?

Mobbing har alltid vert et stort problem innen skole og andre sammenhenger der det befinner seg mange mennesker som omgås daglig. De fleste har opplevd mobbing enten som mobbeoffer eller mobber. Men hvorfor oppstår mobbing?

Mobbing i barneskolen

Mobbing er som oftest et problem på skoler. Mange skoler i landet er gode til å unngå og forebygge mobbing fra første klasse. Da lærer de at alle skal være med på leken og ingen skal stå utenfor og se på. Etterhvert glir som regel dette ut allerede i samme klasse. Dette er synd og fører til at det alltid blir den eller de personene som står utenfor og ser på. Mange lærere prøver å ta tak i dette de første gangene, men etter hvert gir dem opp. Disse elevene får

som regel en ganske kjedelig skolegang som "outsiders". Når elevene begynner på mellomtrinnet, blir mobbingen tatt mer og mer seriøst.

Mobbing i ungdomsskolen

Mobbing i ungdomsskolen er verre enn på barneskolen. Når folk begynner på ungdomsskolen, blir mobbingen bare mer og mer alvorlig. I noen tilfeller ender dette opp med at mobbeofferet klikker og begynner å slå eller sparke mobberen. Når mobbingen har kommet så langt og lærerne ikke har tatt tak i det, er det på tide å anmelde skolen din. Folk som blir utsatt for mobbing blir ofte sterkere psykisk enn mobberne.

Hvorfor mobbe medelever?

Folk som mobber er ofte folk som ikke har det så bra hjemme. Mobberne mobber for å få seg selv i en høyere stilling enn de er i. Da mobber de som regel mindreårige, altså folk som er yngre enn mobberen. Det første en mobber begynner med er å slå psykisk ned på offeret en gang i uken. Deretter kan dette utvikle seg til å bli opp til flere dager i uka. Etter hvert som dette skjer kan offeret føle at dette blir en vane som det ikke går an å gjøre noe med.

Mobbing på vgs.

Mobbing på som skjer på vgs. er ofte den verste formen for mobbing. Der er mobbing igjen brukt for å komme seg opp i en høyere stilling. Her er det lettere å komme seg opp ettersom alle ser på deg som et forbilde om du er stor i kjeften. De fleste ønsker vel å kunne eige folk eller si imot deres mening? I denne tilfellen er det til og med noen som har blitt mobbet så mye at de har tatt sitt eget liv.

Mobbing – i korte trekk

Mobbing er et begrep som betyr det samme som sosialt nederlag. Mobbing skjer som oftest der mange folk samles daglig. Som oftest er det en gruppe mennesker som går imot en person daglig eller flere ganger samme dag i en lengre tidsperiode. Mobberne er ofte folk som er meget store i kjeften. Mobbing er en form for psykisk vold. Dette kan ofte formere seg sånn at mobberen begynner å sende meldinger til offeret på f.eks. facebook eller snapchat på fritiden. Et eksempel på mobbing er; om noen går rundt og sier du er dum hver dag, føler du til slutt at du er dum.

Mobbing på Høyanger skole

Høyanger skole er en av de skolene som har vært mye oppe i media i det siste ang. mobbing. Skolen har blitt anmeldt en rekke ganger de siste årene. Anmeldelsene har gått på mobbing i en periode på flere år. Skolen har derfor nå fått et mindre godt rykte. Dette gjør at mange foreldre blir bekymret for å sende barna sine på skolen. Etter at det stod en artikkel i Firda om mobbingen på skolen, har lærerne fått beskjed at de ikke hadde gjort nok for å stoppe mobbingen. Lærerne har nå fått i oppgave å følge opp og se til hver eneste elev.

Mobbing – ingen ende?

Mobbing kommer altså ikke til noe ende. De som kan hindre og forebygge mobbing er lærerne. Det betyr altså at de må bli flinkere å følge opp hver eneste elev. Dette kan gjøre at mobbing på skolen blir kraftig redusert med årene,

som også gjør at flere får et bedre liv. Bildet viser hvordan mobbing blir brukt i de fleste tilfeller, mange mot en.

Kjelder: <http://no.wikipedia.org/wiki/Mobbing> <http://www.nrk.no/sognogfjordane/hoyanger-gjer-ikkje-nok-mot-mobbing-1.11501126>

Tekst 2

Ski – gjennom tidene

Ski har gått ifrå å vere eit hjelpemiddel til nærast ei kunstform. Ski har lenge vore eit hjelpemiddel for å gå på snø og for å ta seg fram i fjellet. Nordmenn er “født med ski på beina”, dette er noko mange påstår. Fleire nordmenn meiner dette kan stemme på grunn av at dei fleste i Noreg likar seg ute i fjellet på ski om vinteren.

Historien

Ski er eit av dei eldste framkomstmiddela i norsk historie. Verdas eldste ski er funnen i Russland. Dei skia var om lag 8000 år gamle. Den eldste skien som er funnen i Noreg er om lag 5200 år gammal. Denne skien vart funnen eit lite stykke nord for Mosjøen i Nordland fylke. Skien vart funnen to meter nede i ei myr. Det betyr altså at denne skien har vore i bruk i den eldste del av yngre steinalder.

Den vanlegaste skitypen som vart brukt fram til 1700-talet, vart kalla langski. Dette var ein type ski der den eine skien var tre meter lang og den andre var to meter. Den lange skien vart brukt til å gli med medan den andre vart brukt til å sparke frå med. Denne korte skien var og dekt med pels under for å skape motstand til å sparke av med. Desse skia vart laga av eit stykke tre.

Ski – no til dags

Ski er fortsatt eit nyttig verktøy for å kome seg fram i fjellet. Skia som blir laga no til dags er ofte sett saman av fleire lag, som karbon, titan, glassfiber osv. Dei fleste ski har som regel ei trekjerne. Tre er med på gi spenn i skia. Sålen i ein ski er delt inn i to glidesoner og ei smøresone. Det er viktig at skien har rett spenn. Spenn vil seie den delen der smøresona er. Spennet gjer at smøresona ikkje tar nedi når du legg vekt på begge skia. Smøresona er det som gir feste når du skal sparke ifrå. Så om du har for mykje spenn i ein ski, det vil seie; den er for stiv, får du ikkje sparka godt ifrå. Om det er for lite spenn i ein ski tar smøresona heile tida nedi og du bremsar i nedoverbakke.

Skøyteski

Skøyteski er ski som har mindre spenn og ingen smøresone. Skøyteskia er lagd for å gli heile vegen. For å smøre skøyteski treng du berre glider, ingen festevoks eller liknande. Om skia skal vere optimale bør dei vere 10 cm lenger enn skiløparen. Spennet skal tilpassast vekta på skiløparen for å få best mulig fart.

Klassisk ski

Klassiske ski er ski som har spenn og smøresone. Klassiske ski blir i hovudsak brukt for å gå i klassiske spor. Klassiske spor er spor som er akkurat breie nok til skia. Spora fungerer på same måte som togskiner, du slepp å styre skia dine. For å smøre klassiske ski treng du festevoks eller klister under foten, i smøresona. På dei to glidesonene framme og bak på skien treng du glider for å få god gli. Spennet i klassiske ski bør vere tilpassa vekta og lengda til skiløparen, for at festesona blir trykt ned når han skal sparke ifrå. Denne typen ski har utvikla seg mykje dei siste 30 år. Skiproducentane har blant anna begynt å bruke karbon i desse skia for å gjere dei lettast mogleg.

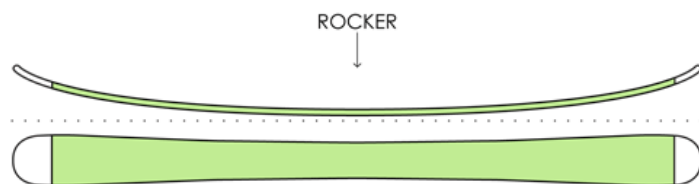
Alpinski

Alpinski er den typen ski med flest forskjellige ulike skitypar. Alpinski fins som carvingski, parkski, pudderski, toppturski og allmountainski. Alpinski er den typen flest mennesker i forbinder med ordet ski.

Carvingski er ein type alpinski med ganske mykje innsving. Innsving vil seie at skien er smalare på midten en i tuppene. Dette gjer at skia gjer kortare og raskare svingar enn ski med mindre innsving. Desse skia har lite spenn. Slike ski er ofte brukt til å køyre utfor og storslalom med. Dei aller fleste produsentar av ski, lagar slike ski.

Parkski, eller twintipski som nokon kallar det, er ski med tupp i begge endar. Disse skia er egna for hopp og terrengparkar. Parkski har som oftast lik bredde framme og bak for å gjere det lettare å ha kontroll når ein køyrer baklengs. Disse skia har som oftast ikkje noko spenn. Bindingane på slike ski blir ofte montert på midten av skien. Somme ski har også ein litt mjukare tupp framme og bak for å gjere det lettare å gjere "nosebutter" eller "switchbutter". Butter er det å begynne ein rotasjon på snøen før ein kjem opp i lufta.

Pudderski er ski som er egna for å køyre i puddersnø utanfor løypene. Skia er som regel breiare enn 100 mm under foten, for å få best mogleg flyt i djup pudder. Mange pudderski har "rocker" for å få skien mest mogeleg opp frå snøen. "Rocker" er eit motsett spenn som gjer at berre ein liten del av skien tek nedi snøen når du køyrer i preppa løyper. Ein ny type teknologi som er og blitt meir og meir brukt i slike ski er "taper", som gjer at den breiaste delen

av fram- og bakskien blir flytta nærare midten. Dette gjer det da vanskelegare å hekte skien i pudder.

Eksempel på ein ski med "rocker", du kan sjå at berre ein liten del av skien tek nedi og resten peikar oppover.

Toppturski er ski som er egna for å gå bratt oppover. Slike ski skal ofte vere lettast mogeleg for å kunne nyte turen oppover. Ein slike type ski har ofte ikkje like gode køyreegenskapar nedover, som ein typisk "bakkeski". Toppturski set ikkje fokus på å vere så breie som mogeleg heller. Bindingane på slike ski er ofte berre nokre små metalklossar som verkar veldig pysete, men som er meir solide enn det folk flest trur.

Allmountainski er ski som er meint for å takle dei fleste forhold. Desse skia er breie nok til å flyte i pudder, samtidig som dei er smale nok til å takle preppa løyper. Skia taklar god fart og er stabile på alle underlag.

Ski har rett og slett vore eit veldig viktig verktøy for oss i Noreg og i resten av verda der det er snø om vinteren. Ski fins i mange former og fasongar, og enten du er nybegynnar eller proff, treng du ikkje leite lenge for å finne det perfekte paret for deg og dine bruksområde.

Kjelder:

<http://www.oslosportslager.no/magasinet/alpinski--hvordan-velge-rett-364.aspx>

<http://www.oslosportslager.no/magasinet/early-taper-progressive-sidecut-reversed-sidecut-symmetric-497.aspx>

<http://no.wikipedia.org/wiki/Skihistorie>

[http://no.wikipedia.org/wiki/Ski_\(redskap\)](http://no.wikipedia.org/wiki/Ski_(redskap))

Elev 20

Tekst 1

Blind eller synlig mobbing

Mobbing er et problem som skjer daglig og som ikke alltid er like lett og få øye på. Det er et problem du finner på de aller fleste plasser du er. Det finnes flere former for mobbing som, direkte, psykisk, fysisk, utestenging og tulle mobbing. Vi leser ofte om forskjellige mobbesaker rundt om i verden, og om alle som får livet sitt ødelagt grunnet dette. Mobbing finner sted overalt i verden og 2 / 3 av verdens befolkning har gjennom livet opplevd en form for mobbing.

Hvorfor mobbe?

Alle som er med på å mobbe gjør dette kun for å rakke ned på vedkommende. Det er mange forskjellige grunner til hvorfor de velger å mobbe. Det kan være at de er sjalu på personen, at de er sjalue for at offeret har noe de ikke har. De leter etter negative ting som de kan rakke ned på. Det kan være offeret skiller seg ut fra folkemengden og ikke er helt som alle andre, som for eksempel de riktige klærne, telefonen, skoen, eller de riktige tingene generelt. Det er mobbing i både skole, jobb, eldrecenter og over alt der det er personer finner du en form for mobbing.

Type mobbing

Blind mobbing er det som oftest oppstår, dette pågår som oftest over internett. Det kan være alt fra å lage grupper vedkommende ikke får delta i, kommentere stygge kommentarer som går på pårørende, baksnakke i samtaler på sosiale medier og i hverdagen generelt, redigere bilder av vedkommende, utnytte offerets svakheter og bruke ting mot dem som utpressing for at mobberne skal få de godene de ønsker og for og hevde seg selv. Dette skjer bak ryggen på de voksne og bak alle andre ellers som ikke er obs på situasjonen og hva som skjer. De som mobber er ofte veldig flinke til å skjule det for alle andre, og kan gi ansvaret til noen andre som har vært vitne, om de blir fersket. Det er ofte mellom personer som skal være venner det skjer eller i store vennegjenger, den ene utnytter den andres svakheter og gjør alt for at de skal bli den mest populære i vennegjengen. De bruker skjulte metoder det ikke alltid er like lett å få øye på.

Fysisk mobbing er det som går ut over personen ved fysiske handlinger som å bli slått, sparket, skubbet. De gjør det også fordi de vil at offeret skal bli såret og ha det vondt. Det er mange som tror det er lettere for de voksne og gripe inn i sånne saker, men ikke alltid blir dette heller merket eller gjort noe med av dem. Folkene rundt offeret merker endring i personens oppførsel. Noen av endringene kan være at de er redd for å gå alene, har vondt i magen og blåmerker på kroppen. De føler de må være i selskap med andre for at de ikke skal bli tatt, de er redde for å få noe de liker og for at det skal bli ødelagt av dem. Mange mister selvfølelsen og lysten til og være sosial. De starter å tro de ikke er verdt noe, de vil ikke være til bry for dem rundt, og får ofte problemer med det psykiske eller fysiske.

Indirekte mobbing er også en type mobbing som stenger deg ute fra alt av det sosiale. Man blir utestengt av alle rundt. Du får ikke være med på aktiviteter, man blir sett ned på, sett på som luft, usynlig og rett og slett sosialt utestengt av alle. Man blir sett ned på for klærne man har, hvordan en er, hvordan en snakker og leter etter flere feil de kan klage på. De kan se ned på deg selv om du har akkurat de samme tingene som de, kun fordi de har bestemt seg for at du ikke skal få være medlem av gjengen.

Mobbing skjer over alt, bildet viser en fysisk eller indirekte måte å mobbe.

Mangen av de som blir mobbet klarer ikke gi beskjed til noen rundt og venner seg til at hverdagen er sånn og lever med det. Flere av mobbe ofrene kan være for svake for mobbingen og de påkjenningene de utsettes for. De vil til slutt velge å tenke negative tanker om livet og om seg selv. Det ender dessverre opp med at noen har det så vondt at de velger å ta selvmord eller starte med selvskading for å bli kvitt tankene sine. Men det finnes også de som blir sinte og velger å ta tilbake med sinnet og ved å sloss. Dette ender ikke alltid bra. Mange av ofrene som gjør dette kan få skylden og bli sett i et dårlig lys.

Mobbing er noe vi dessverre aldri kan bli kvitt. Det har pågått i alle år og kommer nok alltid dessverre til og eksistere. Det er viktig at alle er bevisst på det, og vere enn venn der det trengs.

Tekst 2

Sognefjorden, verdas perle

I vakre Sogn finn vi den lange, flotte og turist besøkte fjorden. Den strekker seg over eit langt areal, og har ein unik utforming. Den er kjent for flott klima, og ein fantastisk natur. Kvar sommar kjem det fleire besøkande frå heile verda, kun for å sjå flotte Sognefjorden.

Her er ein fjordarm som strekkjer seg langt innover fjorden, med vakker natur.

Sognefjorden er verdas nest lengste fjord, og startar i Ytre Sula og går heile vegen inn til [Skjolden](#) ved botnen av Lustrafjorden. Fjorden er på det djupaste 1308 m, og du finner det djupaste punktet i Vadheims fjorden.

Kvifor besøke Sognefjorden?

Den vert heile tida besøkt av fleire hundre turistar som er svært fasinert over det fine landskapet dei besøker. Det er ein fantastisk natur og vegetasjon som gir dei fleste eit paff. Det kan ikkje måle seg med noko anna land, noko turistane vil sjå med eigne auge. Naturen er fantastisk, med grønne skogar, høge fjelltoppar, ein lang skinnande fjord, fruktproduksjon, smale vegar og ikkje minst ein stille og roleg plass, for dei som ønskjer ro. Det er fleire ulike stader langs heile Sognefjorden som har fleire museum. Desse musea viser tilreisande korleis det har vore i fleire år, og korleis Sognefjorden har vorte danna. Du har og eit stort utval av fjelltoppar du kan besøke, som gir deg syn over ein kjempestor fjordarm, og kanskje lenger.

Unike aktivitetstilbod

Sognefjorden er kjent for sin fantastiske natur, noko som gjenspeglar alle aktivitetstilboda som er å finne. Du kan ta deg ein flott sykkeltur, gå på fjellet, nyte den vakre naturen, kjøre båt, du kan hoppe i fallskjerm, padle i kano og mykje mykje meir. Nesten uansett kor du tek turen, er det ein aktivitet som passar for deg der. Dei fleste likar å gjere på noko samtidig som dei opplever fjorden, og detta er det fantastiske moglegheiter for her.

Cruisebesøkande

Kvart år kjem fleire hundre båtar inn Sognefjorden, Ofte er dessa båtane cruiseskip som kjem frå heile verda, Dei store båtane køyrer inn langs fjorden, til Flåm kor dei har endestopp. Flåm hamn er ei av dei største i Noreg målt etter kor mange skip som kjem innom, med meir enn 130 cruisestopp kvar sommar som besøker den vetle plassen. Cruisehamna i Flåm opna i mai 1999, og cruisebåtar av alle storleikar kan no leggje til kai. Det er som oftast dei store cruiseskipa som gjer det, men det er og mange små hobbybåtar der.

Attraksjonar å besøke

Det finst ei rekkje med attraksjonar langs heile fjorden, på begge sider. Du kan besøke isbrear, stavkyrkjer, nasjonale turistvegar, museum og mange vakre fossar. Alle dessa attraksjonane gir deg eit inntrykk i korleis livet langs den vakre fjorden er. Det er noko som passar for alle og du får verkeleg det du betalar for. Det er som oftast på sommartidene at det er størst besøkjartal. Men om vinteren er det mange som besøker Sognefjorden for ski moglegheitene vi har, med dei høge vakre fjella.

Langs heile Sogn finn du eit breitt utval av frukt og grønt. Det er det eldste fruktområdet i heile Noreg. Dette er noko Sogn, også kalla saftbygdi er kjende for. Dette er noko turistane likar veldig godt, og noko dei tjener kjempegodt på kvart år. Fleire av dei besøkjande flyttar til Sognefjorden for å starte med eigen fruktproduksjon og gardsdrift.

Om du ønskjer og besøkje Sognefjorden bør du verkeleg gjere det. Det er ei fantastisk oppleving, Du kjem ikkje til å angre eit sekund på at du tok turen. Du får sjå utruleg natur, noko dei fleste set pris på. Du kjem til og ha eit flott opphald uansett kor du tek turen.

Kjelde

<http://www.visitflam.no/flaam-hamn/havner/>

<http://snl.no/Sognefjorden>

Meg sjølv

